ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Щомісячний виробничо-практичний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№ 7 (271) Липень 2011

Баклажани під агроплівкою

Як одержати високий урожай картоплі

Неповторна краса квітуючих лілій

Дім·сад·город

ISSN 1814–4357

№7 (271) 2011 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

Баклажани під агроплівкою

Індія та Бірма дали нашому овочівництву баклажан. На Сході ця культура була відома давно, спочатку як лікарська та чаклунська рослина (завдяки високому вмісту у дикорослих форм алкалоїду соланіну), і тільки згодом як овочева. В Європу (Іспанію) баклажан потрапив лише у XIII сторіччі через арабський світ під назвою "яблуко кохання". Росіянам та українцям більш до вподоби називати його – синенькі.

На Україні перші згадки про баклажан відносять до XVIII століття, коли його почали вирощувати болгари в Криму та на околицях Одеси.

Баклажан – тропічна рослина, дуже теплолюбна, в затінку не плодоносить. Успішна культура можлива тільки шляхом вирощування розсади в умовах короткого 10-годинного дня.

Найбільш поширені – сорти західноазіатського підвиду, який сформувався в умовах Малої Азії. Характерною ознакою цього різновиду є плоди циліндричної форми, приклад – сорт **Іспанський**. Він середньостиглий, від сходів до початку технічної стиглості потрібно 110–115 днів. На рослині формується до 15 плодів. Вони мають довжину 14–16 см, діаметр 6–8 см. Середня маса плоду – 520 г. Забарвлення плодів у технічній стиглості темно-фіолетове, у біологічній – буре. М`якуш середньої щільності, білий, без гіркоти. Стебло округле, прямостояче, зеленого забарвлення, висотою 1 м. Листя велике, інтенсивно-зеленуватого забарвлення. Квітки поодинокі, фіалкового кольору, двостатеві, пилок важкий, переноситься вітром не далі 1 м. Насіння скручене всередині плоду. Воно дрібне, плескате, сіро-жовтого кольору, зберігає схожість 3–4 роки.

Середня врожайність з куща – 6,5 кг, а у сорту **Алмаз** якщо 1,5 кг, то це вже рекорд!

У Середній Азії та на Кавказі особливо цінують довгоплідні сорти, наприклад, **Довгий фіолетовий 239**. Середньостиглий сорт, від сходів до початку технічної стиглості минає 120–125 днів. Кущ зімкнутий, прямостоячий, висотою 80–100 см. Стебло і гілки зелені, з коричневою пігментацією.

Плоди довжиною 20–25 см і діаметром 5 см. Середня маса плоду – 200–250 г. М`якуш щільний, зеленувато-білий. Забарвлення плоду у технічній стиглості темно-фіолетове, з червонуватим відтінком, блискуче, у біологічній стиглості – буро-жовте. М'якуш білий з кремовим відтінком, шкірка блідо-зелена.

У західних областях баклажани вирощують тільки любителі, у яких користуються попитом дуже ранні сорти польської селекції, такі, як **Пулавський зелений**. Це середньостиглий сорт. Від сходів до технічної стиглості минає 110–115 днів. Забарвлення плоду у технічній стиглості – зелене, у біологічній салатне. Плоди грушоподібної форми, завдовжки 14–17 см, діаметром 6–8 см. Насіння мало. Міститься воно у середній частині плоду. М`якуш білий, з легким зеленуватим відтінком, щільний, без гіркоти. Стебло округле, прямостояче, розкидисте. Листя вилчасте, розміщене на стеблі почергово, світло-зеленого кольору. На рослині формується до 12 плодів. Найбільші з них можуть важити 800 г. Залежно від забезпечення теплом, урожайність баклажана нестабільна за роками і коливається від 50 до 300 ц/га.

В умовах Китаю та Японії сформувалася група сортів Східнокитайського підвиду, які мають плоди інтенсивно-фіолетового (майже чорного) забарвлення з підвищеною холодостійкістю. Ці сорти найчастіше вирощують у Західній Європі. Для нашої країни вони особливо цінні завдяки скоростиглості і можливості вирощування на північних кордонах ареалу. Це такі, як **Чорний красень**. Він дійсно красень: уявіть собі могутній кущ висотою 1,5 м, на якому без опори висять 5–6 баклажанів, найменший з них важить 250 г, а найбільший – 1,5 кг. Одного такого велетня досить, щоб нагодувати всю родину білим, ніжним, смачним м`якушем.

До цього підвиду відноситься і виведений у 2002 р. на Донеччині сорт баклажана **Геліос**. Він має надзвичайно красиві круглі плоди масою до 1 кг, за формою подібні до томатів. М`якуш білий, насіння мало, без різкого "пасльонового" запаху і гіркого присмаку. Це ранньостиглий сорт, який дає товарний врожай на

20–30 днів раніше від Алмаза.

В Індії та Китаї поширений ще один вид баклажанів – солянум інтегріфоліум, який наші любителі часто приймають за гібрид помідора та баклажана, хоча ці види генетично дуже далекі і не схрещуються між собою. У цього виду дуже красиві, округло-плескаті, червоні та оранжеві плоди.

У сорту ***Пасхальне яйце*** плоди округлі, приплюснуті, червоного кольору із зеленими смугами. Вони нагадують пасхальне яйце. Розміром із середнє яблуко. Незважаючи на те, що плоди у Пасхального яйця невеликі, але за сумарним врожаєм він не поступається іншим популярним сортам. Адже, починаючи з 5–6-го листка, в його пазусі утворюється пагін продовження першого порядку і гроно з п`ятьма квітками. Пагінець першого порядку росте, а коли на ньому з`явиться четвертий листочок, то з його пазухи знову виростає пагін продовження, вже другий, і гроно з п`ятьма квітками, і знову у цього пагона після четвертого листка виростає гроно з п`ятьма квітками і третій пагін, і так упродовж всього літа.

Уявіть, який пишний і красивий кущ, це ж букет квітів, а згодом – ялинка, обвішана іграшками. Чим раніше утворилися грона, тим раніше достигнуть плоди. Спочатку вони достигають на головному стеблі, потім ті, що росли на пагонах другого порядку, далі на третьому. З часом кущ стає густіший, з безліччю плодів різного строку дозрівання. Практично все літо кущ червоний і ви не один раз зніматимете врожай. Так плодоносити протягом усього літа не може жоден сорт.

Селекціонери з Італії із звичайного напівкультурного баклажана аравійського різновиду створили групу декоративних сортів для горщечкової культури. Вони приваблюють любителів красивими яйцеподібними плодами, які після достигання жовтіють. Але ці плоди гіркі й неїстівні. Внаслідок подальшої роботи селекціонери створили сорт з їстівними властивостями.

Одна з головних проблем у вирощуванні баклажанів – колорадський жук. Він дуже любить їхнє листя. Буває, заплануєш посадити 20 кущів баклажанів, однак ще й до половини не дійшов, а жуки вже на листі. То як же зберегти цінну культуру, коли буваєш на дачі один раз на тиждень? Тому багато хто відмовляється вирощувати баклажани. Колись і в мене була така проблема. Спочатку я робив захисні ковпаки із капронової сітки і накривав рослини. Тільки вищі за 30 см не міг зробити, а цього недостатньо. Отож тільки-но з`явився у продажу нетканий матеріал Спанбонд чи Пегас агро (або подібний до нього матеріал), відпали всілякі труднощі у вирощуванні врожаю. Адже грядочки у нас невеликі і заховати рослини під ними досить просто. Ці матеріали створені для захисту рослин від заморозків, комах, спеки, роси.

Агроплівка дає змогу вести екологічно чисте овочівництво, при цьому врожай збільшується на 30–40%, а достигання прискорюється на 15–20 днів. Важливою особливістю є те, що вона пропускає світло й вологу, зберігає тепло, створює оптимальний мікроклімат, і рослини під нею добре почуваються. Для цього найбільше підходить плівка П-17 (щільність – 17 г/м²). Фактично це безкаркасна теплиця, оскільки сама рослина слугує каркасом. В міру росту рослин я піднімаю плівку, тільки краї треба ретельно присипати ґрунтом, бо жук через найменшу дірочку пролізе.

Вирощую баклажани на вузьких грядках за технологією Д. Міттлайдера. Закриваю плівкою зразу ж після висаджування розсади, а відкриваю по суботах, коли у нас полив. Під полив вношу добрива – Суміш-2 по 40 г на погонний метр. Протягом літа підживлюю 8 разів. А після теплиці вони ніколи нічим не хворіють.

Мабуть, немає жодної людини в Україні, яка б не знала, що таке ікра з баклажанів. Але мені відомо більше 20 чудових рецептів страв з баклажанів. Наведу два з них.

СОЛЕНІ БАКЛАЖАНИ

Плоди баклажанів середнього розміру вимийте, очистіть від плодоніжок, наріжте смужками приблизно на дві третини довжини, щільно вкладіть у каструлю чи банку, перекладаючи баклажани зеленню кропу, естрагону та посипаючи сіллю. Солі слід брати 2–3% від маси баклажанів, а зелені – 5%. Коли баклажани пустять сік, поставте на них гніт. Тиждень їх треба витримати за кімнатної температури, а потім поставити в холодне місце.

Для приготування сольового розчину на 10 л води візьміть 600 г солі і додайте часник, хрін, естрагон, чабер, базилік, корицю, гвоздику.

СМАЖЕНІ БАКЛАЖАНИ, ЗАЛИТІ СОУСОМ

Треба мати 2 кг баклажанів, 2 кг помідорів, 1 кг ріпчастої цибулі, 1 ст. ложку цукру, 1 ст. ложку солі, 1 ст. ложку оцту, олію.

Молоді, свіжі, не дуже великі баклажани вимийте, відріжте плодоніжки з чашолистками і наріжте кружальцями товщиною 0,5 см. Потім приготуйте 1–2%-ний розчин солі, покладіть у нього нарізані баклажани, зверху притисніть гнітом і витримайте одну годину. Тим часом приготуйте соус. Дрібно порізану цибулю спасеруйте на соняшниковій олії. Помідори без шкірки й насіння змішайте з цибулею і тушкуйте, поки не загусне. Потім додайте у соус цукор, сіль, оцет і ще трохи потушкуйте.

Баклажани дістаньте із сольового розчину, відкиньте на друшляк, щоб стекла вода. Потім обсмажте їх на олії з двох боків. Якщо заготовляти велику кількість баклажанів, то користуйтеся двома сковорідками, це займе у вас менше часу. У простерилізовані банки укладіть товстий шар баклажанів, змастіть їх тонким шаром соусу, потім знову укладіть товстий шар баклажанів, і таким чином заповніть банку на 3 см нижче верха банки. Верхній шар баклажанів залийте соусом. Якщо бажаєте, в соус можна додати дрібно порізаний часник, зелень і подрібнений грецький горіх.

Банки накрийте кришками і стерилізуйте: 0,5 л – 45 хв., а 1 л – 60 хв., зразу ж закатайте кришками. Вийде чудова холодна закуска.

В.В. Беспалов,
м. Миколаїв

Як одержати високий урожай КАРТОПЛІ

На дві третини економія часу й фізичних сил при підготовці ґрунту до садіння, наполовину економія мінеральних добрив і зручність їхнього внесення, вільний доступ до кожного куща, навіть у період максимального розвитку бадилля, для підживлення, поливу, прополювання, видалення бур'янів, розпушування міжрядь і боротьби з шкідниками, повернення на старе місце садіння через три роки, значне (на 30–40%) збільшення врожайності і т.д. От основні переваги пропонованої технології садіння й вирощування картоплі. Хочу поділитися із читачами журналу цим досвідом.

Більшість міського населення країни мають 3–4 сотки землі, у вигляді дачних і польових ділянок, для вирощування картоплі й інших овочевих культур, необхідних кожній родині. Не набагато більші земельні ділянки і в присадибних господарствах у сільських місцевостях. Тому рік у рік доводиться вирощувати всі основні культури на тій самій ділянці. Особливо це стосується нашого другого хліба – картоплі.

Якщо її беззмінно вирощувати на одному місці, ґрунт заражається різними, шкідливими для картоплі, мікроорганізмами (гриби, бактерії), населяється паразитами (картопляна, стеблова, галлова нематода) й шкідниками (колорадський жук, жук-ковалик), їхніми личинками, слимаками і багатьма іншими шкідниками.

За вирощування картоплі на заражених ділянках рослини хворіють, уповільнюється їхній ріст, відмирають окремі частини, а іноді вони гинуть. У хворих рослин різко знижується врожайність і якість бульб, Уражені бульби є джерелом зараження рослин у наступному сезоні. За таких умов першорядне значення має захист ґрунту від зараження різними паразитами й шкідниками, тобто його оздоровлення.

Людство виробило дуже ефективний засіб оздоровлення ґрунту. Це – організація сівозміни, тобто повернення картоплі, як і інших культур, на колишнє місце через 3–4 роки. Відсутність такої можливості змусила мене змінити технологію садіння й вирощування картоплі та інших овочевих культур.

Кращі результати дає садіння картоплі у вузькі грядки, це дає змогу організувати повернення її на колишнє місце через 3 роки, що сприяє значному оздоровленню ґрунту, тому що протягом двох років земля відпочиває під чорним паром. Для цього всю ділянку по ширині необхідно розділити на однакові смуги шириною по 1,5 м. Довжина кожної смуги може бути різною і залежить від загальної довжини ділянки, виділеної для вирощування картоплі.

Навесні на кожній із цих смуг, починаючи із краю ділянки, під шнур прокопують або проорюють грядки шириною 45 см з півночі на південь. Границі грядок позначають кілками, які зберігаються на цих місцях до наступної весни.

Перед весняним перекопуванням у кожну вузьку грядку необхідно внести мінеральні добрива з розрахунку на 9 м довжини грядки (9м х 45 см): 450 г нітроамофоски (17–17–17) або азофоски, або 650 г (12–12–12) складнозмішаного гранульованого добрива Вінницького ВО "Хімпром" (далі по тексту – туки). Замість складних добрив можна внести окремо їхні складові: 165 г (46%) сечовини, 375 г (20%) суперфосфату та 250 г (30%) калімагнезії на ту саму грядку. Перекопування тільки таких вузьких смуг у три рази скорочує час на підготовку городу до садіння картоплі й настільки ж зменшується кількість застосовуваного добрива.

Після перекопування грядку вирівнюють граблями й висаджують по два рядки пророщених бульб на відстані 50 см одна від одної і 50 см – між рядками в шаховому порядку на глибину 8–10 см, формуючи гребені висотою 10–12 см. У такий спосіб виходить два паралельні гребені у грядці з жолобком між ними глибиною 8–10 см. У цьому жолобку роблять декілька, залежно від довжини грядок і нахилу ділянки, перемичок, які розділяють його на окремі частини, ніби утворюючи "корита". Ці "корита" використовують для внесення добрив під час вегетації у вигляді водного розчину або, в разі необхідності, для поливу.

Якщо навесні з якої-небудь причини не буде можливості перекопати ці вузькі грядки, то краще застосувати традиційне садіння бульб, а гребені сформувати після появи сходів. При цьому в кожну лунку необхідно класти туки або нітроамофоску, чи окремі складові цих добрив у кількості, отриманій шляхом ділення вищезгаданої норми на кількість лунок. На грядці довжиною 9 м у двох рядках розміщується 60 лунок (по 30 лунок у кожному рядку). Отже, в середньому, туків необхідно внести в кожну лунку по 10–11 г, тобто по 2 чайні лож-

ки, наповнені врівень з краями (650г:60 лунок = 11 г), або нітроамофоски – по 1,5 чайні ложки, тобто 7–8 г (450:60= 7–8). Визначившись один раз із зазначеною кількістю в грамах та об`ємах, надалі, без особливих складнощів, не вимірюючи чайними ложками (це незручно), з досить високою точністю можна вносити добрива, як то кажуть, "на око". При внесенні таких малих доз городники, як правило, великих відхилень від норми не допускають, особливо тоді, коли добрив мало й вони досить дорого коштують.

Слід пам'ятати, що при внесенні добрива тільки в лунки його необхідно розкидати по всій площі лунки й злегка присипати землею, краще гумусом або перегноєм так, щоб бульби не мали прямого контакту з добривом. Поверх гумусу я звичайно кладу лушпайки з-під часнику та цибулі, а потім на них – бульби. Додатково посипаю їх попелом і закриваю шаром ґрунту товщиною 6–8 см (до 10 см, залежно від складу ґрунту).

Добрив у підживленні вносять наполовину менше, ніж при весняному перекопуванні, у період появи сходів, при висоті рослин 3–5 см (коли чітко позначилися рядки) у рідкому вигляді, шляхом обприскування або поливу в жолобки. При цьому в розчин можна додати 2 г мідного купоросу на 10 літрів води. Норма витрати розчину – 5–6 л на одну сотку. Друге підживлення роблять при висоті стебла 12–15 см, у період розпушування й першого підгортання, а третє – при висоті 20–25 см, під час другого підгортання.

В разі необхідності міжряддя шириною 105 см розділяють ще на дві частини по 45 см і, між цими частинами, ґрунт удобрюють та прокопують смугу на ширину лопати (15–20 см), вирівнюють і в неї висаджують один ряд буряка, або цибулі, або капусти й інші сумісні з картоплею рослини.

На ділянці шириною 14–15 м (середня ширина чотирисоткової ділянки) міститься 10 вузьких грядок картоплі по два рядки в кожній, всього 20 рядків та 9 рядків інших рослин. У підсумку виходить 29 рядків. При застосуванні традиційного садіння на цій ділянці розмістилося б 23 рядки картоплі за схемою 80х60 см. Отже, ми нічого не програємо в кількості рядків.

Після збирання картоплі всю ділянку засівають сидеральними культурами, а наприкінці вересня – на початку жовтня, у період буйного цвітіння, рослини скошують, розкидають по всій ділянці й перекопують з обертанням пласта на глибину 25–30 см. При цьому на ті смуги, де в наступному році будуть посаджені бульби, накладають товстий шар скошених рослин, а за необхідності ці смуги додатково можна удобрити фосфорними і калійними добривами. Під час перекопування ділянки розташування кілочків, що визначають межі грядок, де була посаджена картопля, не змінюється. Кілочки переміщаються тільки наступної весни, коли прокопуються нові грядки, зміщені на 45 см убік, де земля пустувала, тобто, перебувала під паром, і так щороку.

Ця технологія садіння й вирощування картоплі та інших овочевих культур на вузьких грядках забезпечує повний вільний доступ до рослин з одного й іншого боків для обробітку ґрунту та видалення бур'янів, підживлення і поливу. Рослини одержують багато сонця, повітря і завжди добре провітрюються, а відтак менше хворіють. Максимальна освітленість сонцем всіх кущів сприятливо впливає на формування не дуже високого, але сильного, міцного, товстого бадилля. Наявність жолобка ("корита") між двома рядками на грядці полегшує внесення добрива. Воно потрапляє у міжряддя на відстань 10–12 см від стебел, і рослини не зазнають опіків, а при підживленні водними розчинами добрив або поливі (в разі потреби) розчин не розтікається гю боках, а повністю всмоктується, зволожуючи зону бульб.

Якщо садивний матеріал належно підготували до садіння, своєчасно удобрили якісним добривом, бульби проростають дуже швидко й рослини повністю заглушують ріст усіх бур'янів на грядці.

І, головне, така технологія садіння й вирощування картоплі та інших овочевих культур, при акуратному виконанні всіх технологічних операцій (підгортання, прополювання, весняне й осіннє перекопування та ін.) сприяє значному очищенню ґрунту від шкідників, паразитів і дає змогу щороку одержувати хороші й відмінні врожаї, запобігаючи виродженню картоплі.

А.Р. Іванов,
м. Вінниця

До цінних пряно-смакових і ароматичних рослин, яким притаманний неповторний приємний і ніжний аромат, відноситься майоран садовий (Majorana hortensis Moench.). Це багаторічна рослина родини Ясноткових, але в умовах України її вирощують як однорічник.

Стебла численні – 20–50 штук, біля основи здерев`янілі, утворюють кущик висотою та діаметром 20–40 см. Рослина, вирощена за розрідженою схемою, сильно гілкується й нагадує кулю. Нижні гілочки на високому агрофоні та в умовах вологого літа схильні до полягання й укорінення. Листки супротивні, черешкові, довгастояйцеподібні або лопатчасті, тупі, цілокраї, по обидва боки сірувато-повстяні. Квітки дрібні, білі або рожеві, зібрані на кінцях гілок у суцвіття, що представляють собою довгасті, повстисто-волохаті, округлі або яйцеподібні, короткі колосоподібні (по три–п'ять) пучки.

Цвіте рослина у червні–липні, цвітіння у неї розтягнуте. Плодоносить майоран садовий (фаза дозрівання насіння) у вересні–жовтні. Багато сортозразків, завезених на територію України і з-за кордону, в наших умовах можуть взагалі не визріти, що варто пам'ятати, плануючи насінницькі посіви. Плід складається з чотирьох дуже дрібних однонасінних яйцеподібних гладких горішків. Маса 1000 насінин – 0, 2–0,3 г.

Походить ця рослина із Середземномор'я. У дикому вигляді трапляється в Північній Африці та Малій Азії, а на півдні Європи – у здичавілому вигляді. Як пряну рослину майоран культивують із древніх часів. Рослина не витримує заморозків, чутлива до світла й вологи. На затінених ділянках знижується врожай зеленої маси та вміст ефірної олії, істотно погіршується ароматичність. Майоран садовий полюбляє пухкі, добре дреновані, родючі ґрунти.

МАЙОРАН САДОВИЙ: непоказна травичка з божественним ароматом

Сухі піщані, сирі глинисті, запливаючі ґрунти для вирощування цієї культури непридатні. Рослина добре реагує на внесення добрив.

Трава майорану в сухому вигляді здавна використовується як пряна приправа в кулінарії (її додають до салатів, супів, рибних і овочевих страв), у процесі виробництва ковбас, у лікеро-горілчаній промисловості, при засолюванні огірків і томатів, для ароматизації оцту і чаю. У медицині застосовується як тонізуючий, протизапальний і ранозагоюючий (у вигляді ванн та примочок) засіб, при захворюваннях дихальних шляхів і органів травлення. Разом з іншими лікарськими засобами майоран застосовують при паралічах, неврастенії, бронхіальній астмі, застудних захворюваннях. Порошок із сухих листків входить до складу перцевих сумішей. Молоді пагони майорану багаті рутином (до 0,13%), аскорбіновою кислотою (до 0,45%) і каротином (до 0,006%). Майоран садовий – гарний медонос.

Надземна частина рослини містить ефірну олію й має неповторний приємний пряний, слабокамфорний запах із хвойно-плодовою нотою та нотою ромашки. Вміст ефірної олії у фазі цвітіння 0, 52–0,77% від ваги свіжої сировини, або 2,08–2,56% абсолютно сухої ваги. Масло безбарвне або злегка жовтувате, з приємним, дуже сильним та стійким пряно-квітковим ароматом (нагадує запах кардамону й подібний до тим`яну, але більш тонкий і солодкий) і гострим пряним смаком. До його складу входять терпинен, пінен, сабінен (40%), борнеол, феноли (1–2%). Масло майорану використовують у парфюмерно-косметичній та харчовій промисловості. У рослині містяться дубильні речовини, пектин, пентозани.

Ділянки для вирощування майорану садового підбирають вирівняні, родючі, сонячні, захищені від холодних вітрів, з реакцією pH, близькою до нейтральної. Кращими попередниками є ранні зернові, картопля й овочеві культури, під які вносили органічні добрива.

Основний і передпосівний обробіток ґрунту – традиційний для овочевих рослин у зоні. Сівбу у відкритий ґрунт проводять у першій–другій декадах травня. Ширина міжрядь на товарних посівах становить до 45 см, на насінницьких – 70 см. Глибина загортання насіння – 1–1,5 см; норма висіву 3–5 кг/га. Ґрунт після висіву злегка ущільнюють шляхом прикотковування.

Насіння майорану садового починає проростати за температури 12–15°С, а оптимальна температура для його проростання становить 20–25°С. У цей період рослини дуже вибагливі до вологості ґрунту. Сходи з'являються на 15–20-ий день.

Догляд за посівами полягає у розпушуванні ґрунту в міжряддях (три–чотири рази до змикання рядків: після дощів і поливів, щоб уникнути утворення кірки, з масовою появою бур'янів, після підживлення), знищенні бур'янів у рядках (два ручних прополювання, перше з одночасним формуванням густоти стояння, залишаючи рослини на товарних посівах через 5–8 см і 10–15 см – на насінницьких). Загущення посівів призводить до зниження якості товарної продукції, рослини не повною мірою проявляють властиві сорту морфолого-біометричні ознаки. Надмірне зрідження насінницьких посівів сприяє збільшенню періоду вегетації й, отже, більш пізньому та розтягнутому періоду дозрівання насіння.

Поливи передбачають в умовах тривалої посухи, особливо у початковий період росту. Особливо шкодочинних шкідників і захворювань на рослині за ретельного дотримання всіх агротехнічних вимог не спостерігається.

Збирають майоран у суху погоду у фазі масового цвітіння, коли вміст ефірної олії найвищий (для споживання зелені рослини починають збирати раніше, в їжу використовують і рослини, вилучені під час проривання). Їх зрізують на рівні основного облистнення. Скошену масу відправляють на переробку, а для заготівлі сировини про запас майоран сушать у сушарках, у добре провітрюваних приміщеннях або під навісами. Урожай зеленої маси – 5–7 т/га.

Насіння збирають роздільним способом. Рослини скошують тоді, коли воно побуріє. Дозарюють протягом 5–7 днів у полі. За несприятливих погодних умов звозять на токовище, під навіси, у добре провітрювані приміщення, після чого масу обмолочують і очищають насіння від домішок та бур'янів. На всіх етапах збирання, дозарювання, сушіння й очищення не допускають самозігрівання вороху й насіння.

А.В. Позняк,
ДС "Маяк" ІОБ НААН України,
Чернігівська обл.

Трюфель – найдорожчий гриб у світі

Нещодавно мій товариш натрапив на цікаву, як на мене, статтю про найдорожчі гриби – трюфелі, які збирають в Італії, Німеччині та в інших країнах Західної Європи. Для мене було несподіванкою, що вони можуть рости у наших Карпатських лісах. Буду дуже радий, якщо ви напишете про них у журналі.

Тарас Босовик,
с. Горішні Шерівці,
Заставнівський р-н, Чернівецька обл.

Усі гриби за здатністю до промислового культивування можна розділити на 3 групи: мікоризні; облігатні сапрофіти; ксилотрофні (або дереворуйнівні). Лише два останні можна вирощувати. Мікоризні ж не піддаються промисловому культивуванню. Спробуємо розібратися, чому. Мікориза – це співтовариство: з одного боку – дерева, бактерії, а третій компонент – грибниця плодового тіла. Воно вигідне кожному з трьох його членів.

У спрощеному вигляді це виглядає приблизно так: дерево дістає вологу й поживні речовини з глибоких шарів ґрунту, гриби і бактерії допомагають йому їх засвоїти, частину забираючи собі. Відтак без дерева і певної мікрофлори такі гриби не виростиш, для культури потрібна наявність цих двох компонентів.

На жаль, 99% усіх грибів є мікоризними і тому не піддаються промисловому культивуванню. Можна, звичайно, зробити так, як колись у давнину: піти до лісу, знайти групу грибів, обережно вирізати лопатою шматок ґрунту, перевитий міцелієм, і перенести його до власного городу, висадивши на грядку. Щоправда, з кожним роком грибів ставатиме дедалі менше, вони вироджуватимуться (це характерно для вегетативно розмножуваних культур), і за кілька років довелося б усе повторювати.

Єдиним з групи мікоризних, який пробують культивувати, є трюфель – найсмачніший і найдорожчий у світі гриб, що має вигляд бульби картоплі, зростає він під землею. Зрозуміло, чому він на світовому ринку коштує понад 800 евро, а в найдорожчих ресторанах Києва вам подадуть лише паштет з нього.

Чекати врожаю доведеться довго, та і врожайність невелика. Слід йти по лісу, шукати трюфель у дикорослому вигляді, потім вирізати шматок ґрунту з грибницею, перенести до лісового насадження, а далі чекати врожаю не один рік.

За кордоном нині випробовують різний склад дерев та мікрофлори, мікроклональне розмноження трюфеля. У Франції, наприклад, дресирують собак і свиней, аби вони швидше знайшли його колонію в лісі. Деякі тонкощі тримають у таємниці, як колись китайці – вирощування шовкових коконів.

В Україні трюфель інколи можна знайти в Карпатських лісах. Тож його вирощування чекає на інвестиції. Можете спробувати і ви. Слід зауважити, що найціннішим вважається чорний трюфель (є ще білий, жовтий).

"Харнес" не дозволений для продажу вроздріб

Придбав гербіцид "Харнес", а от розібратися в його застосуванні складно. Хотілося б дізнатися про таке:
1) скільки вносити грамів на відро води?;
2) яка культура витримує, а яка гине?
3) загортати у ґрунт чи ні?
4) яка потрібна погода?
5) чи взагалі доцільно його застосовувати?

О.П. Грищенко,
с. Пирогова, Сумська обл..

Йдеться про досходовий гербіцид фірми "Monsanto", автора знаменитого "Раундапу", діючою речовиною якого є ацетохлор. Тож загортати його ґрунтом не потрібно. Обидва препарати часто ефективні у взаємодії. "Харнес" знищує однорічні злакові та дводольні бур'яни (берізку, осот) до сходів (можна до сівби, під час сівби), а коли з'являються сходи – застосовують "Раундап". Рекомендована доза – 1,5–3 л/га, що становить 40–75 мл на відро води (друга цифра – для ґрунтів з вмістом гумусу більше 2,5%). Рекомендований він лише для застосування на трьох культурах: кукурудзі, сої, соняшнику (через наявність хлору розкладається не швидко, тому тільки на них). Як і всі гербіциди, потребує температури повітря не нижче 15°С, безвітряної погоди.

Під час читання листа виникає кілька запитань. Після обробки цим гербіцидом протягом 7–8 діб забороняється випасання худоби в радіусі 200 м від цього місця, а головне – застосовувати його можна також на відстані, не меншій, ніж 200–300 м від житлових помешкань, водних джерел (на городі це практично неможливо). Через це його немає у "Переліку пестицидів", дозволених для роздрібного продажу населенню. Тож як ви могли його придбати у роздрібній упаковці? Навіть, якщо ви його придбали в оптовій, то на ній вказується доза для обприскувача, за якою можна легко розрахувати її на відро. Радимо вам запитати у реалізатора наявність ліцензії і дозволу фірми на продаж.

Підживлення картоплі настоєм посліду

Читаючи в журналі статті про вирощування картоплі, дивуюся, що із сотки можна отримати двісті і навіть триста кілограмів врожаю бульб. Прочитав у газеті, що китайці підживлюють її розчином курячого посліду, через трубку, безпосередньо в кущ. Але там не було сказано, яке співвідношення води й і посліду, скільки разів за сезон підживлювати? І чи можливо в нашій зоні робити таке підживлення?

В.О. Мосієнко,
с Бреусівка,
Козельщинський р-н,
Полтавська обл.

Головною умовою одержання високого врожаю картоплі є якісний садивний матеріал. Знайти елітні бульби, вирощені з насіння або мікроклонально, в нашій країні – ціла проблема, як і вибрати сорт. Тож, коли вирощуємо її вегетативним способом, є ризик, що дочірні бульби успадкують від материнської (якщо вона хвора) вірусну або грибкову чи бактеріальну інфекцію, нематод, які призводять до виродження картоплі (особливо віруси). Так називають процес повної або часткової втрати продуктивності сорту. Тому практично у кожному подвір'ї з кожним роком бульби дрібнішають, врожаї зменшуються, особливо інтенсивно – на півдні. Отож, лише знайшовши високоякісний садивний матеріал, ви переконаєтеся, що картопля – одна з найбільш високоврожайних рослин.

Добре, коли ви дотримуєтеся сівозміни. На жаль, у нас подекуди картоплю вирощують на одному місці більше 40 років. Звичайно, це обертається загостренням проблем: колорадський жук, фітофтора, нематода, пізні прі бур'яни тощо. Це й зрозуміло. Не вдається накопати на зиму достатньо бульб – візьмемо кількістю. І майже весь город займаємо картоплею.

І нарешті, картопля потребує аерованих, розпушених, родючих ґрунтів. Головне ж – елітний, якісний садивний матеріал. Лише тоді можете сподіватися на високі врожаї.

Що стосується другого питання, то йдеться про крапельне зрошення, про яке вже йшлося у попередніх номерах. Порівняно з іншими способами поливу, воно збільшує врожайність і дає змогу подати воду чи поживний розчин безпосередньо до зони коріння. Для цього найпростішим і найдешевшим способом є врізання до системи крапельниць інжектора. Він створює розрідження, не потребуючи при цьому ніякої електроенергії, завдяки перепаду тиску. Тож, зануривши його у бак, в який налито поживний розчин, достатньо перекрити кран, і вода піде іншим шляхом – через інжектор, який всмоктує до магістралі розчин. Певна річ, можна до невеликого бака залити мінеральні добрива (тільки рідкі, бо тверді можуть не повністю розчинитися й забити крапельниці, доведеться ставити ще й фільтр), а можна й органічні. Щоправда, розрахунок концентрації тут складніший: доведеться рахувати кількість добрива на площу, а не літрів на певну кількість води, як ми звикли.

Зверніться до будь-якої фірми, яка пропонує систему крапельного зрошення, і вони вам зроблять такий прилад, який дешевий, на відміну від складних гідрокомп`ютерів з баками. Тільки рекомендуємо використовувати витяжку з пташиного посліду або каліфорнійських черв`яків, наприклад, Вермісол, Гумісол, Ідеал, органо-мінеральні. Їхня доза вказана на етикетці. Пташиний же послід, в тому числі й при поливах лійкою, рекомендується у співвідношенні з водою 1:7–10, з інтервалом у два–три тижні.

Компост із листя горіха

Чи можна використовувати горіхове листя для виготовлення компосту та для мульчування рослин, і яких саме, а також під перекопування городу восени? Питання виникло тому, що в одних виданнях горіхове листя розхвалюють, як прекрасну мульчу, а в інших – стверджують, що воно діє на рослини токсично, особливо на томати, картоплю та інші рослини.

В.В. Постишев,
м. Первомайськ, Миколаївська обл.

Рід горіха має до 40 видів, з них у нашій країні трапляються грецький, маньчжурський, чорний, сірий тощо. А ще є фундук, мигдаль, каштан. Якщо говорити про грецький горіх, то його листки великі, з 7 цілокраїх листочків еліптичної форми. У мене під ним у формі куща добре родить малина, не помічено також ніякої алелопатичної дії на пасльонові. У будь-якому випадку листя для компостів використовувати можна. Навіть можете вкидати до компостної купи хворі рослини – в процесі їхнього розкладання спори хвороб гинуть, особливо якщо бадилля полити ЕМ-препаратами.

А от для мульчування воно не годиться. Дійсно, широке листя, здається, закриває ґрунт, не даючи світла бур'янам (в Африці для цього використовують велике листя, з бананів). Проте згодом воно висихає, закручується, і ефективність такого заходу низька, та ще й черешки вам заважатимуть. Тож використовуйте листя, обірвавши черешки, лише у компостах.

Зауважимо, що поблизу будь-якого великого дерева не варто розміщувати грядки з іншими культурами. Крім затінення, їхнє розвинуте коріння заважатиме іншим рослинам.

Консультації підготував ***Ю.В. Слєпцов***

Горох, той самий, з якого ми варимо гороховий суп, виявляється, був відомий ще тоді, коли наш народ не знав ані капусти, ані моркви, ні тим більше картоплі. На території Київської Русі він був відомий з давніх-давен. Недарма ж коли люди говорили: "Це було за царя Гороху", вони мали на увазі події глибокої давнини. Археологічні знахідки насіння гороху періоду третього тисячоліття до Нової ери у Чернівецькій та Івано-Франківській областях є підтвердженням цього.

Сьогоднішній читач, побачивши словосполучення "гороховий вінок", навряд чи надасть йому якогось особливого значення. А тим часом у стародавні часи гороховий вінок символізував плодоносний початок. Так, у період святок в українців, поляків і німців у групі ряджених ходив і "гороховий ведмідь" – хлопець, який з голови до ніг був оповитий гороховою соломою. Можна припустити, що цей карнавальний персонаж мав пряме відношення до такого жартівливого вислову, як "опудало горохове"...

Горох: від печії, каменів у нирках і наривів

Лікуємося горохом

◈ Для виведення каменів із нирок і сечового міхура слід щодня пити по 2–3 склянки гарячого горохового відвару або бульйону з молодих стручків.

◈ Камені з нирок допоможуть вивести молоді пагони гороху (до настання цвітіння). Для цього траву гороху слід подрібнити, 2 столові ложки суміші залити окропом (0,5 склянки) й настояти 30 хвилин. Процідити і приймати по 2 столові ложки щоразу перед їдою. При лікуванні цим настоєм камені розсипаються у пісок і виходять з організму із сечею.

◈ Під час застуд, болів у внутрішніх органах, що виникають за великих фізичних навантажень, 2 чайні ложки сухого подрібненого коріння лісового гороху проварити 15 хвилин у склянці води. Настояти 1 годину, процідити й приймати по 1 столовій ложці 3–4 рази на день.

◈ Від печії перед їдою народні цілителі радять ретельно розжувати й проковтнути 3–4 зерна свіжого або розмоченого сирого сушеного гороху.

◈ Під час комплексного лікування наривів і фурункульозу протягом 14 днів вранці натщесерце приймають по 2 столові ложки лікувальної суміші, яку готують так. По 3 столові ложки сушеного гороху, рису та пшона змішати, перемолоти у кавомолці й протягом 3–4 хвилин присмажувати на сковороді з товстим дном, постійно помішуючи. Потім залити склянкою окропу й варити 7 хвилин. Перекласти в банку, охолодити і зберігати у холодильнику.

◈ Від наривів, паралельно із прийомом вищезгаданої суміші, перед сном можна робити на запалені місця припарки з горохового борошна: подрібнений у кавомолці сушений горох розвести гарячою водою до консистенції рідкого тіста, прикласти його до шкіри й закріпити лейкопластиром. Повторювати цю процедуру до зникнення наривів.

◈ При екземах, гнійних ранах, синцях накладати на уражені місця припарки з розтертого недостиглого зерна гороху. Для посилення лікувального ефекту рекомендують змішувати 1 столову ложку горохового пюре з 1 чайною ложкою збитого в піну яєчного білка.

◈ Засіб від опіків: якщо з обпаленого місця зійшла шкіра, відкриті тканини народні цілителі радять посипати порошком із меленого гороху.

◈ За низького вмісту гемоглобіну в крові слід щодня з'їдати за сніданком по 3–4 столові ложки консервованого або свіжого горошку.

◈ Для поліпшення роботи судин головного мозку можна з'їдати по 1 чайній ложці сушеного насіння гороху 4–5 разів на день незалежно від прийому їжі. Запивати його слід теплою водою.

Протипоказання

Горох протипоказаний при подагрі, гострих нефритах, загостренні запальних процесів шлунково-кишкового тракту, метеоризмі, діабеті, хронічній недостатності кровообігу. За виразки шлунка й дванадцятипалої

кишки горох можна їсти тільки у вигляді пюре. Людям похилого віку горох та інші бобові культури перед вживанням варто ретельно проварити до повної м'якості.

Слід також зазначити, що надмірне споживання гороху може призвести до захворювань сечового міхура й матки. Крім того, свіжий горох довго перетравлюється й може спричинити утворення газів у кишківнику. Тож якщо ваш шлунок слабкий і погано перетравлює цей овоч, додавайте до страви трохи кмину.

Щоб позбутися здуття живота при вживанні страв із гороху, до них також радять додавати моркву та їсти їх із хлібом. Не слід також пити воду після вживання гороху, бо це шкідливо.

Хочете бути красивими?

"Римська маска"

Один із найперших косметичних засобів, який називався "римською маскою", ефективно застосовують і сучасні красуні. Готували її стародавні римлянки із зеленого горошку, потовченого у борошно, й молочної сироватки.

Щоб приготувати "римську маску", до 2 столових ложок борошна слід додати таку ж саму кількість сироватки, перемішати й накласти на обличчя. Коли суміш висохне, стерти її з обличчя круговими рухами пальців, після чого вмитися гарячою, а потім холодною водою. Така маска добре очищує шкіру, розгладжує її, робить ніжною, пружною та бархатистою.

Маска імператриці Єлизавети

Виявляється, маскою з горохового пюре користувалася й імператриця Єлизавета. Горох попередньо мололи і змішували зі сметаною, вершками або молоком (залежно від типу шкіри). Суміш накладали на обличчя на 15–20 хвилин, а потім акуратно змивали.

Нагадаємо, що для досягнення гарного омолоджувального ефекту лікувальні маски необхідно робити курсами по 10 днів.

Тонізуюча маска із зеленого горошку

1 столову ложку консервованого товченого горошку змішують із яєчним жовтком та 2 чайними ложками нічного крему. Накласти маску товстим шаром на шкіру обличчя й шию на 15–20 хвилин, потім змити теплою водою.

Страви з гороху

Багато хто ставиться до гороху з великим упередженням і намагається цей овоч "обходити стороною", побоюючись специфічних шлункових наслідків. І даремно! Уникнути проблем із шлунком після вживання гороху зовсім нескладно.

По-перше, не вживайте в їжу перестиглий горох – "революцію" в шлунку провокують грубі шкірки, які в міру старіння гороху стають дедалі товщими.

Другий спосіб "подружити" горох із травною системою – замочити його на півгодини у воді. Потім воду злити й готувати горохові страви на свіжій воді. Це дає змогу уникнути небажаних наслідків і подарувати своєму організму неабияку кількість вітамінів і корисних речовин, адже кожна горошина містить їх чимало.

Зелений горошок у маслі

Для приготування потрібно: 500 г стручкового гороху, 1 чайну ложку цукру, 2 столові ложки масла.

Зелений горошок вилущити із стручків і варити у підсоленому окропі протягом 10–15 хвилин. Зварений горошок відкинути на сито, дати стекти воді, а потім перекласти його в каструлю. Додати масло (шматочками), цукор і, струшуючи, ретельно перемішати. Після цього викласти горошок гіркою в підігрітий салатник або на глибоку тарілку й подати до столу.

Якщо взяти для приготування консервований горошок, то його необхідно викласти з банки в каструлю, прогріти, а потім відкинути на сито і заправити маслом.

Свіжозаморожений горошок слід покласти у киплячу воду й варити 5–7 хвилин, а потім відкинути на друшляк. Подаючи до столу, заправити маслом.

Зрази з гороху

Для приготування потрібно: 2 склянки сушеного гороху, 4 столові ложки манної крупи, 1 цибулина, 4–5 столових ложок олії, 2 яйця, 3 столові ложки панірувальних сухарів, чорний мелений перець і сіль – за смаком.

Горох добре промити, залити холодною водою й залишити на 6–12 годин. Відкинути на друшляк, перекласти в каструлю, залити свіжою водою, підсолити, зварити до готовності й протерти через сито. Манну крупу зварити окремо та змішати із протертим горохом. Додати обчищену, подрібнену й підсмажену на розігрітій олії (1 столова ложка) цибулю.

Отриману суміш пропустити через м'ясорубку. Додати яйця, посолити й поперчити за смаком. Із суміші сформувати котлетки, обваляти їх у панірувальних сухарях і обсмажити на дуже нагрітій олії з обох боків до золотавого кольору.

Подаючи до столу, полити олією, яка залишилася від смаження.

Щиро зичимо вам здоров'я!

О. Кисленко,
Р. Овсієнко

Від редакції:

Шановні читачі! Нагадуємо, що ви можете надсилати до редакції статті з простими й доступними рецептами з народної медицини. Найцікавіші з них ми обов'язково надрукуємо у рубриці "Допоможи собі сам".

Контролюємо ріст і розвиток плодових дерев

Влітку, коли рослини ростуть і формують урожай поточного року та закладають генеративні органи під урожай наступного року, спостережливий садівник за зовнішнім виглядом рослин без проведення не простих, а часто й недоступних садівникам-аматорам лабораторних аналізів може визначити, як рослини забезпечені поживними речовинами, а також вжити відповідних заходів для виправлення їхнього незадовільного стану.

Нестача поживних речовин або слабка доступність для рослин супроводжується характерними змінами, а саме: пригніченням росту та розвитку, зміною забарвлення, некрозами, деформацією, обпаданням листя, плодів.

Нестача азоту

Характерною ознакою нестачі азоту є відставання у рості пагонів, їхнє забарвлення в червоно-бурий колір, втрата еластичності, витоншення та ламкість. Нижні листки жовтіють, не досягнувши нормальних розмірів, черешки відходять від пагонів під гострим кутом. Часто листкова пластинка набуває оранжевого або фіолетового кольору. Спостерігається слабке цвітіння та передчасне обпадання зав`язі. Плоди не досягають нормальних розмірів, інтенсивно забарвлюються, передчасно достигають і обпадають.

Таке явище спостерігається у забур`янених садах, на кислих, перезволожених ґрунтах, у холодну погоду, під час тривалої посухи, коли пригнічуються процеси нітрифікації.

Нестача фосфору

Гальмування росту, розвитку репродуктивних органів, приросту пагонів, дрібнолистковість є ознаками нестачі фосфору. При цьому також жовтіють молоді пагони, черешки та жилки листків (особливо у прохолодну погоду). Деякі листки набувають жовто-зеленого забарвлення та передчасно обпадають.

Нестача калію

Нестача калію проявляється у появі в середині літа на краях листків темно-коричневої смуги, яка згодом переходить у крайовий некроз у вигляді "опіку" спочатку на периферії, а потім на всій листковій пластинці. Внаслідок цього листя всихає, відмирає верхівка пагонів. Часто спостерігається закладання дрібних плодових бруньок, що після цвітіння формують дрібні плоди.

Нестача магнію

Ознакою нестачі магнію є поміжжилковий хлороз, який починається на нижніх листках, що згодом вкриваються бурими некротичними плямами та обпадають. Плоди дрібнішають, не набувають характерного забарвлення й смаку. Нестача магнію спостерігається на легких піщаних і супіщаних ґрунтах, у вологе літо, коли магній легко вимивається з кореневмісного шару ґрунту.

Нестача кальцію

Нестача кальцію спричинює зростання рухомості та підвищення фізіологічної активності оксидів алюмінію, що призводить до токсикозу дерев. Пригнічується ріст, з'являється дрібнолистковість, некроз листкових пластинок, відмирання верхівок листків, закручування листкових пластинок вниз. Припиняється ріст кореневої системи, кінці коренів відмирають, вище відмерлих кінців утворюються нові корінці, що призводить до надмірного галуження коренів.

Нестача марганцю

За нестачі марганцю спочатку жовтіють краї листків, а потім вся листкова пластинка, жилки залишаються певний час зеленими, що дає картину мозаїчності. Це характерна ознака, за якою відрізняється голодування на марганець від голодування на залізо, коли жовтіє вся листкова пластинка, особливо молодого верхівкового листя. Пізніше відмінності стираються і ознаки стають однаковими.

Нестача марганцю характерна для посушливих умов на нейтральних і лужних ґрунтах, багатих на органічні речовини.

Нестача цинку

Характерною ознакою нестачі цинку є утворення дрібних ланцетовидних жорстких листків, зібраних у розетки на верхівках пагонів, хлоротичність, суховершинність, бокове галуження пагонів, дрібноплідність, деформація плодів. Спостерігається на карбонатних ґрунтах і за надлишку азотно-фосфорних добрив.

Нестача бору

Ознакою нестачі бору є опробковіння оплодня під час його розвитку. Спочатку на молодих плодах з'являються ніби водянисті плями біля чашечки, які згодом буріють, тверднуть і тріскаються. Плоди перестають рости, вони деформуються, в оплодні з'являються тверді коричневі вкраплення відмерлої тканини, плоди обпадають.

Нестача бору характерна для карбонатних, заболочених ґрунтів, особливо кислих після вапнування. Може траплятися й на піщаних ґрунтах після тривалих дощів.

Нестача міді

Утворення на корі пагонів тріщин, всихання пагонів, суховершинність, побуріння з країв листкової пластинки з наступним обпаданням – це характерні прояви нестачі міді.

Заходи боротьби з порушенням живлення рослин

Дотримання організаційно-господарських і агротехнічних заходів догляду за садом, своєчасне та якісне виконання їх забезпечує плодові дерева необхідним кількісним і якісним складом поживних речовин. Лише нестача мікроелементів вимагає додаткових заходів. Зокрема, за нестачі бору вносять буру з розрахунку 400 г на дерево або обприскують розчином борної кислоти (20 г на 10 л води).

За нестачі марганцю вносять сірчанокислий марганець із розрахунку 50–100 кг/га на піщаних і суглинкових ґрунтах, на інших ґрунтах дерева обприскують до розпускання 5%-ним розчином (500 г на 10 л води).

Нестачу цинку усувають внесенням сірчанокислого цинку з розрахунку 20–40 кг/га або обприскуванням дерев у період спокою 3–5%-ним розчином (300–500 г на 10 л води).

Надлишок елементів живлення

Надмірні дози елементів живлення спричиняють негативні наслідки. Наприклад, ***надлишок азотних добрив*** призводить до посиленого росту вегетативних органів і внаслідок цього послабленого закладання плодових бруньок. Дерева погано витримують несприятливі умови, можуть підмерзати взимку, плоди погано зберігаються, знижується стійкість проти хвороб.

Надлишок калію спричиняє гальмування росту дерев, дрібноплідність.

За надмірного вмісту бору прискорюється дозрівання плодів, але погіршується їхня лежкість.

Надлишок міді призводить до передчасного пожовтіння й обпадання листя.

Надлишок кальцію на карбонатних ґрунтах перешкоджає засвоюванню калію, марганцю, заліза, цинку, бору та інших елементів, що призводить до розвитку патологічних змін.

Високі дози оксидів алюмінію на кислих суглинках призводять до нагромадження в кореневій системі важкорозчинних сполук фосфору, внаслідок чого рослинам за надлишку фосфору його не вистачає.

Надлишок марганцю погіршує засвоєння магнію та молібдену.

Щоб запобігти шкідливому впливу надлишків елементів живлення, необхідно дотримуватися рекомендацій щодо добору ділянки під багаторічні плодові насадження, проводити науково обґрунтовані меліоративні заходи, своєчасно робити аналіз ґрунтів.

На родючих ґрунтах, за умови передсадивного внесення добрив і доброго стану насаджень, молоді неплодоносні сади можна не удобрювати. На 4–5-й рік після садіння роблять аналізи ґрунтів з метою визначення потреби у добривах, а за поганого стану дерев це здійснюють раніше.

У разі середньої забезпеченості поживними речовинами в молодих садах раз на 2–3 роки вносять органічні й азотні добрива. Якщо перед закладанням саду добрива не вносили, то після четвертого року росту дерев вносять органічні, азотні, фосфорні та калійні добрива згідно з рекомендованими нормами для кожної агроекологічної зони.

У молодих плодоносних садах, якщо міжряддя утримуються під чорним паром, вносять органічні (гній, компост) та мінеральні добрива один раз на 2–4 роки.

На Поліссі, в Лісостепу, у Прикарпатті та Закарпатті середня норма внесення органічних добрив становить 30–40 т/га і мінеральних 90–120 кг діючої речовини NPK. У перерахунку на одну сотку фізичної ваги добрив це становитиме: органічних 300–400 кг, аміачної селітри (34,5%) – 2,6–3,4 кг, суперфосфату (19%) – 4,7–6,3 кг, хлористого калію (60%) – 1,5–2,0 кг.

Зазвичай, органічні добрива вносять восени під переорювання чи перекопування ґрунту. Мінеральні добрива вносять або навесні, або у два строки: на початку вегетації та після цвітіння.

В умовах зрошення азотні добрива вносять у три строки: перед початком вегетації, після цвітіння, після фізіологічного обпадання зав`язі.

В.Г. Лисанюк,
доктор сільськогосподарських наук

Врахуйте під час окулірування

Окулірування – найпростіший і найпоширеніший спосіб щеплення однією вегетативною брунькою (вічком) з незначною частиною прилеглих до неї тканин пагона (щитком) – кори, деревини, камбію. Саме за рахунок життєдіяльності та взаємодії клітин камбію і відбувається зрощування компонентів та відновлення цілісності анатомічної будови і функцій прищепленого організму. Тому забезпечення стійкого контакту камбіальних шарів прищепи і підщепи є однією з обов'язкових умов будь-якого способу щеплення.

Важливим моментом у створенні плодового дерева є підбір необхідної підщепи. Від підщепи залежить високо- чи низькорослість плодового дерева, його морозостійкість, час вступу в плодоношення тощо.

Яблуню щеплять як на сіянцях яблуні, так і на вегетативно розмножуваних підщепах. На сіянцевій підщепі виростають високорослі дерева, а на вегетативних підщепах (залежно від типу підщепи) можна отримати і середньорослі, й карликові дерева (див. таблицю).

У груші, крім сіянців лісової груші, великою популярністю як підщепа користується айва. Але слід зауважити, що не всі сорти груші добре сумісні з айвою. Зокрема, несумісними є такі поширені сорти, як Улюблена Клапа, Реалє Турінська, Малівчанка, Бере Боск та інші. Ряд сортів вважаються умовно сумісними (див. статтю М.В. Матвієнка "Окулірування груші", "ДСГ" № 7, 2009 р.).

Для черешні основною підщепою в Україні є вишня магалебка. Але на родючих чорноземних ґрунтах дерева черешні, щеплені на магалебці, проявляють несумісність і значна частина дерев (до 30%) гине. У південній зоні України черешню можна розмножувати на черешневій, але менш морозостійкій підщепі.

На ділянках з неглибоким заляганням підґрунтових вод черешню краще висаджувати щепленою на сіянцях культурних сортів вишні або вегетативно розмножуваних підщепах ВСЛ-1, ВСЛ-2, ЛЦ-52, вишні Студениківській.

Вишню зазвичай окулірують на магалебці, рідше – на черешневій і вишневій підщепах, сливу – на аличі, персик – на абрикосах (жерделях) у посушливих районах і на важких ґрунтах, на аличі – на важких глинистих і зволожених ґрунтах, та на мигдалі – на сухих щебенистих ґрунтах.

Для сливи, аличі, персика, абрикоса у присадибному садівництві також рекомендуються карликові підщепи ВВА-1 (гібрид мікровишні повстистої з аличею) та ВСВ-1 (гібрид мікровишні сизої і мікровишні повстистої).

Окулірування щеплюють молоді 1–2-річні підщепи в розсаднику або 1–2-річні гілки молодих дерев у саду. У розсаднику сіянці окулірують на висоті 7–10 см, вегетативно розмножувані підщепи – 15–20 см від землі, що в майбутньому дасть змогу провести заглиблене садіння та підвищити якірність дерев на слабкорослих підщепах.

Здебільшого окулірування проводять у липні–серпні (пізньолітнє). В цьому випадку прищеплені бруньки, як правило, не проростають до весни наступного року. Рідше окулірують у травні – червні (ранньолітнє), при цьому здебільшого з прищеплених бруньок незабаром відростають пагони.

При підготовці до окулірування потрібно врахувати ще декілька важливих моментів.

За два тижні перед окуліруванням штамбики підщеп до висоти 15–20 см звільняють від зайвих пагонів (підчищають) і поливають для стимулювання камбіальної діяльності. У день окулірування вологою ганчіркою (мішковиною) протирають підщепи в місці окулірування від пилу.

Окулірувальний ніж має бути нагострений, як бритва. Під час роботи його періодично направляють і протирають від бруду чистою тканиною.

Таблиця

Вплив підщепи на силу росту дерев яблуні

Розмір відносно сильнорослих дерев	Сила росту	Приблизна висота (м)	Підщепи
1/5	Дуже карликові	до 2	М27, № 195
1/4–1/5	Карликові	2–3	М9, М26, 62-396; 52-257; парадизка Будаговського
1/2	Напівкарликові	3–4	ММ106, М7, 1-48-41; 54-118
2/3	Середньорослі	4–5	М2; М3; М4; 57-490; 57-233; 1-48-46
1	Сильнорослі	5–7	М13; А2; ММ 109; М11
1 1/4	Дуже сильнорослі	понад 7	М16, М25; насіннєві

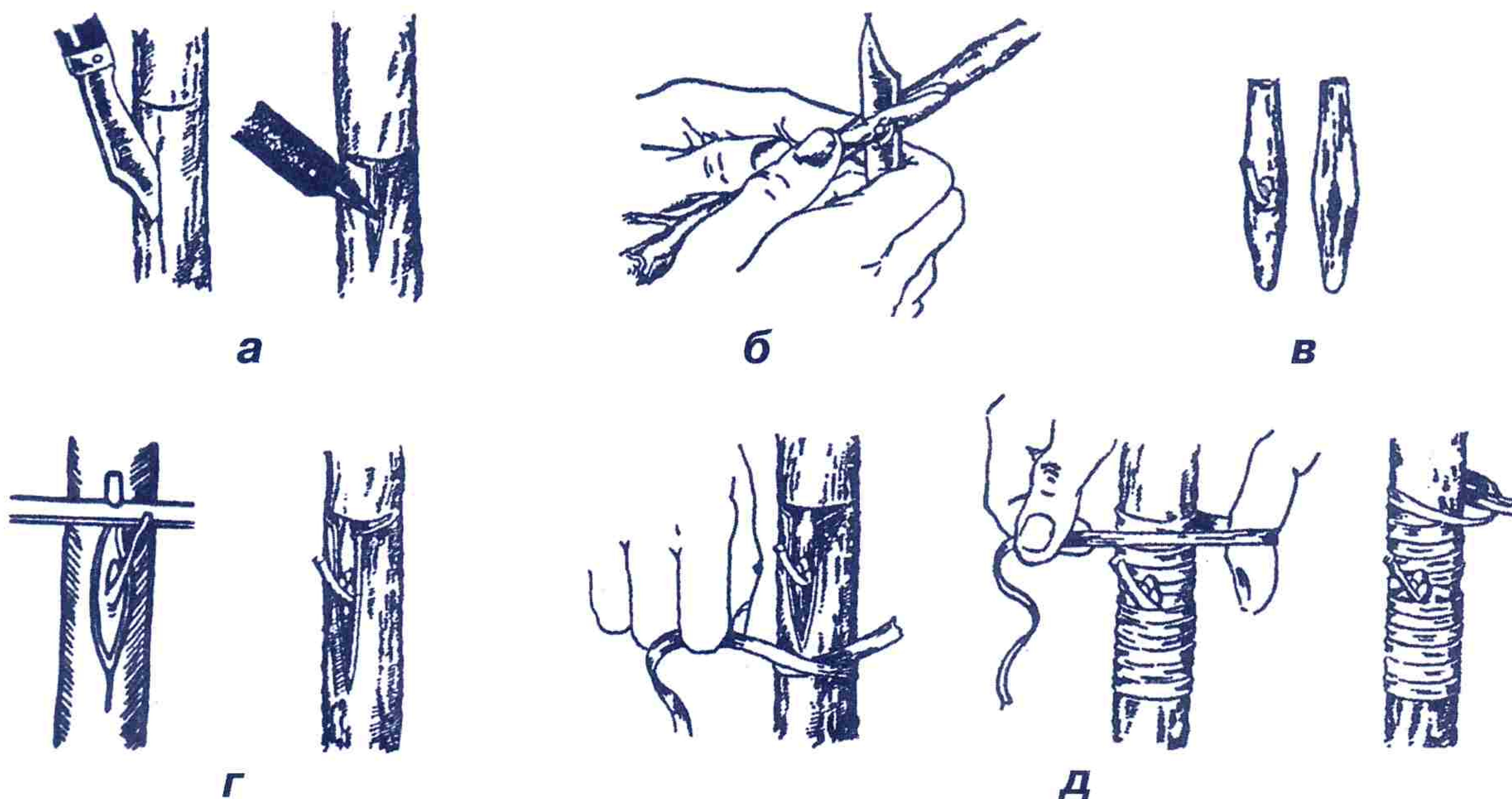

Рис. 1. Окулірування за кору: а – виготовлення Т-подібного розрізу на підщепі; б – зрізування вічка з брунькою; в – зрізане вічко; г – підщепа з вставленим вічком; д – обв`язування вічка на підщепі.

Живці для окулірування нарізують з однорічних приростів, які мають довжину не менше 30 – 40 см. Використовують бруньки з середньої і верхівкової частини пагона. У яблуні і груші бруньки в нижній частині пагона недостатньо розвинуті, а у черешні, вишні біля його основи концентруються генеративні бруньки, тому їх не використовують для окулірування. У персика використовують як поодинокі, так і потрійні бруньки, серед яких центральна завжди є ростовою. Щоб не допустити підсихання живців, із зрізаних пагонів видаляють листя, залишаючи черешки довжиною 6 – 8 мм. Живці можна зберігати в мокрому вологому матеріалі (але не у воді!) в прохолодному середовищі протягом кількох діб.

У процесі окулірування роблять Т-подібний розріз кори підщепи, зрізують щиток з вічком з живця прищепи, вставляють щиток під кору прищепи і обв'язують місце щеплення (рис. 1).

Точність зрізу, його чистота, щільність обв'язування, швидкість всіх операцій – запорука успіху.

ТЕХНІКА ОКУЛІРУВАННЯ ЗА КОРУ

Т-подібний розріз кори на підщепі виконують у такій послідовності. Спочатку кору розрізують упоперек стовбурця до половини його обхвату; потім на 2–2,5 см нижче знизу вгору розрізують її, не заглиблюючи ножа в деревину, доводять ніж до поперечного розрізу і легкими нахилами леза по черзі відгинають кути кори.

Зрізуючи щиток з прищепи, живець тримають у лівій руці морфологічно верхнім кінцем до себе, тобто зрізують за ходом росту пагона, причому вказівним пальцем підпирають нижній бік ділянки, на якій намічено зняти щиток з брунькою. Ніж ставлять на 1,3–1,5 см від бруньки, перерізують кору, потім лезо ведуть майже паралельно осі живця плавним рухом на себе і вправо. При наближенні до потовщення пагона під брунькою ніж дещо заглиблюють, щоб перерізати судинно-волокнисті пучки, що живлять бруньку. Таким чином вирізують щиток довжиною 2,5–3 см, шириною 5–7 мм.

Зрізувати вічко треба з якомога тоншим шаром деревини або її можна обережно видаляти, не пошкоджуючи судинно-волокнистий пучок. Це сприяє збільшенню площі контакту камбіальних тканин, що позитивно впливає на приживлюваність вічок.

Щиток з ножа, притримуючи великим пальцем правої руки, вставляють у розріз кори підщепи і просовують донизу, натискуючи на черешок. Якщо незначна частина верхньої ділянки щитка не увійшла в розріз, її відрізують (рис. 1 г). Місце щеплення міцно обв'язують поліхлорвініловою плівкою, нарізаною смужками шириною 10–12 мм і довжиною 25–30 см.

Потрібно також скоротити до мінімуму час розриву між окуліруванням і обв'язуванням. У процесі окулірування бажано також підбирати вічка для товстіших і тонких підщеп, знімаючи щиток відповідно з нижньої чи верхньої частини живця.

Обв'язку накладають, починаючи з нижньої частини. Кінець плівки закріплюють, підклавши його під перший виток. Потім, натягнувши плівку, спіральними витками намотують її так, щоб витки перекривали один одного (накладання одного витка на інший не допускають, бо це призведе до перетяжок), обходять бруньку і закріплюють обв'язку вузлом вище поперечного розрізу кори.

У деяких інструкціях з окулірування рекомендують завершувати обв'язування вічка знизу. Це не дуже раціонально, бо при зрізуванні дички на вічко треба ще знімати фіксуюче кільце. Коли обв'язка фіксується над вічком, вона зрізується одночасно з надземною частиною дички, а нижня частина обв'язки самозвільняється.

Зрізують підщепу над вічком на висоті 0,5–1,0 см рано навесні наступного року (до сокоруху).

Б.К. Донгаш

Як боротися з гризунами

Усім відомо, що гризуни завдають великої шкоди людям і тваринам. Саме щур, заселивши міста, став розносником найстрашніших епідемій середньовіччя й досі завдає гігантських економічних збитків. За оцінками спеціалістів, чверть усіх пожеж та обривів дротів з невідомої причини – результат "любові" щурів до дротів. Сірий щур може знищити цілий курятник, а іноді й поросят.

Сірий щур живе 3–4 роки, двомісячна самка вже статевозріла і може народжувати до 17 щурів один раз на три тижні, за умови, що їм є чим годуватися.

Як боротися

Отрута швидкої дії та пастки, як відомо, швидко втрачають свою дію на конкретну популяцію щурів через їхню славнозвісну обережність і колективну працю – якщо член зграї гине, покуштувавши отрути, решта щурів уже не потраплять у таку пастку.

Найбільш ефективний спосіб боротьби з гризунами на сьогодні – використання "розумної" готової принади "Крысиная смерть № 1". Така форма, на відміну від брикетів, гранул та зернових принад, не боїться вологи й добре розповсюджує запах, який приваблює гризунів. Скуштувавши принаду, гризуни відчувають нестачу кисню, виходять із нірок та місць укриття (завдяки цьому не треба зривати підлогу). Помітно діяти препарат починає на третю добу, не викликаючи у гризунів підозри щодо небезпечності принади.

Придбати принаду
"Крысиная смерть № 1"
можна на ринках.

Шкідливі комахи

Великою проблемою для дачників є оси, мурашки, мухи та інші комахи.

Оси завдають шкоди стиглим ягодам і фруктам, перегризаючи їхню шкірочку та висмоктуючи солодкий сік. Шершні, оселяючись поблизу пасік, знищують медоносних бджіл, крім того, вони можуть спричиняти у людини сильну алергію. Алергічні реакції на укус в окремих випадках можуть призвести до летального кінця.

Мухи переносять збудників інфекційних захворювань, таких, як туберкульоз, дифтерія, холера, сибірська виразка та деяких очних хвороб. До того ж, окремі личинки мух можуть поселитися в організмі людини, провокуючи тим самим цілий букет хвороб – від шкірних до кишково-шлункових та сечостатевих.

Давно відомо, що таргани переносять різні інфекції і викликають алергію і астму. Дослідники з Медичного Університету префектури Кіото виявили, що таргани самі по собі можуть бути причиною онкологічних захворювань.

Як боротися з комахами?

Боротьба з побутовими комахами потребує великої кількості різних засобів. Тобто, ми купуємо від тарганів один засіб, від ос – другий, від мух – третій, перераховувати можна довго. На все це ми витрачаємо час, гроші, хоча й не впевнені в тому, що комахи загинуть. Крім того, вибираючи засоби для знешкодження комах, слід пам'ятати, що вони мають бути безпечними для людини.

Не радимо використовувати аерозольні упаковки, оскільки в них є озоноруйнівні речовини та ДДВФ (фосфорорганічна сполука) – речовина, яка може спричиняти онкологічні захворювання.

Нещодавно в продаж надійшов універсальний засіб від усіх комах, що повзають та літають: тарганів, мурашок, пилових кліщів, бліх, молі, клопів, мух, ос, комарів, стоніжок та інших – "Смерть шкідникам № 1". Це засіб широкого спектру дії з подвійним ефектом (миттєва дія і тривалий ефект).

Нехай літо принесе всім добрий врожай, а засіб "Смерть шкідникам № 1" – радість від роботи на дачі без шкідливих комах.

Придбати засіб
"Смерть шкідникам № 1"
можна на ринках.

З питань придбання засобів звертатися за телефонами:

Вінницька	04344-2-17-87	**Івано-Франківська**	067-343-70-14	**Рівненська**	0362-54-51-50;
Волинська	03322-40-500	**Київська**	044-538-16-63,		0362-26-44-45
Дніпропетровська	056-790-98-42		044-581-58-56,	**Сумська, Чернігівська**	067-632-49-47,
Донецька	062-348-84-11,		044-599-04-81		067-150-00-03
	050-443-42-08	**Кіровоградська**	067-520-38-27	**Харківська**	057-757-35-25,
Житомирська	041-33-516-82	**Крим**	0625-54-28-43,		050-323-76-20,
Закарпатська	050-514-99-64		0652-57-43-08,		067-577-58-08
Запорізька	061-222-71-60,		095-216-08-55	**Хмельницька**	067-372-06-49
	061-787-44-81,	**Луганська**	050-699-02-40,	**Черкаська**	0472-65-32-06,
	050-900-32-00,		050-443-42-08		096-752-44-26
	050-322-24-35	**Одеська**	067-485-09-54	**Чернівецька**	097-133-90-37

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Душ на дачі

Кажуть, що у природи немає поганої погоди, але витримати минулорічне спекотне літо було дуже важко. Недарма ж метеорологи стверджують, що 2010 рік – найспекотніший за півтора століття. Спека і задуха особливо небезпечні для хворих на серцеві недуги, гіпертоніків і гіпотоніків, хворих на цукровий діабет, астматиків та алергіків. А також для дітей і людей похилого віку.

Тож недарма багато господарів прагнули сховатися від надто примхливої погоди у своїх заміських садибах, на дачних ділянках, залишаючи розпечені міста, що знемагали від спеки. Багатьом із них пережити спеку допомагали водні процедури.

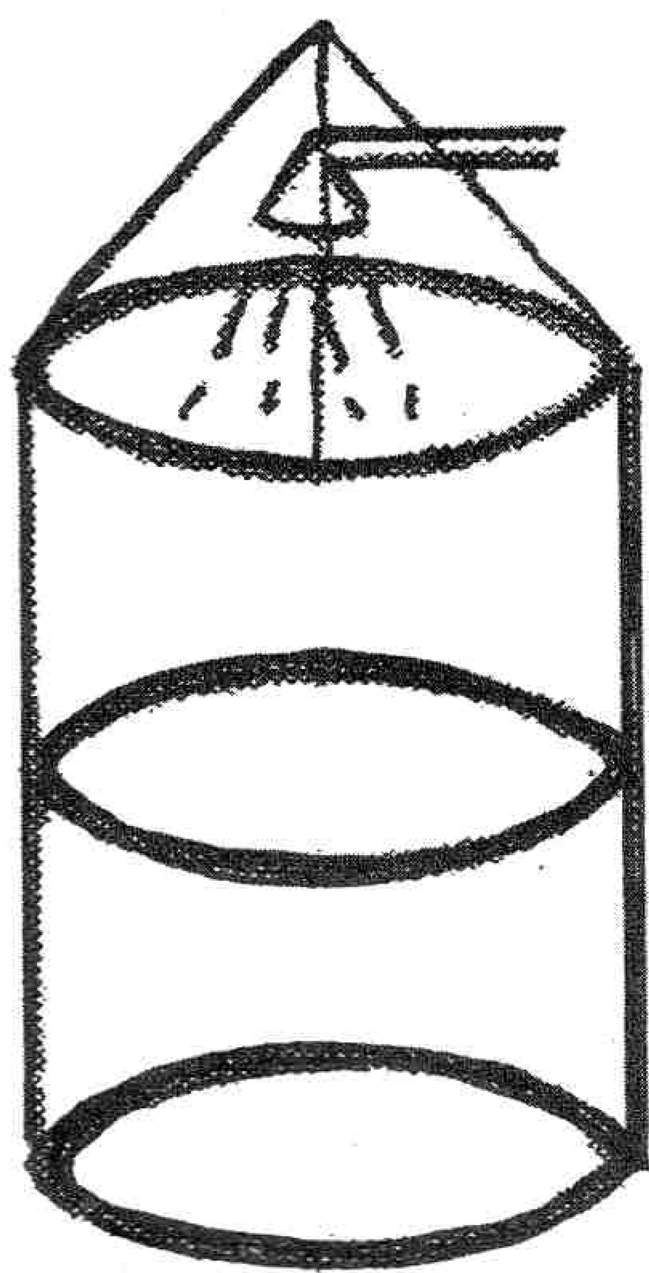

Рис. 1

Мабуть, саме тому душ серед інших будівель на дачній ділянці справедливо посідає особливе місце, тому й будують його капітально. Проте, якщо ви недавно придбали ділянку або тільки розпочинаєте її освоювати, влаштуйте найпростішу душову кабінку, яка зображена на рис. 1, або міні-душ (рис. 2).

Рис. 2

Для виготовлення найпростішої душової кабінки потрібен великий шматок тканини, з якого зшивають циліндр, де могла б вільно поміститися людина. Щоб можна було легко розгортати й згортати таку кабінку, всередину вставляють три кільця, зроблені з пластмаси, лози або ліщини. Кільця закріплюють по краях і посередині циліндра.

Підвісити таке укриття-кабіну можна на гілці дерева або іншій опорі. Після користування вона легко збирається: достатньо лише скласти кільця. Зберігають душову кабіну, підвісивши її на гачку до вільної стіни дачного будиночка або сараю.

Щодо найпростішого душа, то його можна зробити з відра (рис. 2), обладнавши краном, трубкою та розсікачем для води.

Користуються душем так: відро з водою ставлять на плиту і нагрівають до потрібної температури, а потім підвішують його у тому місці ділянки, де ви вирішили встановити душову кабінку, про яку вже йшлося вище.

***М.С. Рітченко**, м. Луганськ*

Супереконoмний душ

Шановні працівники редакції журналу "Дім, сад, город"! Вдячний вам за розміщення моєї замітки "Температура в печі" ("ДСГ" № 8, 2008 р.). Проте життя не стоїть на місці і виникло бажання поділитися ідеєю "супереконoмного душа".

Як відомо, гігієна – один з важливих факторів підтримання здоров'я. На цьому наголошував ще Нострадамус.

З-поміж засобів її дотримання з давніхдавен використовується вода. На жаль, ресурси її скуднішають, отож ощадливе витрачання набуває дедалі більшої актуальності. Тому кожен з нас прагне проявляти певну винахідливість.

У полоні таких роздумів у мене виникла думка: добре було б у побуті з цією метою використовувати садовий обприскувач.

Це особливо доречно за польових умов (у дачному господарюванні). Звичайно, він повинен бути чистим від хімікатів. Краще, суто для даної справи, призначити окремий екземпляр.

Приймати душ ліпше за чиєсь допомоги. Так би мовити, "оператор" спрямовує струмінь на "споживача", вмикаючи і вимикаючи подачу води за його командою.

Воду заливають до обприскувача заздалегідь підігрітою до комфортної температури. Навіть однієї заправки обприскувача вистачає для використання двом особам.

Результативність змиву безсумнівна!

В.В. М'якушко,
смт Мурованi Курилівці,
Вінницька обл.

Сушіння – найпростіший спосіб переробки плодів і ягід

Одним із способів консервування є сушіння, що полягає у зневодненні плодів і ягід, за якого неможливий розвиток мікроорганізмів. Під час сушіння значно підвищується концентрація гігроскопічних сухих речовин, тому не рекомендується висушувати плоди та ягоди повністю з метою запобігання вбиранню ними вологи з повітря. Вологість висушених плодів і ягід має становити 18–20%.

При висушуванні зберігається до 50–90% вітамінів.

Розрізняють сонячне, повітряне та штучне теплове висушування. Сонячне – найбільш поширене, оскільки при цьому використовується теплова енергія сонця. Даний спосіб доцільно використовувати у південних районах.

За сонячного сушіння підготовлені плоди та ягоди розкладають на однакові за розміром решета тонким шаром і виставляють у спекотну суху погоду приблизно з 10 до І7-Ї години на провітрюваному місці. Бажано решета встановлювати проти сонця похило, використовуючи козли або рейки.

Висушування триває 5–15 днів залежно від досвіду роботи, умов висушування, виду та ступеня дозрівання плодів і ягід, попередньої підготовки.

У перші дні сировина підв`ялюється, зменшується у розмірах, тому з метою економії решет її перекладають з трьох решіт на два.

Після заходу сонця, вночі та зранку, а також у прохолодну вологу погоду сушіння не проводять. Решета заносять у сухе приміщення та встановлюють одне на друге в кілька рядів.

Повітряне висушування здійснюють у суху теплу погоду на достатньому протязі. На ніч сировину заносять у приміщення, де решета встановлюють одне на друге рядами.

Штучне сушіння проводять за допомогою теплого повітря у спеціальних приміщеннях, а в домашніх умовах – у духовці, печі, сушильній шафі. Для випаровування води в сушильних приміщеннях встановлюють витяжки із заслінкою у верхній частині. У духовці та печі водяна пара видаляється через нещільно закриті дверцята та заслінки.

Тривалість такого сушіння залежить від температури й швидкості видалення водяних парів.

СУШІННЯ ЯБЛУК

Для сушіння яблук використовують кислі або кисло-солодкі літні та осінні сорти. Яблука попередньо сортують, миють і ріжуть ножем з нержавіючої сталі на кружечки товщиною 5–6 мм або часточки. При цьому видаляють пошкоджені місця, насіннєві камери. З метою запобігання потемнінню розрізані яблука опускають на 3–5 хв. у підкислену воду (2 г лимонної кислоти на l л води). Потім воду зливають, а кружечки яблук підсушують протягом кількох хвилин на повітрі з наступним розстеленням на решетах чи нанизуванням на шпагат для подальшого сушіння.

Початкова температура у сушарці має бути 70–85°С, кінцева – 50–55°С. З метою кращого та швидшого висушування кружечки яблук через 2–3 годин після початку сушіння перекладають на другий бік. Сушіння продовжується протягом 5–6 годин і вважається закінченим, якщо від сильного стискання пальцями кружечки або часточки не розчавлюються. Непросушені яблука продовжують досушувати.

Висушені яблука витримують протягом тижня в ящику, потім розфасовують у паперові мішки та зберігають у підвішеному стані в сухому провітрюваному приміщенні.

СУШІННЯ ГРУШ

Для сушіння відбирають стиглі груші з невеликою кількістю друз (кам`янистої тканини). Після сортування та миття їх розрізують по довжині на половинки або четвертинки з видаленням пошкоджених місць і насінників, шкірки. Дрібні груші сушать цілими. Щоб запобігти потемнінню, груші опускають у киплячу воду на 6–7 сек. і негайно охолоджують у відрі з холодною водою. Після стікання води груші викладають на решета і ставлять для сушіння в сушильну шафу з температурою 65–75 °С. Сушать груші протягом 10–12 годин. Їх вважають висушеними, якщо вони не розчавлюються під тиском пальців.

Висушені груші після 5–6-денного витримування в ящиках перекладають у паперові мішки і зберігають у підвішеному стані в добре провітрюваному приміщенні.

СУШІННЯ СЛИВ

Для сушіння відбирають великі дозрілі плоди темно-фіолетового кольору сортів Угорка італійська, Угорка звичайна та ін.

Відсортовані плоди миють, бланшують шляхом занурювання у киплячий розчин питної соди (5–8 г на l л води) протягом 1–1,5 сек. і негайно охолоджують у холодній воді з метою видалення воскового нальоту для кращого сушіння. Потім розкладають в один шар на решетах і ставлять на сушіння, яке відбувається в три етапи з перервами на охолодження та перевертання на другий бік. Перший раз сливи сушать за температури 45–50°С протягом 3–4 годин з щогодинною зміною місць решет (нижнє на місце верхнього, і навпаки).

Друге сушіння триває 6–8 годин за температури 60–65°С з наступним охолодженням за межами сушарки протягом 5 годин. Втретє, востаннє, сливи сушать 4–5 годин за температури 70–75°С. Висушені плоди при натискуванні пальцями не виділяють сік.

Можна проводити сушіння з попереднім прив`яленням слив на сонці. Готовий чорнослив витримують у відкритому ящику 5–6 днів з наступним щільним укладанням у паперовий мішок і зберіганням у підвішеному стані в сухому приміщенні.

Вдома можна зберігати чорнослив у трилітрових банках з попередньою стерилізацією протягом години та герметичним закупорюванням. На сонці сливи висушують протягом 4–6 днів з періодичним перевертанням.

СУШІННЯ АБРИКОСІВ

Відсортовані абрикоси з попередньо видаленими кісточками викладають в один ряд на решета розрізами вгору і ставлять на сонце на 4–5 днів. На ніч їх забирають у сухе приміщення. Підсушені абрикоси зсипають з двох решіт на одне, витримують під навісом або в темному місці для досушування протягом 2–3 днів.

Штучне сушіння здійснюють у сушильних шафах протягом 12 годин за температури 60–70°С. Висушену сировину витримують у відкритих ящиках протягом двох днів, потім викладають у паперовий мішок для зберігання в підвішеному стані у сухому приміщенні.

СУШІННЯ ВИШЕНЬ

Для сушіння використовують темно-червоні дозрілі вишні. Їх сортують, миють, розкладають на решетах в один ряд і сушать на сонці протягом 3–4 днів.

Штучне сушіння проводиться у сушарках протягом 10–12 годин з температурою спочатку 50–55°С, а наприкінці – 70–75°С.

СУШІННЯ РІЗНИХ ЯГІД

З-поміж ягід можна сушити малину, ожину, чорницю, смородину. Ягоди сортують, видаляють ті, що підгнили та пошкоджені, розкладають на решета тонким шаром, підсушують протягом одного дня на сонці. Потім ягоди досушують у сушильних шафах протягом 2–4 годин за температури 45–50°С. Висушені ягоди витримують протягом двох днів у відкритому ящику з наступним розфасовуванням в герметичну тару для зберігання в сухому прохолодному приміщенні.

В.Г. Лисанюк,
доктор сільськогосподарських наук

Максимальний комфорт за мінімальних розмірів

Друкуючи статті у журналі "Дім, сад, город" за 2010–2011 рр., ми неодноразово зазначали, що навіть за мінімальних розмірів земельної ділянки (чи "славнозвісних" дачних шести соток) можна спорудити й добре обладнати ошатний будинок, у якому буде завжди затишно й гарно. Що для цього потрібно?

Насамперед, перед спорудженням індивідуального житлового будинку власнику необхідно вирішити, яким він буде загалом, визначивши розташування кімнат, їхню кількість, розмір, конструкцію будинку тощо, та скласти план майбутніх робіт.

Не менш важливі питання – влаштування таких життєво необхідних систем, як опалення, каналізація та водогін, а також вибір матеріалів для спорудження стін у будинку та перекриття. Також необхідно під час планування входів до будинку і розташування кімнат враховувати їхню орієнтацію за сторонами світу і направлення панівних вітрів у даній місцевості, бо якщо більшу частину холодної пори року вітер дме у вхідні двері, то протяги видувають значну частину тепла з оселі. І це слід обов'язково враховувати. За таких обставин архітектори часто радять влаштовувати вхід до будинку з поворотом.

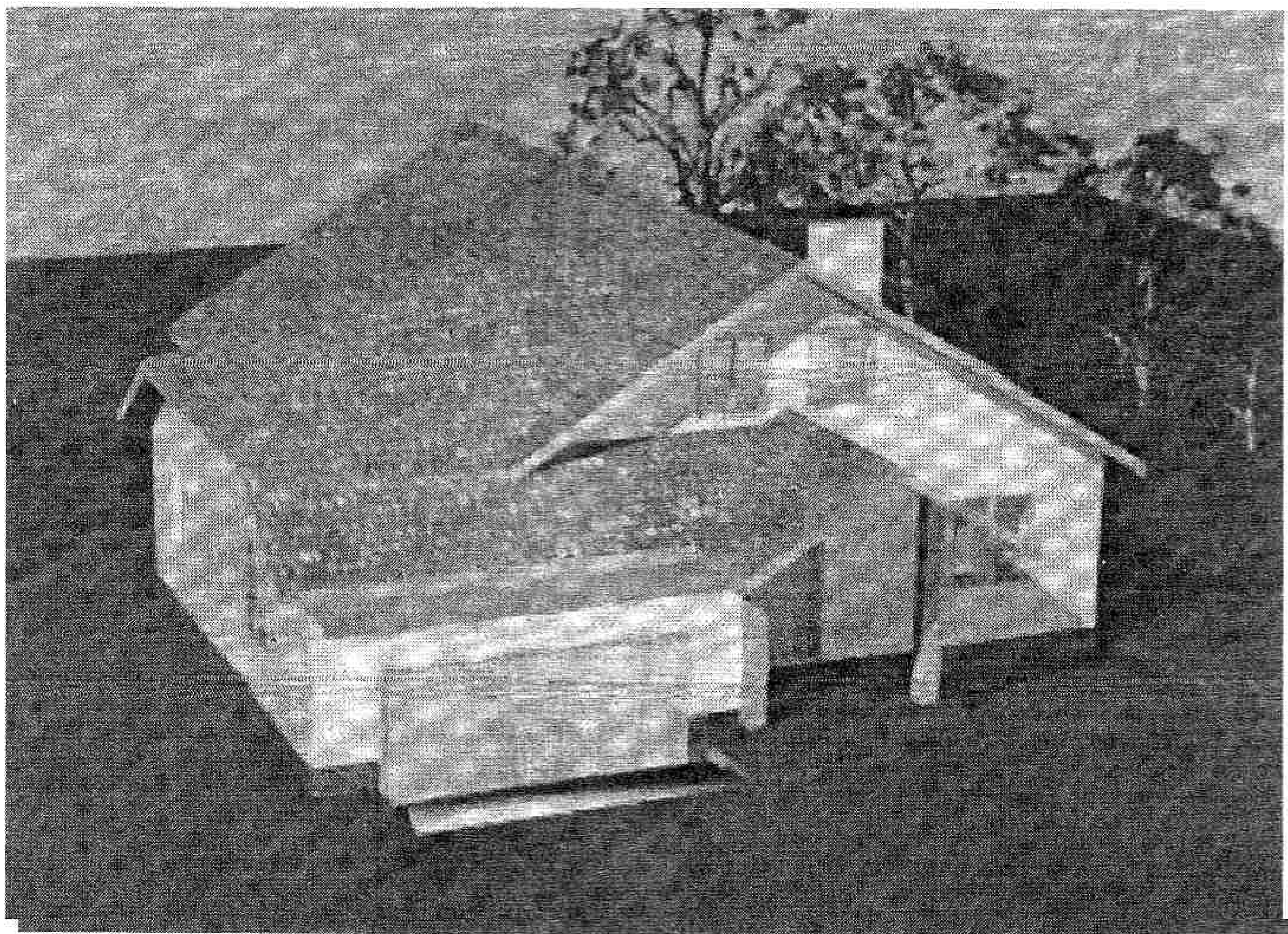

Загальний вигляд будинку з боку головної вулиці.

Щодо планування, то варто також зазначити, що навіть за невеликих розмірів будинку у ньому можна влаштувати невеличку або, навпаки, простору веранду – літнє приміщення, яке найкращим чином забезпечуватиме зв'язок житла з природою, деревами та іншими зеленими насадженнями на ділянці. Тому веранду варто передбачати обов'язково, залишаючи для неї місце навіть у тому випадку, якщо побудувати її одночасно зі зведенням самого будинку неможливо.

Оскільки веранда розміщується неподалік від загальної кімнати, то необхідно, щоб вона не ускладнювала інсоляції цієї кімнати з півдня. А щоб влітку веранда нагрівалася лише сонцем, рекомендується її влаштовувати, орієнтуючи на північний схід або схід.

Радимо майбутнім забудовникам під час планування власного будинку обов'язково врахувати наші поради, тим більше, що вони спільні для багатьох осель. Однак є й такі будинки, які дещо відрізняються особливістю свого проектування, зокрема наявністю другого мансардного поверху, а отже – і за техніко-економічними показниками та за художньо-архітектурним образом.

Дещо про архітектурно-планувальні рішення

Даний садово-дачний будинок призначений для цілорічного проживання однієї родини. Його асиметричне планування зумовлене побажаннями замовника та урахуванням перспективного розширення родини й проживання в одному будинку кількох її поколінь.

Будівля житлового будинку являє собою квадратний у плані двоповерховий будинок. Габаритні розміри становлять 10,5 х 10,5 м. Вхід до будинку – з південної та північної сторони. Перед входом влаштовано ґанок із трьома сходинками та частковим накриттям зі зміщенням другого поверху.

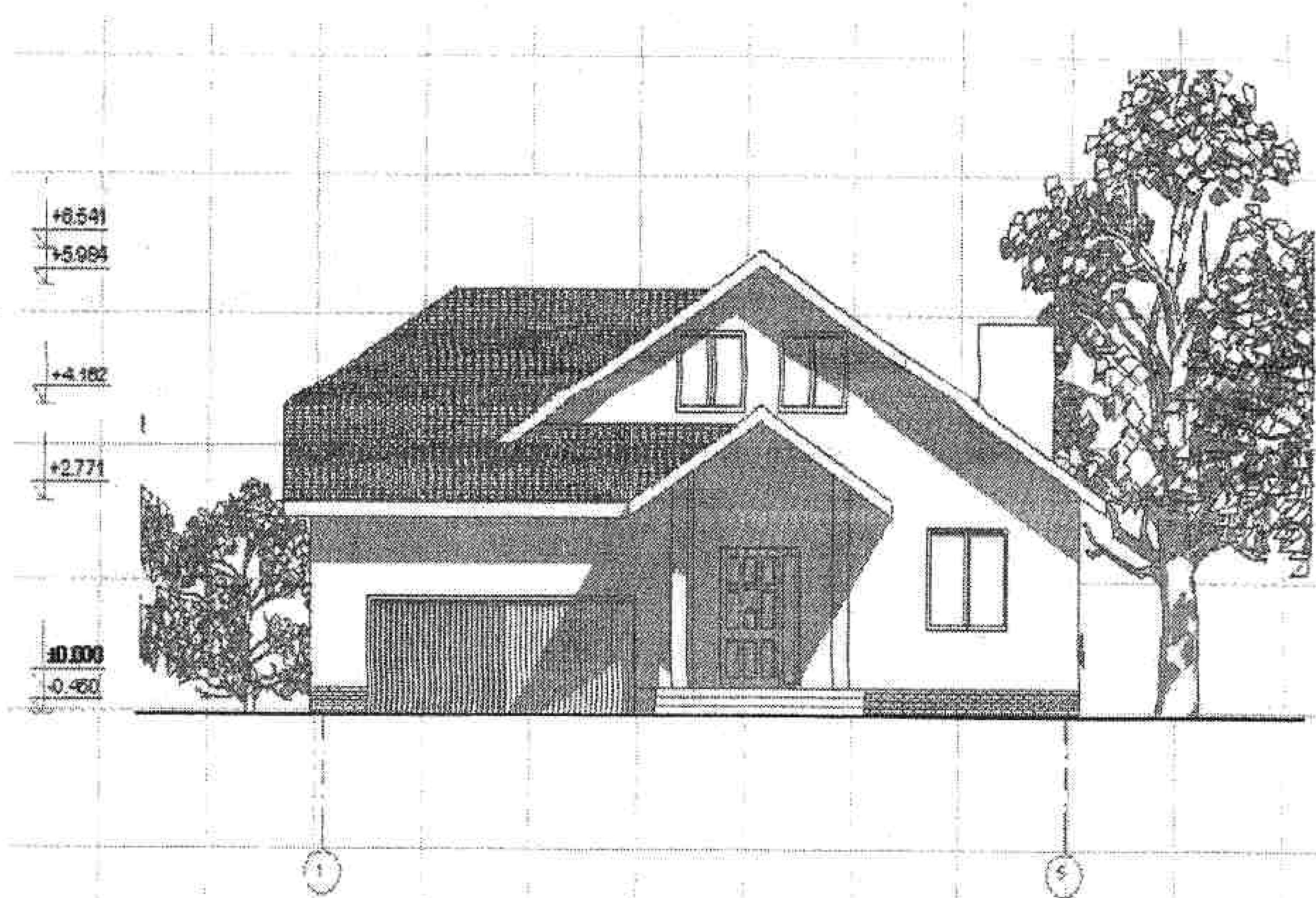

Фасад будинку в осях 1-5.4-1.

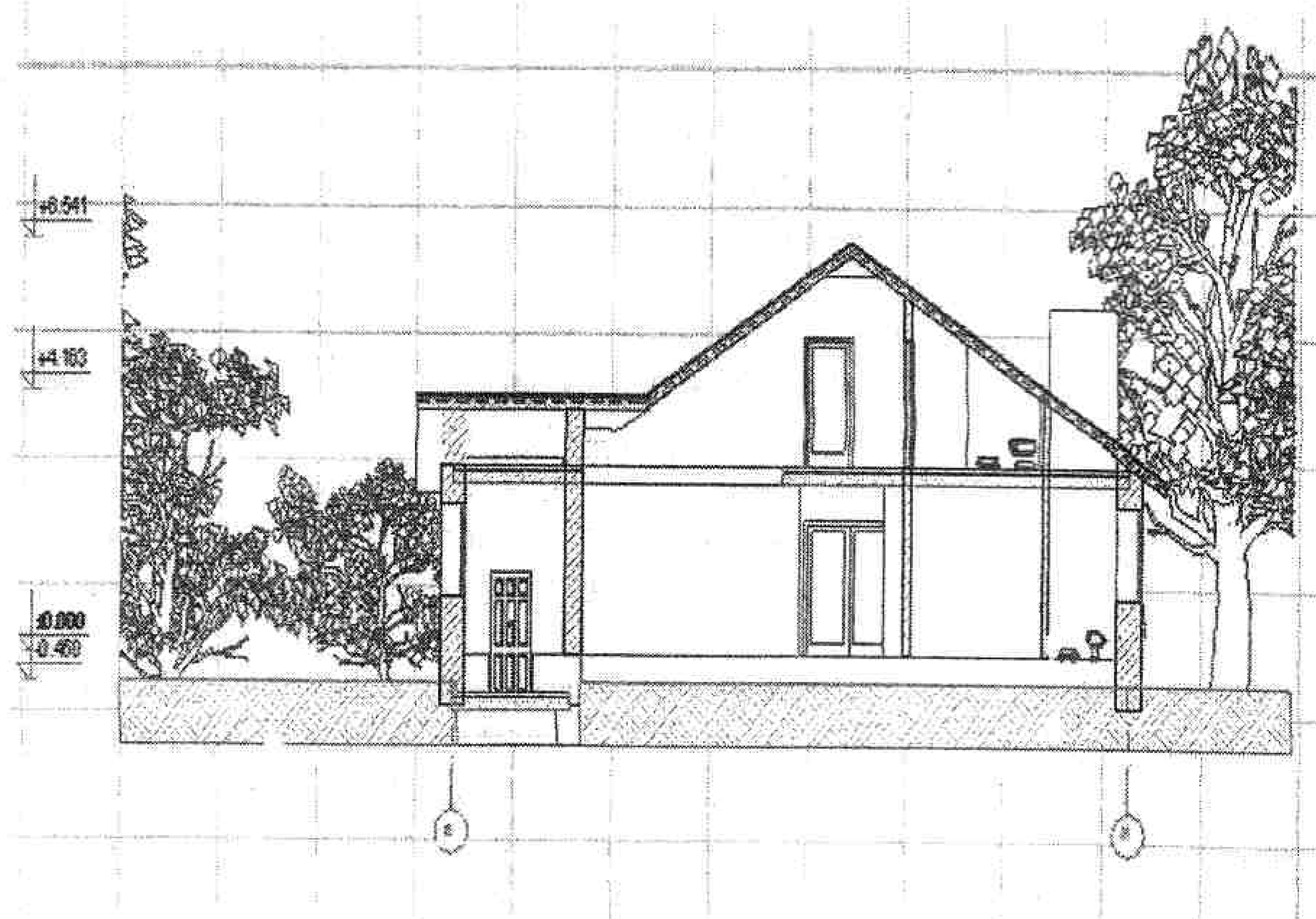

Розріз будинку в осях 1-5.

Вхід до будинку здійснюється через подвійні двері: зовнішні броньовані утеплені та внутрішні дерев'яні фільончасті. Головний вхід веде через тамбур до передпокою, в якому розміщено гардероб. Передпокій має зовнішнє освітлення. Далі запроектовано розвиток споруди по горизонталі та єдине в даній її частині приміщення, що об'єднує у собі кухню, їдальню та загальну кімнату. До слова, це також характерно й для проекту, надрукованого у "ДСГ" №5 за 2011 р.

Із загальної кімнати першого поверху є вихід на терасу, що проходить уздовж західної сторони будинку. Також на першому поверсі знаходяться приміщення спальні з власним виходом на вулицю.

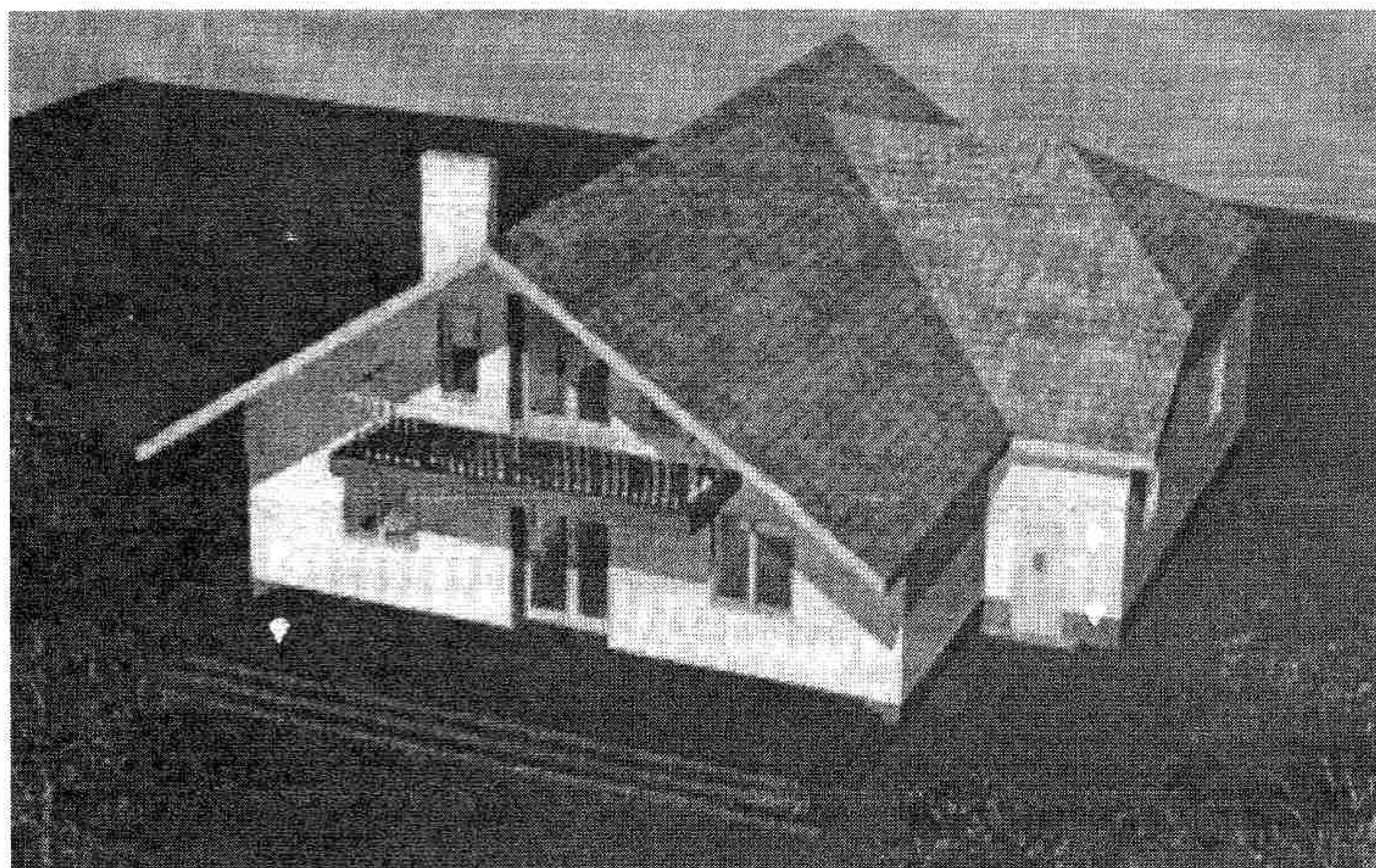

Загальний вигляд будинку з боку внутрішнього двору.

Другий поверх займають три кімнати, гардероб та два санвузли. З однієї кімнати є вихід на балкон. Гардероби з'єднані дверима, що забезпечують протипожежні вимоги як евакуаційні. З холу другого поверху через одномаршеві сходи можна потрапити до своєрідної антресолі, де пропонується розмістити кабінет і бібліотеку.

Підлога першого поверху піднята над рівнем двору на 0,450 м. Висота приміщень першого поверху – 3,00 м. Висота приміщень другого поверху – 2,700 – 4,930 м. Висота антресолі мансардного поверху перемінна – 1,950 – 2,585 м.

Зовнішні стіни – керамічні блоки "Porotherm" марки 100, покриття даху – металеве або мембранне (за бажанням замовника). Над дахом здіймається закінчення вентиляційних каналів, які можна декоративно обшити й накрити "парасольками".

Площа складових частин будівлі становить: перший поверх – 122 м²; другий поверх – 120 м²; тераси першого поверху – 15 м².

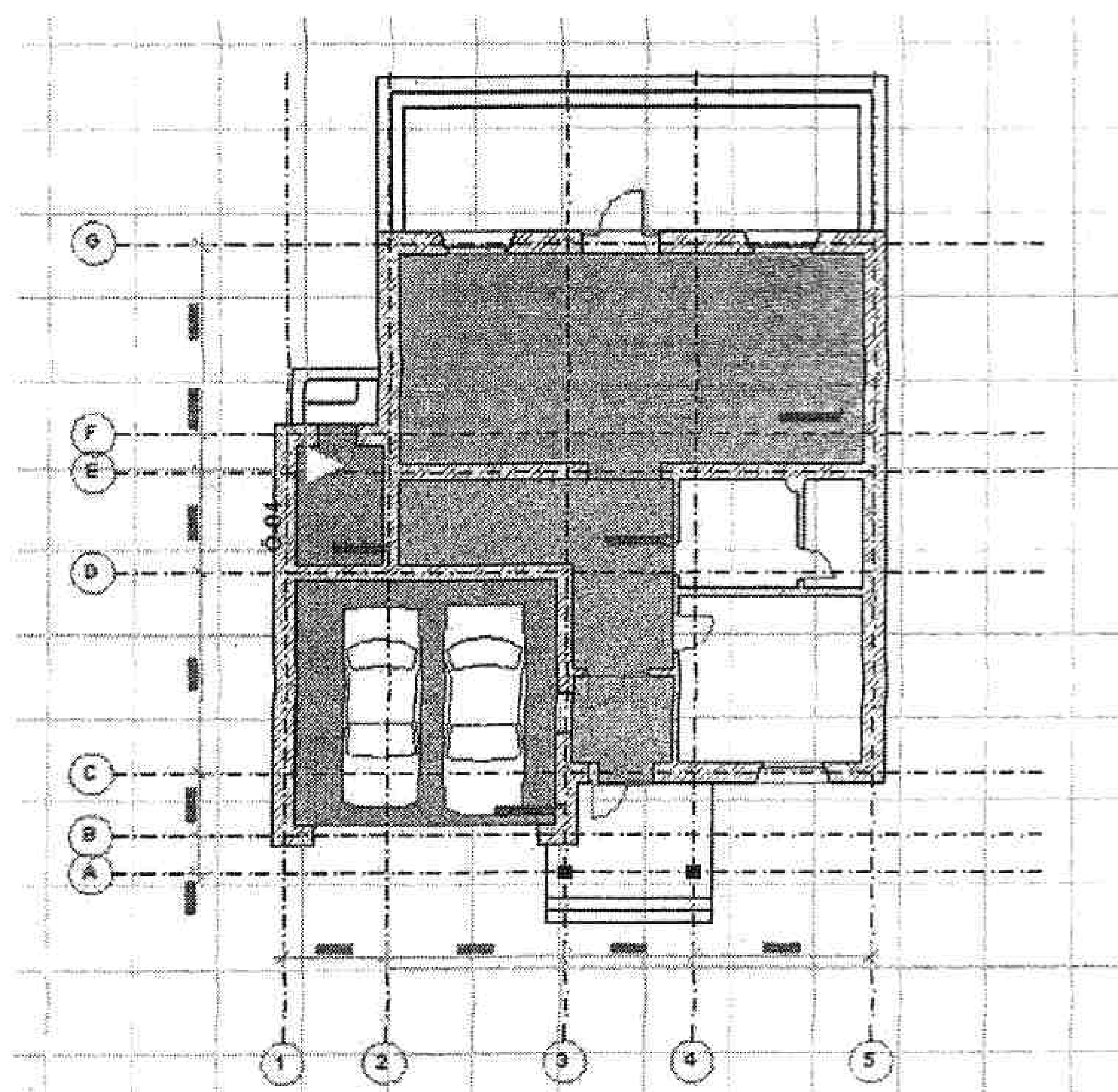

План першого поверху на відмітці ±0.000.

Конструктивні рішення

Фундаменти стрічкові залізобетонні з верхнім об'єднуючим армопоясом. Перемички – залізобетонні та металеві. Перекриття комбіновані: залізобетонні плити та щільний залізобетонний моноліт. Стіни з керамічних блоків "Porotherm"-38PW марки 100 з використанням теплого в'яжучого розчину. Внутрішні стіни зроблені із звичайної керамічної цегли марки 100.

Перегородки товщиною 120 мм гіпсокартонні або з керамічної пустотілої цегли марки М-75 на цементно-піщаному розчині М-50.

Колони – монолітні. По периметру проходить армопояс, що одночасно являє собою перемичку над вікнами першого поверху та розподіляє навантаження залізобетонних плит перекриття.

Дах у будинку складний, із різними кутами нахилу. Основною його конструкцією є дерев'яний каркас, що обпирається на зовнішні стіни. Дерев'яні елементи обпираються на закладні деталі у верхньому монолітному армопоясі. Перекриття розміщені з певним кроком по висоті, утворюючи радіусну криву.

Всі металеві елементи обробляються проти іржі та покриваються олійними фарбами. Дерев'яні елементи повинні мати вологість до 10% і також пройти обробку антисептиками та антипіренами. Покрівля – метал (мембрана).

Зовнішні стіни – штукатурення або вагонка під дерево, різне за кольором та фактурою, відповідно до зовнішнього вигляду фасаду.

Цоколь складається частково із залізобетонних блоків і монолітного поясу із зовнішнім покриттям гранітною плиткою.

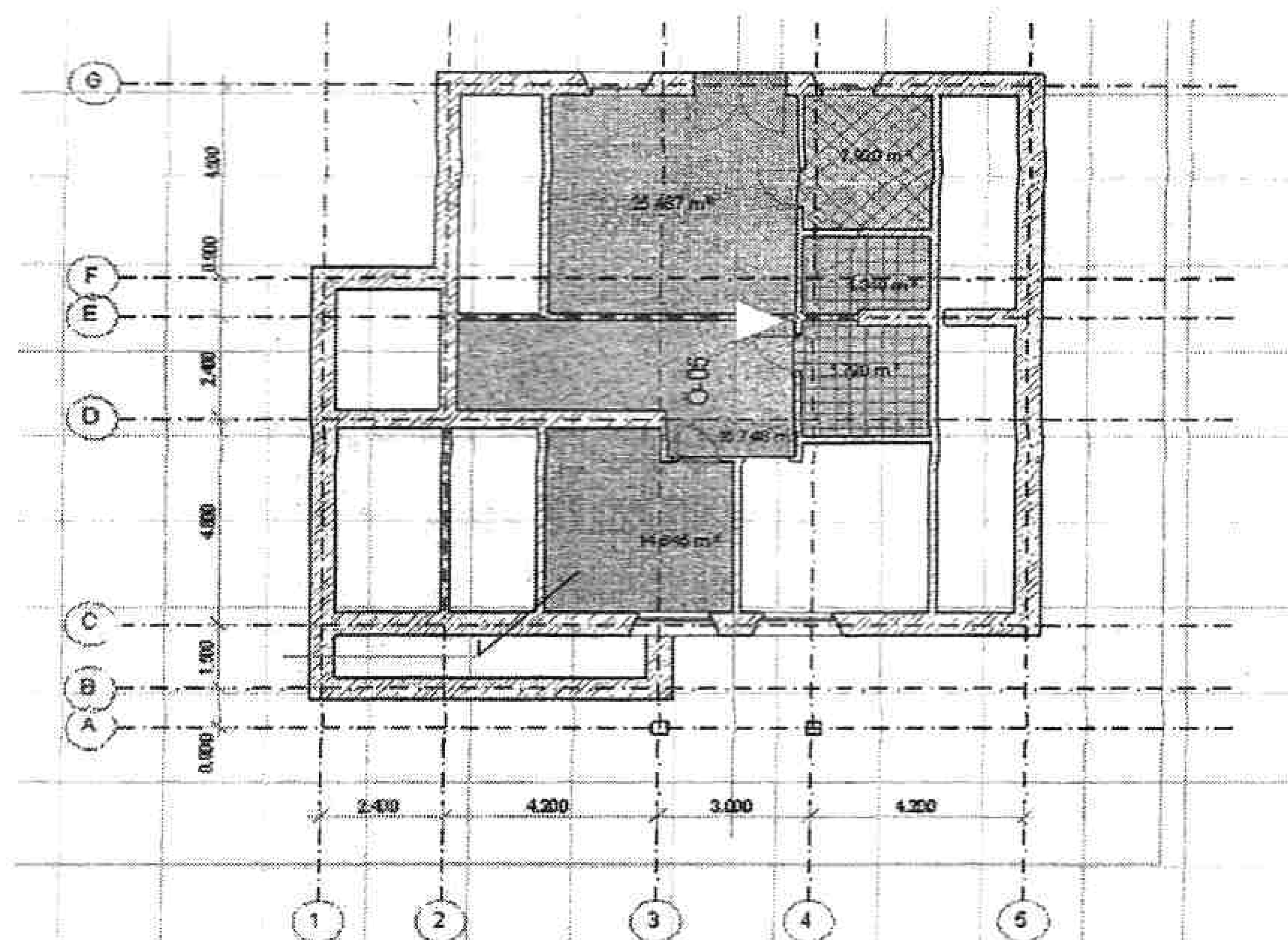

План підвалу будинку, суміщений з планом цокольного поверху.

Техніко-економічні показники:

Загальна площа – 230 м².

Житлова площа – 100 м².

Площа забудови – 123 м².

Будівельний об'єм – 1100 м³.

Насамкінець хотілося б зазначити, що для будівництва власного будинку ви можете вибрати будь-який проект, однак у ньому обов'язково мають бути враховані всі важливі питання, пов'язані з плануванням, зручностями, якістю й міцністю вашої майбутньої оселі, а також враховані погодно-кліматичні умови того регіону, де його буде споруджено.

С.В. Сьомка,
кандидат архітектури
доцент Київського національного університету будівництва і архітектури

Дача – для спортивних ігор!

Щоб усі члени родини із задоволенням приїжджали на дачу, потрібно кожному там мати заняття до душі. Крім грядок, збирання врожаю та смаження шашликів фахівці радять обов'язково організувати активні заняття спортом на свіжому повітрі для господарів та їхніх гостей. Це надзвичайно важливо, особливо у наш час. Адже для підтримання здоров'я, зокрема, мешканцям великих міст, які значну частину свого часу проводять за комп'ютером, корисно відпочити на свіжому повітрі, щоб розвантажити нервову систему і мати здоровий сон.

Щодо підростаючого покоління, то всі батьки мріють виростити своїх дітей міцними, спритними, активними і, головне, здоровими. Однак через постійну перевтому у них часто псується зір і постава. Коли ж батьки пропонують дітям поїхати на дачу, вони інколи неохоче сприймають цю пропозицію, "бо на дачі немає комп'ютера і взагалі нудно й ніде пограти". Чудовий вихід із такого положення – облаштувати на дачі спортивну площадку для гри у футбол, волейбол, теніс, городки, крокет та інші рухливі ігри. І якщо для футболу, волейболу і тенісу слід мати певну фізичну підготовку й міцне здоров'я, то грати у крокет, городки, серсо й мінігольф можуть люди будь-якого віку й фізичного стану. Ці забави розвивають окомір, швидкість реакції, координацію рухів і влучність. Навіть корисні вони для дітей.

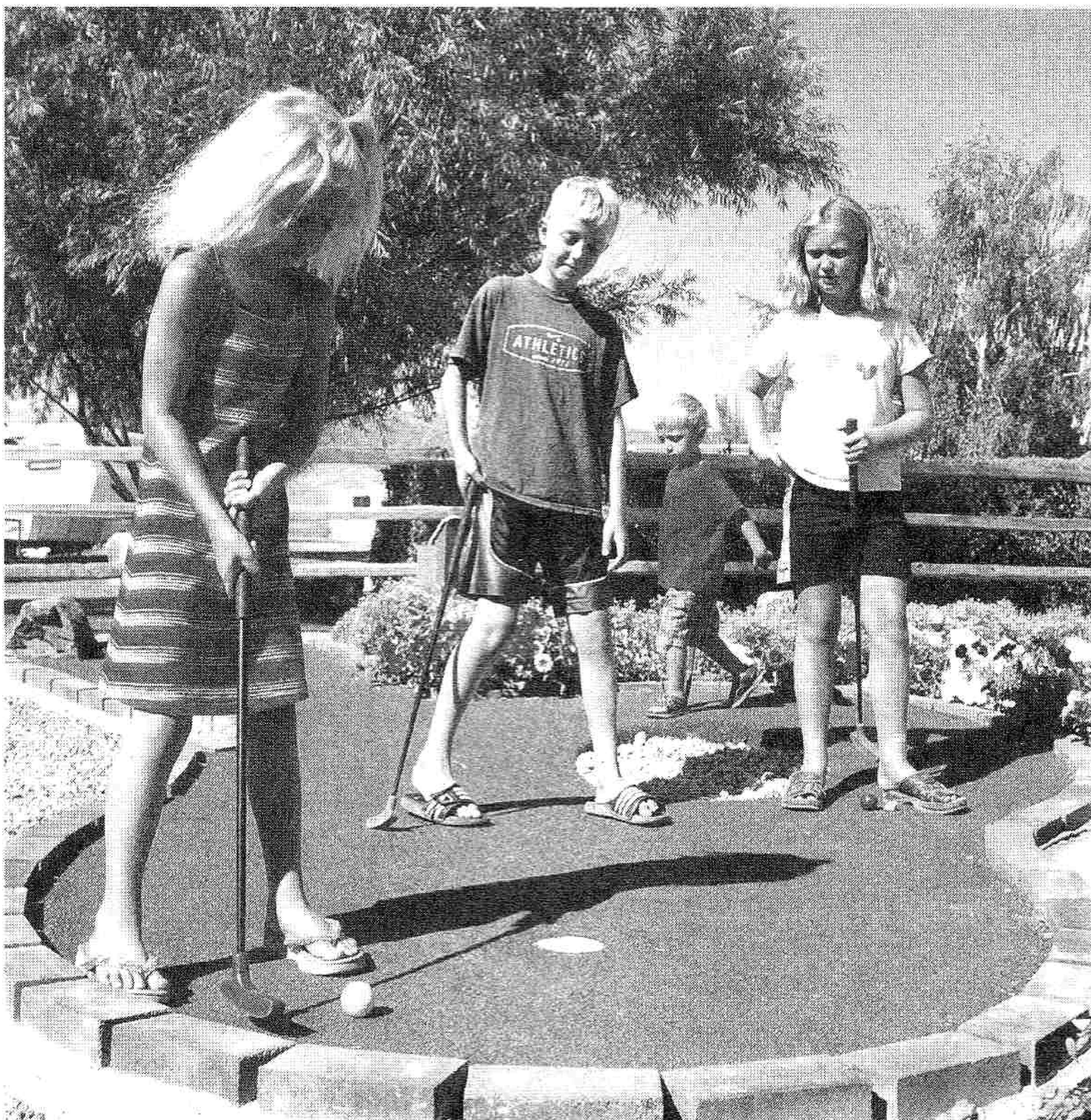

Городки – стародавня російська гра не лише для дітей, а й для дорослих. Нею захоплювалися такі відомі особистості, як Петро Перший, Суворов, Горький, Толстой, Шаляпін, академік Павлов та багато інших. Згадування про городки можна знайти у документах, що належать до періоду Стародавньої Русі. Але особливу популярність городки завоювали у XX столітті.

Суть народної забави полягає в тому, щоб кидками біт вибити з "міста" найбільшу кількість фігур, складених із п'яти городків (циліндричних стовпчиків із берези, бука, липи). Основне завдання – витратити якнайменше кидків на вибивання 15 фігур. Перемагає у грі той, хто за результатами трьох турів витрачає менше спроб.

Розміри "міста" 2 х 2 м. Відстань від місця кидків: "кін" – 13 м, "напівкін" – 6,5 м. Довжина городків – 20 см, діаметр 5 см. Довжина біти має бути не більше 1 м. Партія в городки складається з 15 фігур: гармата, качана, стрілка, зірка, колодязь, колінчастий вал, артилерія, ракета, кулеметне гніздо, рак, вартові, тир, серп, літак і лист. У цій послідовності їх і вибивають. У грі можуть брати участь два суперники або дві команди. У городках цікаво не лише збивати фігури, вправляючись у влучності, а й будувати ці фігури.

Отже, правила у грі досить прості, але для досягнення успіху потрібні певні навички й тренування.

Набір для гри в городки можна придбати в спортивному магазині. Він супроводжується докладним описом правил гри. Після кількох тренувань у вас буде виходити дедалі краще і незабаром можна буде розпочинати змагання.

Крокет – гра спортивного типу, у якій гравці за допомогою дерев'яного молотка з довгою ручкою повинні якнайшвидше провести свою кулю до мети через ряд розташованих у певному порядку воріт. Для такої гри підійде втрамбована піщана площадка або коротко підстрижений газон. Гра у крокет – цікава й захоплююча, поширилася вона з Англії у середині XIX століття й дуже швидко завоювала популярність. У крокет грали як представники вищого світу, так і середні верстви населення. Крокетні площадки були у всіх навчальних закладах, на курортах, у садибах заможніх людей тощо. Нині ця динамічна й цікава гра завойовує дедалі більше шанувальників.

Існує кілька варіантів гри у крокет, для яких написані правила. Найпоширеніші з них – Міжнародні правила Асоціації крокету, за якими проводять змагання у різних країнах (так званий Англійський крокет). Однак і той крокет, у який часто грають на дачах або на подвір'ях багатоповерхових будинків, має свої правила.

Інвентар для гри в крокет: молотки, кулі, ворота. Усе це можна придбати у спортивних магазинах або замовити по Інтернету. До спортивного інвентаря також додаються правила гри.

Крокет вважається прабатьком таких популярних нині розваг, як більярд і гольф. На нашу думку, він може бути навіть цікавішим для дорослих, ніж для дітей,

бо, граючи в крокет, не потрібно надто активно рухатися.

Серсо – одна з найпопулярніших і захоплюючих ігор у світі, в яку можна грати на свіжому повітрі. У стародавньому варіанті серсо вважалася грою аристократів. Спочатку у грі брали участь кавалер і дама. У кавалера була шпага, а в дами – кільця, їх мало бути три штуки різного розміру: велике, середнє й маленьке. Дама кидала, а кавалер повинен був піймати кільця на шпагу й за це одержував очки. За велике кільце – 15 очок, за середнє – 10, а за маленьке – 5 очок. Максимальна кількість очків, яку можна заробити у шпажному серсо – 30.

Другий варіант правил цієї гри передбачає наявність шпаги в обох гравців. Кільця кидають шпагою, а не рукою. Гравці стоять у колах діаметром 2 м. Відстань між колами 3 м. Якщо другий гравець не зміг піймати кинуте кільце, але воно впало усередину його кола, то він отримує одне очко. Але якщо кільце впало поза його колом, то очко отримує перший гравець.

Слід зазначити, що в серсо можна грати через сітку або мотузку за правилами, що нагадують волейбольні. Але за такого варіанту гри потрібно, щоб з кожного боку було не менше двох гравців. Гру ведуть одним кільцем, а рахунок і перехід подачі – як у волейболі. Перша подача розігрується. Коли кільце перекинути шпагою через сітку, суперники можуть відправити його назад. А можуть зробити на своєму боці два паси і потім кинути його з вигіднішої позиції так, щоб воно впало на іншому боці. Очко або подачу втрачають, якщо кільце впало на вашому боці, або після вашого кидка полетіло за межі майданчика, або якщо кільце пролетіло під мотузкою, чи ви підкинули його більше трьох разів і тільки четвертим кидком переправили через сітку.

Четвертий варіант гри полягає в тому, що гравці стоять один проти одного на довільній відстані і перший гравець за допомогою шпаги кидає одне за одним усі три кільця, а другий гравець їх ловить. Очки нараховують, як у першому варіанті. .

Слід зазначити, що грати в серсо подобається і дітям, і дорослим. Це дуже рухлива й гучна гра, яка дещо нагадує теніс, але в ній грають кільцями, а не м'ячиком.

Міні-гольф – самостійний вид спорту, що з'явився в Америці як сімейна розвага. Гольф має імідж аристократичної та навіть елітарної гри. Гольф-клуби дедалі частіше з'являються нині і в Україні. Міні-гольф, яким захоплюються мільйони людей в усьому світі, дає змогу за мінімуму витрат і відсутності якихось протипоказань за віком, вагою, фізичних можливостей отримати насолоду від гри, що найбільше приваблює у цій забаві. Це перший крок до великого гольфа. Міні-гольф розвиває фізичну витривалість, координацію, окомір, геометричне мислення. Виробляє вміння концентрувати увагу, витримку й холоднокровність. Міні-гольф – це гра, у якій і дорослий, і дитина можуть змагатися на рівних.

Однак спочатку потрібно навчитися влучати ключкою по м'ячу, а потім уже заганяти його в лунку. Також потрібно вміти виконувати це з першої спроби. Гольфісти, що прийшли у великий гольф з міні-гольфу, уже мають гарну техніку "патта" – вирішального удару у великому гольфі.

Міні-гольф потребує певних навичок і вмінь, але він дає можливість усім членам родини, незалежно від статі й віку, змагатися на рівних. Уперше всі члени родини – від малих до великих – можуть комфортно проводити час разом і змагатися на повну силу один з одним.

Спроектувати спортивні площадки для міні-гольфу й виготовити їх допоможуть професійні фахівці. Сьогодні існує чотири типи полів: етернітові – з ігровою поверхнею із цементно-стружкової плити, а також фетрові, бетонні й вільні. До останньої групи належать поля, виготовлені самими гравцями. На дачних ділянках найзручніше для цієї гри використовувати переносні етернітові або фетрові поля. Їх можна монтувати у різних місцях, а на зиму знімати й складати на зберігання.

Крім перерахованих спортивних розваг, на дачі можна обладнати міні-стадіон і майданчик для найменших. Існує кілька правил розташування спортивних майданчиків. Розміщувати їх треба з півночі на південь із відхиленням осі до 20°. Не слід вибирати ділянку в низині або на березі водойми чи на місцевості з високим рівнем ґрунтових вод. На міні-стадіоні можна встановити звичайний турнік, кілька силових тренажерів, а також встановити щит із баскетбольним кільцем. Його можна прикріпити навіть до стіни будинку або гаража. Підійде для активних розваг на дачі й тенісний стіл, бо для гри у настільний теніс не потрібні великі площі й занадто складний інвентар. На будь-якій дачній ділянці можна організувати такий спортивний куточок.

Також для малят на майданчику потрібні шведська стінка, кільця, турнік, рукохід, канат, балансири тощо. Кожна, навіть малорухома, дитина почуватиметься наче справжнім Тарзаном за такого облаштування спортивного майданчика, вона розвиватиме сміливість, спритність, почуття рівноваги й орієнтації у просторі.

Насамкінець зазначимо, що у цій статті ми розповіли про те, які спортивні ігри й забави можна легко організувати на дачі, щоб успішно запобігти гіподинамії й зробити відпочинок по-справжньому активним і корисним для всієї родини.

І.О. Король

Біодинамічний календар

Серпень

Серпень – останній місяць літа. З перших його днів відчувається спад літа, тому городникам і садівникам слід поспішати, адже так багато ще треба зробити: посіяти петрушку на зелень, зібрати і переробити врожай садовини. Недарма ж про роботи цієї літньої пори наші прадіди казали: "Однією рукою жни, другою – сій". А ще серпень – це час заготовок на зиму. Тож радимо не баритися!

Діва 1 (11:43) – 3 (13:06)

Садівники у серпні продовжують збирати врожай літніх сортів яблук і груш. Зібрані плоди переробляють, готуючи заготовки на зиму.

Висаджують суниці, використовуючи молоді рослини й розетки вусів, що вкоренилися. Решту вусів і непотрібні розетки видаляють. Слід зазначити, що чим раніше посадити рослини, тим краще вони встигнуть укорінитися і підготуватися до зими.

За сильного ураження хворобами або поширення шкідників на суничнику скошують листя, за інших випадків робити це не варто, бо в листках рослини запасають поживні речовини до весни.

Терези 3 (13:06) – 5 (14:58)

У серпні городники продовжують доглядати за насадженнями овочевих культур: розпушують ґрунт і прополюють бур'яни, остаточно проріджують буряки, кореневу петрушку, моркву та інші коренеплоди.

На високорослих помідорах на початку серпня роблять прищипування верхівок і видаляють зайві суцвіття, аби плоди швидше дозріли. Для прискорення дозрівання дехто з городників підживлює рослини йодом (30–40 крапель на 10 л і на 1,5 погонного метра грядки).

Скорпіон 5 (14:58) – 7 (18:22)
Перша чверть Місяця – 6 (14:08)

Оскільки малина продовжує плодоносити, то варто подбати про майже щоденне збирання ягід. Щоправда, у червоної і жовтої малини врожай, зазвичай, збирають через день. Не забувайте також своєчасно поливати рослини, бо за нестачі вологи ягоди швидко дрібнішають.

Загалом же догляд за малиною у серпні зводиться здебільшого до видалення пагонів, що відплодоносили. Не лінуйтеся виконувати цей агрозахід регулярно, адже це сприяє знищенню на плантації шкідників.

Видаляють також слабкі й хворі пагони, зрізуючи їх прямо під корінь, не залишаючи пеньків. Обрізки, що залишилися після виконання роботи, можна не викидати, а розрізати їх на відрізки по 15–20 см і додати у компостну купу.

Після збирання врожаю рослини необхідно підживити. Добрива під малину вносять у вигляді розчину. Якщо хочете замінити мінеральні добрива на органічні, то можна додати коров'ячий гній у розчині 1:10 або пташиний послід, розведений у пропорції 1:20.

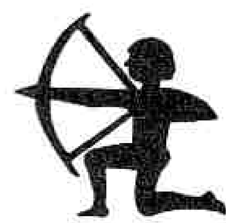

Стрілець 7 (18:22) – 9 (23:39)

У серпні рясно плодоносять помідори. Однак не можна допускати перестоювання плодів на корені. Їх збирають бурими, зриваючи разом із плодоніжкою і відразу ж після знімання кладуть на дозрівання шаром у два–три плоди плодоніжками вгору і перекладають часточками часнику. Решта плодів на кущах швидше наливаються і дозрівають.

Козеріг 9 (23:39) – 12 (6:49)

Квітник влітку потребує постійного догляду, тож роботи у квітникарів вистачає, адже необхідно пересадити багаторічники. Однак за дуже спекотних днів краще перенести пересаджування рослин на осінь, коли настане довгоочікувана прохолода.

На початку серпня ділять три- й чотирирічні примули, щоб до зими вони встигли вкоренитися. Ділять і пересаджують айстри, флокс, дельфініум, астильбу, ліхніс, піретрум тощо. При цьому намагаються відокремлювати здорові й молоді корені, з міцними бруньками, а старі та з ознаками захворювань знищують.

Після садіння рослинам потрібно створити затінок і обов'язково полити. Звільняти рослину від затінення можна тоді, коли вона вкоренилася і на ній почали з'являтися нові листочки.

Водолій 12 (6:49) – 14 (15:56)
Повний Місяць – 13 (21:57)

У ці дні не варто зайвий раз турбувати культурні рослини, але в саду можна продовжити боротьбу з бур'янами, бо вже настав час дозрівання їхнього насіння. Тож варто терміново вжити заходів, аби не дати бур'янам обсіменитися. Особливу увагу слід звернути на коренепаросткові бур'яни, які нагромаджують поживні речовини у корінні. Їх необхідно прополоти якнайглибше, підкопуючи коріння лопатою.

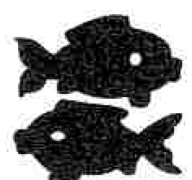

Риби 14 (15:56) – 17 (3:03)

За вирощування огірків у плівкових теплицях хмарна погода, холодні ночі, рясні поливи часто призводять до спалаху борошнистої роси, яка протягом тижня може знищити всі рослини. За появи ознак захворювання двічі з інтервалом 5–6 днів обробляють рослини слабким розчином сечовини (10 г на 10 л), змочуючи листки зверху і знизу.

Оскільки збирання врожаю перцю і баклажанів зазвичай триває до кінця серпня, не забувайте поливати їх через кожні 5–7 днів. Норма поливу – 3 л на рослину.

Нагадаємо, що плоди солодкого перцю можна збирати як у фазі технічної, так і біологічної стиглості.

Технічно стиглими вважаються плоди, які досягли відповідного даному сорту розміру, характерного забарвлення та приємного перцевого аромату.

Технічна стиглість перцю настає приблизно через 30–40 днів (залежно від умов вирощування) з моменту утворення зав'язі. Приблизно через 3–4 тижні після її настання плоди набувають характерного для даного сорту забарвлення (біологічна стиглість плодів).

Овен 17 (3:03) – 19 (15:38)

На насадженнях картоплі середніх і пізніх сортів систематично збирають личинки колорадського жука. У цей період рослинам може не вистачати калію, про що свідчить бліда облямівка, яка з'являється на листках і поступово буріє. Часто таке трапляється на свіжовапнованих ґрунтах. Підживіть рослини картоплі попелом (1 склянка на погонний метр) або сірчанокислим калієм (26–30 г на ту ж площу).

Тілець 19 (15:38) – 22 (3:55)
Остання чверть Місяця – 22 (0:54)

Наприкінці серпня буряки потребують регулярних поливів – 1–2 рази на тиждень і підживлення з переважанням у добриві калію.

Буряки вибірково вибирають, коли діаметр коренеплодів сягатиме 3–4 см. Рослини в ряду при цьому залишають через 6–8 см.

Якщо у буряків починає в'янути, а потім жовтіти й відмирати старе листя,то варто підживити їх повним мінеральним добривом (нітроамофоска, 30–40 г/м²).

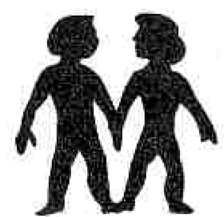

Близнята 22 (3:55) – 24 (13:32)

За сухої погоди збирають цибулю. Висмикнуті цибулини зазвичай просушують під навісом протягом тижня, щоб бадилля висохло, а на цибулинах утворилася суха луска, яка щільно їх облягатиме.

У холодну погоду або під час дощу цибулю сушать у приміщенні. Висохле листя можна обрізати, але краще відкрутити його руками, а коріння обрізати гострим ножем під денце, не зачіпаючи його.

Досвідчені городники відразу ж сортують зібрану і висушену цибулю за розміром. Найменші цибулини (сіянку) зберігають як садивний матеріал у ящиках шаром до 20 см у приміщенні за температури 1–2°С.

Слід враховувати, що за надмірної вологості повітря сіянка може підгнивати, про що відразу ж "сигналізуватиме" поява мошок. За таких обставин її слід підсушити, а гнилі цибулини видалити.

Рак 24 (13:32) – 26 (19:10)

У серпні садівники продовжують збирати плоди вишні, однак за теплої погоди на порослі й молодих саджанцях може з'явитися попелиця. Щоб запобігти цьому, поросль вирізують аж від самого кореня і спалюють.

На молодих саджанцях попелицю можна знищити, обробляючи їх настоями трав, або обприскуючи рекомендованими отрутохімікатами, оскільки молоді кущі вишні ще не плодоносять.

Збираючи врожай, плоди вишні, пошкоджені плодовою гниллю і кокомікозом, складають в окремий посуд, а потім спалюють або закопують на глибину 40 см.

Плоди сливи знімають вибірково на початку достигання, щоб попередити їхнє обсипання. Для дозарювання їх можна розкласти у неглибокі ящики або корзини. Через 3–6 днів зберігання вони набувають відповідного забарвлення та властивого даному сорту смаку й аромату.

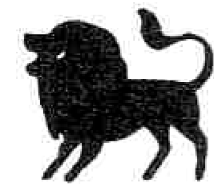

Лев 26 (19:10) – 28 (21:15)

Городники продовжують доглядати за пізньою капустою: регулярно поливають її і щомісяця підживлюють розчином коров'яку з невеликою добавкою мінеральних добрив. Проти шкідників рослини запилюють тютюновим пилом або обприскують відваром бадилля помідорів.

І не забувайте поливати капусту. Якщо протягом 4–5 днів немає дощу, середньостиглі і пізньостиглі сорти капусти обов'язково поливають, інакше головки будуть дрібні й нещільні.

Доглядаючи за ґрунтом на капустяних грядках, рослини періодично підгортають, а міжряддя розпушують. За вологої погоди капусту і землю навколо неї періодично розпушують, аби поменшало слимаків.

Діва 28 (21:15) – 30 (21:27)
Новий Місяць – 29 (6:04)

Наприкінці серпня знімають ловильні пояси. Якщо вони були виготовлені з гофрованого паперу, картону, то їх відразу ж спалюють, а ті, що з мішковини слід випрати, прокип'ятити і скласти на зберігання до наступної весни.

Під час догляду за кущами смородини або агрусу доводиться часто розпушувати грунт під ними. Однак, якщо кущ сильно розростається, то зробити це нелегко, бо можна пошкодити нижні гілки. За таких обставин досвідчені садівники радять піднімати гілки й класти їх на підставку, зроблену на кшталт дерев'яного коромисла. Працювати тоді значно легше, та й гілки залишаються цілі.

Терези 30 (21:27) – 1.09 (21:49)

Наприкінці серпня – у вересні висаджують живці смородини та порічок, щоб до морозів вони встигли пустити коріння.

Готують погреби та інші сховища для зберігання овочів і фруктів. Перед побілкою виносять з льоху полиці і всю тару, призначені для зберігання овочів. Їх потрібно помити й продезінфікувати. Для цього використовують теплу воду, жорсткі губки, мило, соду або інший засіб для чищення.

Коли тара, винесена з погреба, буде в належному стані, просушіть її на відкритому повітрі, а потім розпочинайте обробку дерев'яних стін самого приміщення.

Досвідчені господарі радять постійно підтримувати в овочесховищах нормальну вологість повітря. Адже від надмірної вологості у погребі й на овочах, закладених на зберігання, можуть з'явитися цвілеві гриби, які зіпсують продукцію.

ДИВО-ДОБРИВО

Кілька років тому мені довелося побувати в складі делегації журналістів у селі Оленівка на Дніпропетровщині. Тут знаходиться перша в Україні біогазова установка, яка виробляє 150 кіловат/годин електроенергії.

Будучи завзятим городником та наслухавшись від гіда про властивості біодобрив, одержаних в результаті роботи біогазової установки, я попросив дати мені трохи цих вітамінів родючості.

Скажу відверто: поставився я до розповідей про якості цих добрив дуже скептично, адже органічні добрива постійно використовував у вигляді компостів і прирости врожаю на 100–200 відсотків здавались мені неправдоподібними.

Була рання весна, тож під час садіння картоплі я все зробив, як рекомендували, але добрив вистачило лише на півсотки. Яким же було моє здивування, коли цей клаптик землі зазеленів раніше, ніж решта городу! Зрештою, і копати тут картоплю мені довелося вже на початку липня, а це сорт Слов'янка!

Якраз мені під`єднали Інтернет, тож я "перелопатив" його в пошуках будь-якої інформації про ці добрива. На жаль, її було обмаль, та й біогазові установки описувалися лише великої потужності.

Допомогли працівники МП "Кобза", які саме спеціалізувалися на виробництві біогазових установок для селянського господарства. Але коштували вони досить дорого, та й худоби, щоб мати гній, я не тримав. Але мені пішли назустріч і виготовили міні-БГУ, без утилізації біогазу, лише для виробництва добрив. Об'єм реактора (пристрою, де і відбувається весь процес) – лише 200 літрів. Враховуючи, що в мене тільки 8 соток городу, а на одну сотку потрібно 5 літрів біодобрив, цього мені було достатньо. Ще й залишилося дати сусідці, в якої була корова і в якої ми брали гній. Решту довантажували курячим послідом (маю з десяток курочок). У перший рік внесли добриво, як рекомендувалося, по 5 літрів на сотку, розведених водою 1:2.

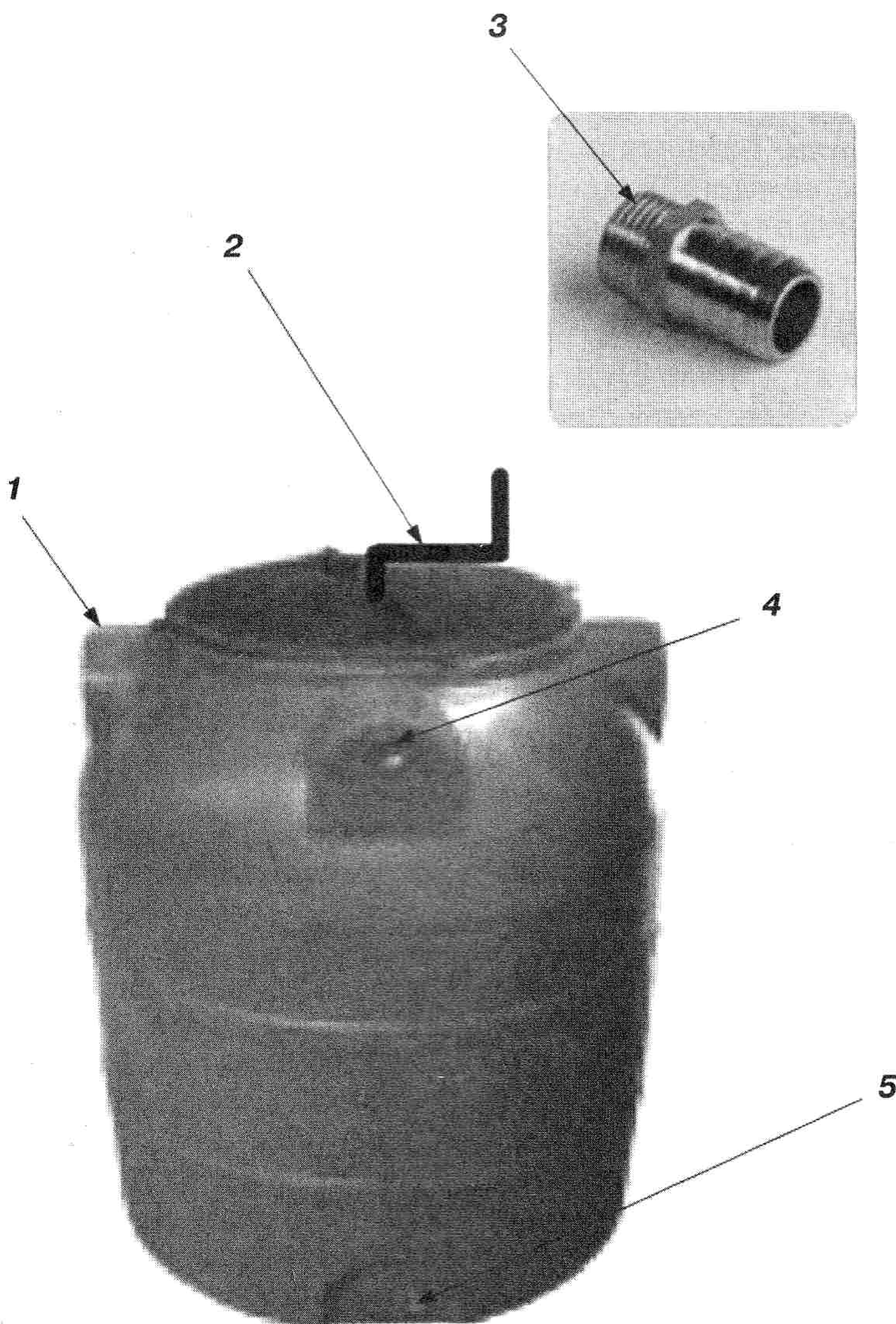

Зовнішній вигляд ємкості з мішалкою:
1 – цистерна; 2 – ручка мішалки; 3 – штуцер;
4 – місце під штуцер; 5 – зливний отвір.

Посадивши городину одночасно з сусідами, ми побачили, що зійшло все майже на 2 тижні раніше. Коли з`явилися колорадські жуки, в нас уже було велике бадилля, а в сусідів – лише "смачненькі" для жуків сходи.

Хочу додати, що город мій розташований на північному схилі гори, ґрунт – суглинок. Тож взагалі сподіватися на пристойний врожай не доводилося.

Помідори, приміром, якщо й достигали, то були з гнилизною. Тому ми щороку купували цей продукт на ринку. Тож і того разу посадили їх небагато. Яким же ж було моє здивування, коли наші помідори дали перший врожай – хоч на виставку!

На початку липня дружина питає:

– Вікторе, що робитимемо з картоплею? Бадилля вже всохло, може, будемо копати?

Викопали. Не важили, але, зважаючи на те, що

дрібної картоплі було зовсім мало, врожай збільшився у 1,5–2 рази.

Вирішили посадити знову картоплю, тим більше, що садивний матеріал ще був. Та й земля не буде "гуляти" півліта. У перших числах вересня зібрали другий врожай, не гірший за попередній. Вирішили відмовитися від 10 соток на полі, бачили, що потреби в них немає, бо вистачить врожаю, який зібрали з 8 соток біля хати. Це стало доброю поміччю для нас, літніх людей, яким вже важко обробляти землю.

Щоправда, коли придбали поросятко, то довелося картоплю міняти, бо не було дрібної. Заміняли в сусідів у співвідношенні 1:1,5. Тож ще й виграли.

Відтоді ми щороку застосовуємо ці біодобрива. В тому числі додатково вносимо восени.

Ось і в цьому році в сусідів на 12 травня ще не було сходів, а в нас картопелька вже нівроку.

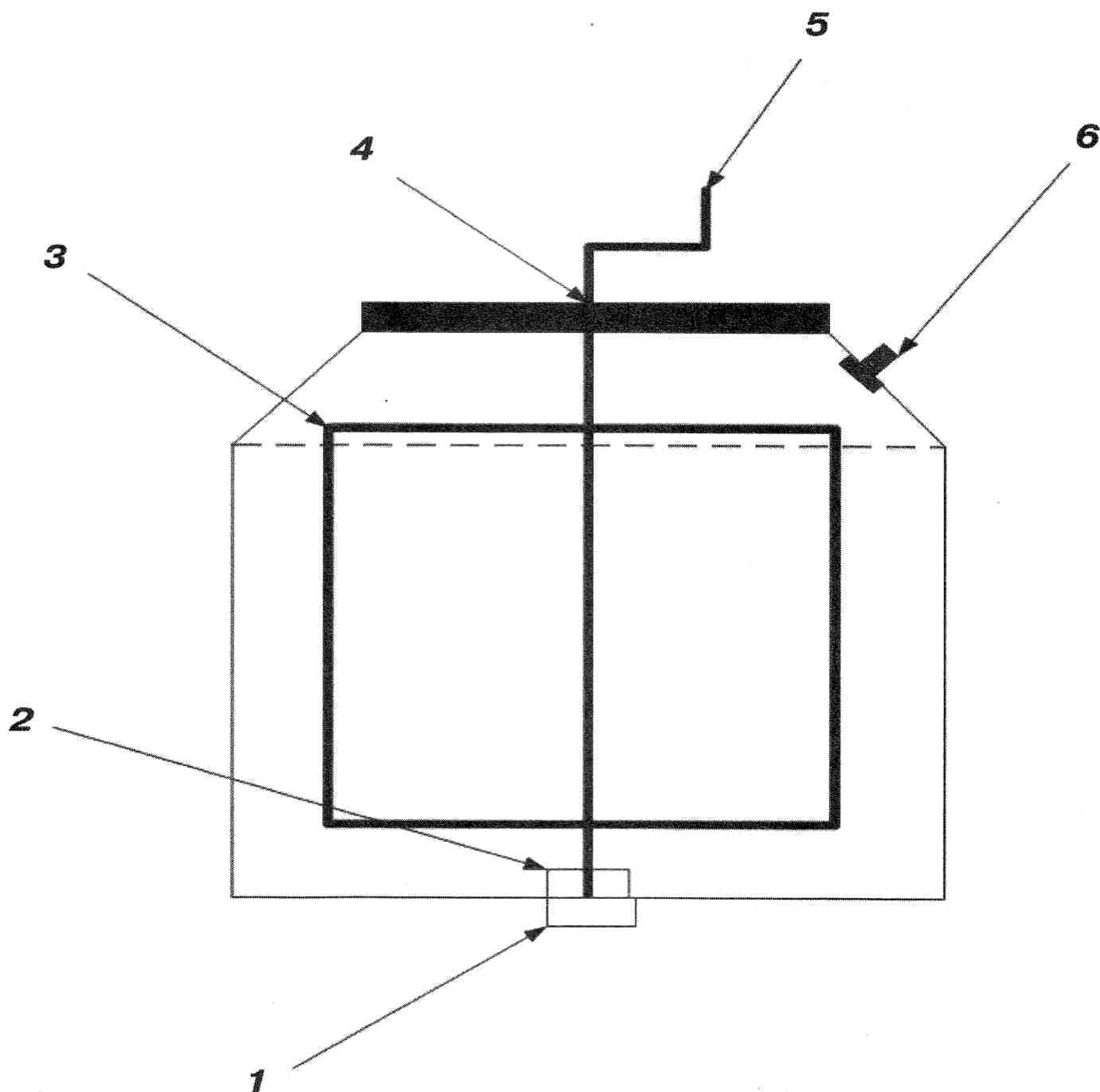

Схема установки: 1 – шайба; 2 – п'ятка; 3 – рамка перемішувача; 4 – прохідник; 5 – ручка перемішувача; 6 – штуцер.

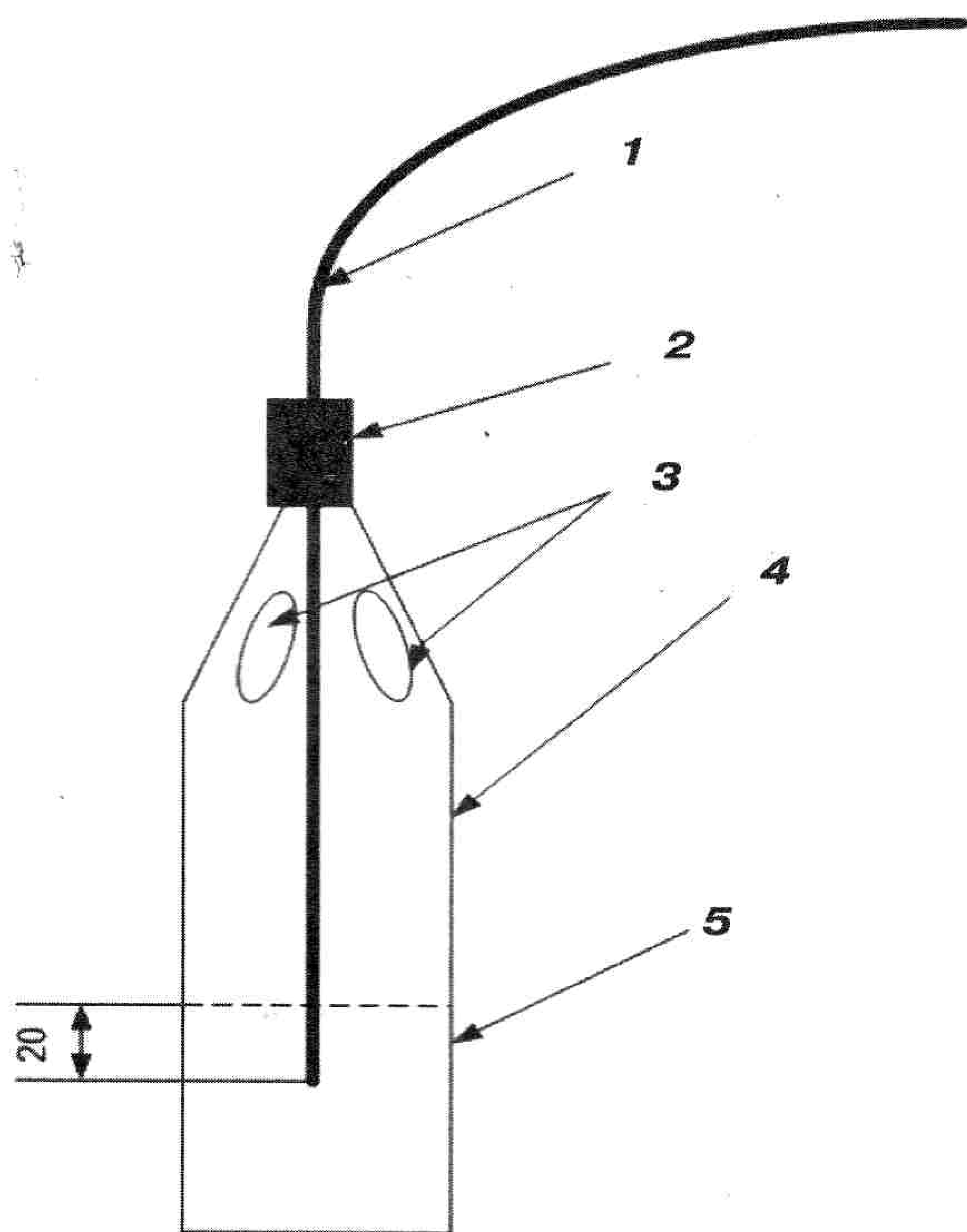

Водяний клапан: 1 – трубка пластмасова діаметром 10 мм; 2 – корок; 3 – отвори для виходу газу; 4 – пластмасова пляшка; 5 – вода.

То ж що таке біодобриво? Це продукт бродіння анаеробних бактерій без доступу повітря. Органічні відходи тваринницьких комплексів і переробної промисловості самі по собі вже є добривами. Проте коефіцієнт корисної дії таких добрив становить лише 10–15% від можливого. При переробці ж цих відходів на біогазовій установці відбувається значне поліпшення їхніх властивостей.

ПЕРЕВАГИ БІОДОБРИВА ПЕРЕД ІНШИМИ ДОБРИВАМИ

Біодобриво за багатьма показниками у декілька разів краще за інші органічні добрива (гній, послід, торф). Ось деякі з цих показників:

◈ **Відсутність насіння бур'янів.** У гною свиней і великої рогатої худоби, а також і в торфі зазвичай присутня велика кількість насіння бур'янів. У тонні свіжого гною знаходиться до 10 тис. насінин різних бур'янів, які, пройшовши через шлунок тварин, не втрачають здатності до проростання. Це призводить до втрати врожаю до 5–7 центнерів злакових культур з одного гектара.

◈ ***Відсутність патогенної мікрофлори.*** Через органічні добрива часто поширюється багато збудників захворювань рослин. Наприклад, у гною можуть міститися понад 100 небезпечних для тварин і людей хвороб: сибірська виразка, туберкульоз,

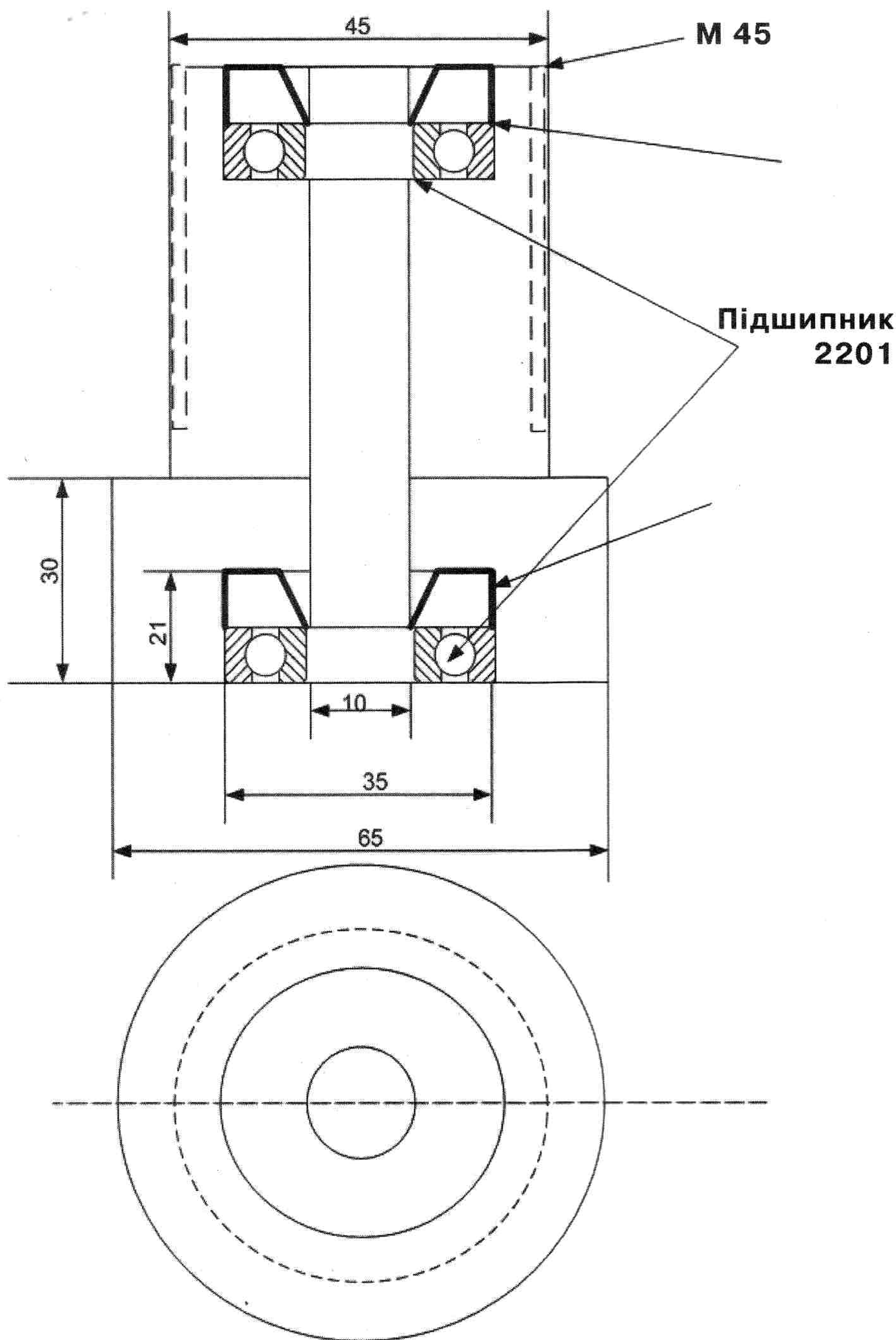

Креслення прохідника.

бруцельоз, паратиф, паратуберкульоз, ящур, сальмонельоз, аскаридоз, кишкові інфекції – це лише деякі з них. Біодобриво, завдяки спеціальній технології переробки в біогазовій установці, повністю знезаражується від патогенної мікрофлори.

◈ ***Наявність активної мікрофлори***, яка сприяє інтенсивному росту рослин. Органічні відходи, які використовують як добриво, не мають або містять невелику кількість мікрофлори. У гною міститься 109 колоній/г різної мікрофлори, у тому числі й патогенної. У біодобривах міститься 1012 – 1014 колоній/г мікрофлори, при цьому повністю відсутня патогенна мікрофлора.

◈ ***Відсутність адаптаційного періоду.*** Гній та інша органіка перед внесенням у ґрунт потребує проведення тривалої підготовки (6–12 місяців). Корисні речовини, які містяться в них, частково втрачаються, а ті, що залишилися починають діяти в ґрунті лише на 2-4-й рік після його внесення. Біодобриво завдяки своїй формі починає ефективно працювати відразу після внесення.

◈ ***Стійкість до вимивання з ґрунту поживних елементів.*** За сезон з ґрунту вимивається близько 80% мінералізованої частини органічних добрив, тому доводиться їх щороку поповнювати у великих кількостях. За цей же час з ґрунту вимивається лише до 15% біодобрива. Тож внесене в невеликій кількості біодобриво на ваші поля працюватиме на 3–5 років довше, ніж звичайні добрива.

◈ ***Максимальне збереження і накопичення азоту.*** Недостатня кількість азоту в ґрунті призводить до зниження врожайності багатьох сільськогосподарських культур. При цьому також гальмується ефективний ріст рослин, послаблюється їхня стійкість до різних хвороб. Тривале азотне голодування призводить до гідролізу білків і руйнування хлорофілу. За тривалого зберігання (компостування) органічних відходів втрачається до 50% азоту. У біодобриві, завдяки анаеробному зброджуванню органічних відходів у біогазовій установці, кількість загального азоту збережеться повністю, крім того, вміст розчинного азоту збільшується на 10 – 15%.

◈ ***Екологічний вплив на ґрунт.*** Органічні добрива в неперебробленому вигляді завдають великої шкоди ґрунту, забруднюючи його і ґрунтові води, тоді як біодобриво є абсолютно чистим екологічним добривом.

◈ ***Біодобриво містить цінний елемент гумілін***, що підвищує стійкість рослин до посухи.

Приріст врожаю становить від 30% (зернові) до 300% (овочеві та баштанні культури). Проведені

досліди свідчать, що в центральних областях України можна отримувати два врожаї картоплі.

Як же приготувати ці добрива, адже біогазові установки надто дорогі? В МП "Кобза" вирішили цю проблему, виготовляючи установки лише для одержання добрив, без утилізації газу. Вони недорогі, окуповуються після першого ж врожаю. На моє прохання мені дали опис, як виготовити самотужки найпростійшу установку, яка працює лише влітку і не потребує електроенергії. Тим більше, що він виставлений на їхньому сайті http://bioqas.biz.ua/.

УСТАНОВКА ДЛЯ ОДЕРЖАННЯ БІОДОБРИВА

Установка призначена для використання в присадибному господарстві. Працює вона лише в теплий період року. Використання біогазу, внаслідок його невеликої кількості, не передбачене.

Для виготовлення установки використовуємо пластмасову ємкість на 200–500 літрів, такі продаються в господарських магазинах. Доробляємо її, встановлюючи мішалку та штуцер під трубку відводу газів через водяний клапан.

Спочатку встановлюємо штуцер (теж можна придбати готовий) під трубку 10 мм. Свердлимо отвір у стінці ємкості по діаметру різьби, вставляємо штуцер, попередньо підставивши шайбу відповідного діаметра, під гайку підставляємо дві шайби: одну з гуми, другу металеву. Добре затискаємо.

Далі, за наданим малюнком, виготовляємо водя-

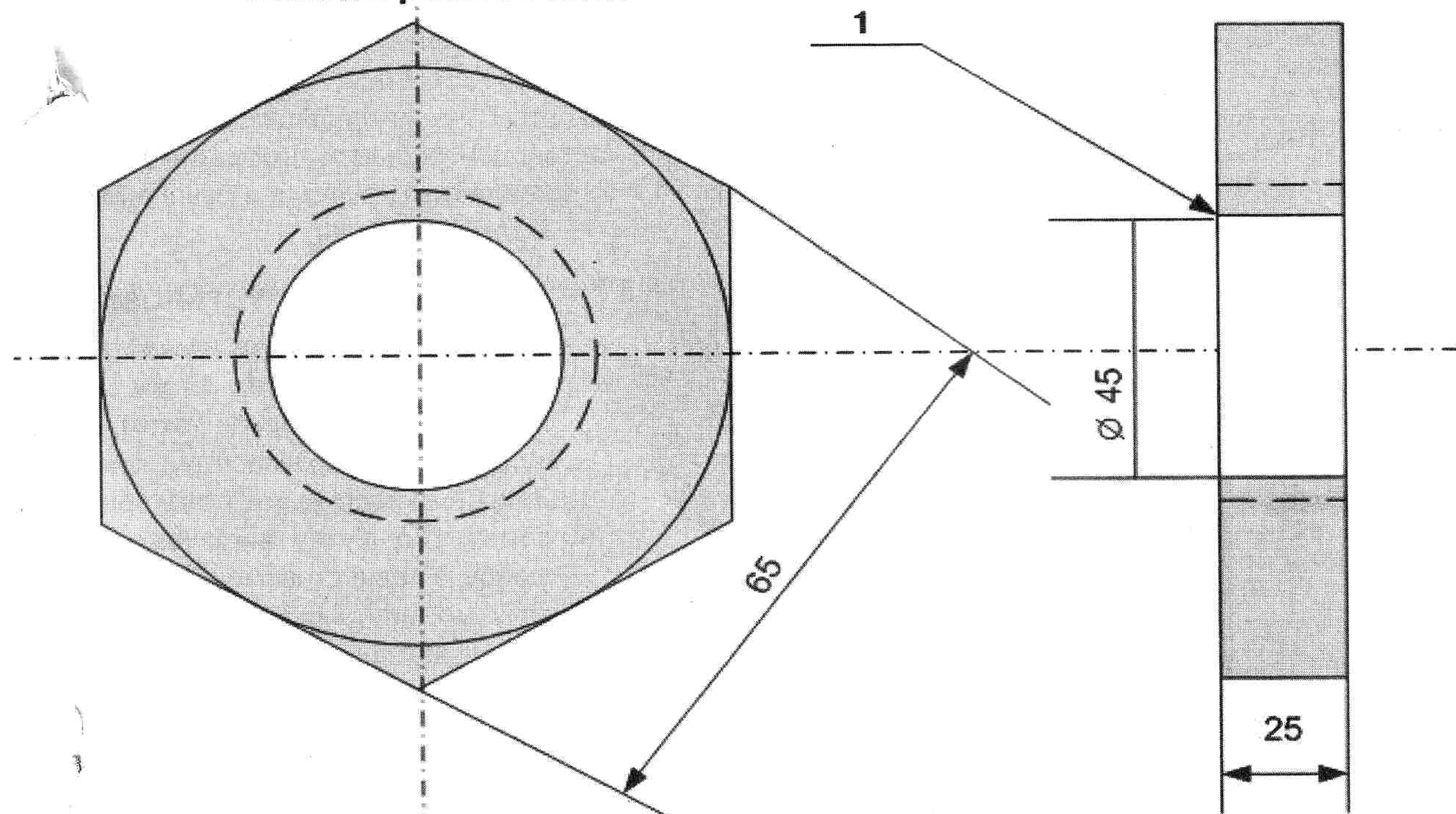

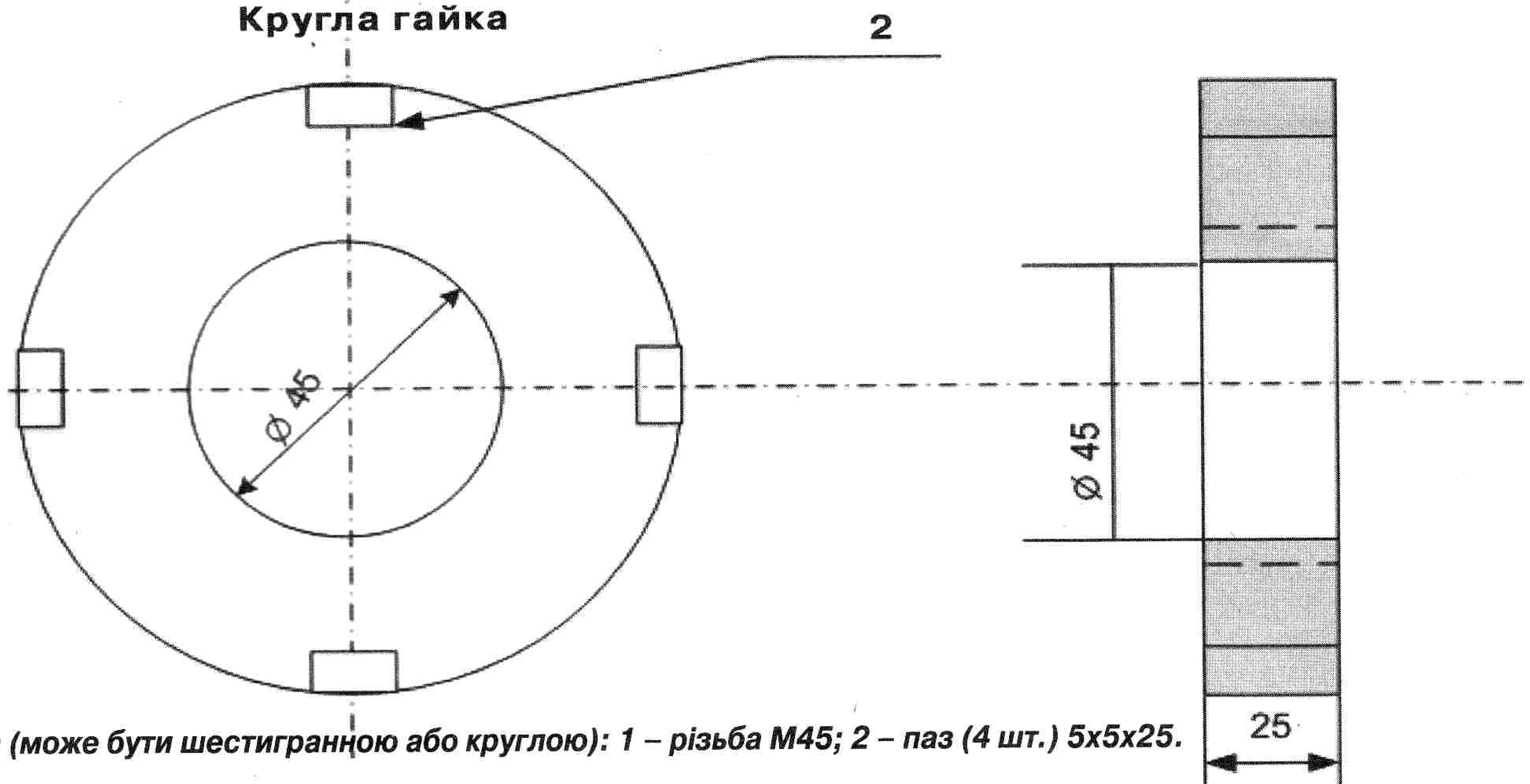

Гайка (може бути шестигранною або круглою): 1 – різьба М45; 2 – паз (4 шт.) 5х5х25.

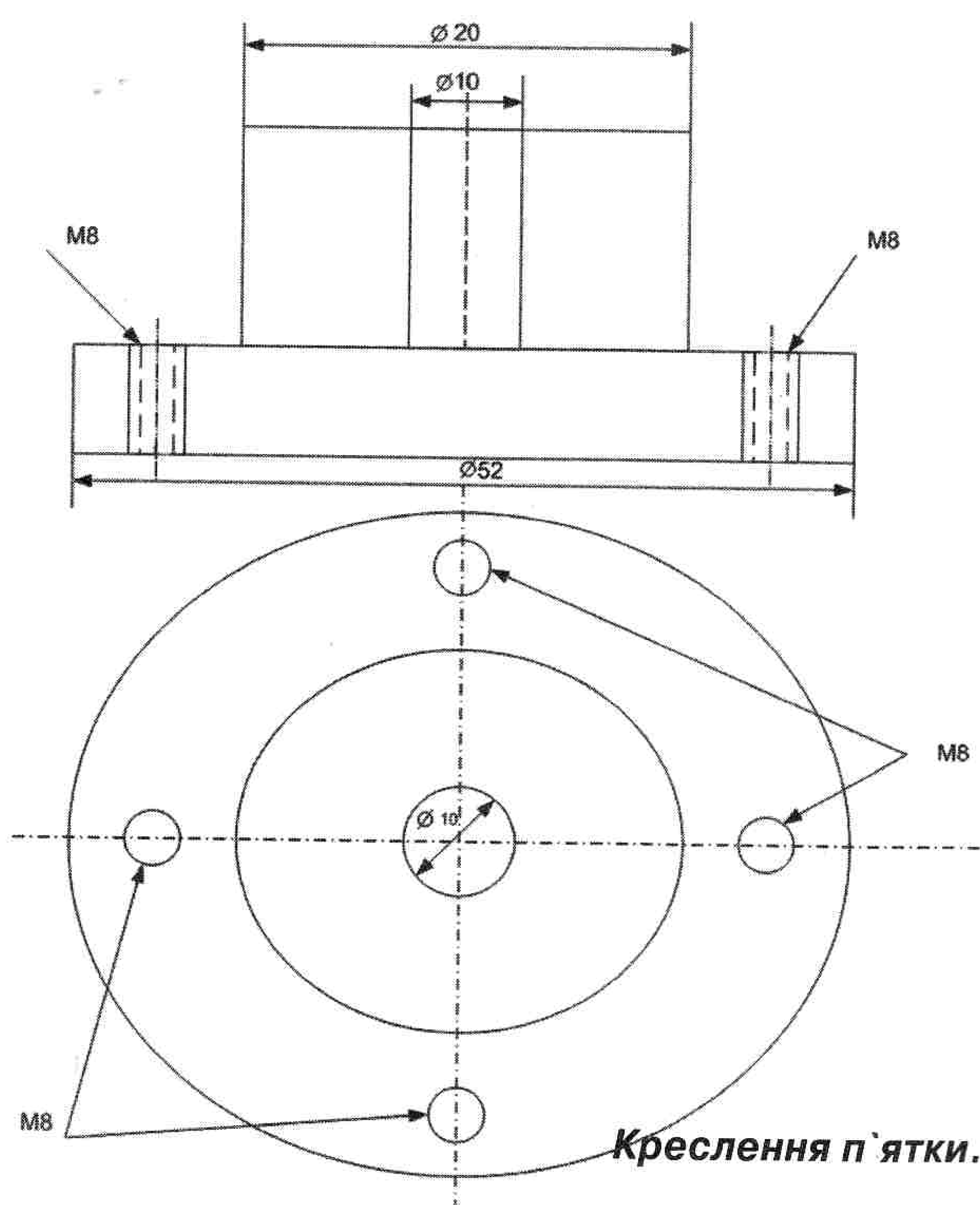

Креслення п`ятки.

ний клапан, що запобігає потраплянню повітря в установку і сприяє виходу газу.

Далі приступаємо до виготовлення мішалки. Для цього нам потрібен слюсарний інструмент, зварювальний апарат та пруток діаметром 10 мм. Замовляємо в токарів виготовлення прохідника і п'ятки.

ø8

ø8

Шайба під п`ятку.

Тепер можна приступати до виготовлення мішалки. Для цього потрібен металевий пруток діаметром 10 мм, та дві металеві смужки завширшки 30 мм.

Спочатку виготовляємо рамку, ширина якої відповідає діаметру горловини, а висота становить 0,8 висоти ємкості. Смужки приварюємо до прутка. У верхній частині центрального прутка виготовляємо квадрат під ручку, а в ручці вирізуємо відповідний отвір.

ЗБИРАННЯ УСТАНОВКИ

По центру кришки ємкості вирізуємо отвір діаметром 45 мм і вставляємо в неї перехідник таким чином, щоб гайка заверталася під кришкою. Збираємо перехідник, потім збираємо п'ятку. Під п'ятку вирізуємо гумову шайбу, а зовні ставимо металеву, закручуємо гвинтами М8.

Далі вставляємо виготовлену рамку в перехідник, слідкуючи, щоб не "закусити" сальники. Закриваємо кришкою, під яку теж вирізуємо гумову прокладку, або використовуємо ущільнювач, силіконову замазку тощо.

Розводимо гній у воді в концентрації 1:3 (більше значення – для води). Воду слід підігріти до 40–50°С. Гній має бути переважно свіжий коров'ячий, добре, якщо ще й з сечею. Заливаємо 0,8 об'єму ємкості.

Потім вставляємо мішалку, закручуємо щільно кришку, прилаштовуємо водяний клапан. Далі добре утеплюємо ємкість і ставимо в затінок. Ємкість потрібно оберігати від потрапляння світла.

Процес бродіння буде видно по виходу бульбашок газу у водяному клапані.

Термін повного бродіння – 1–2 місяці.

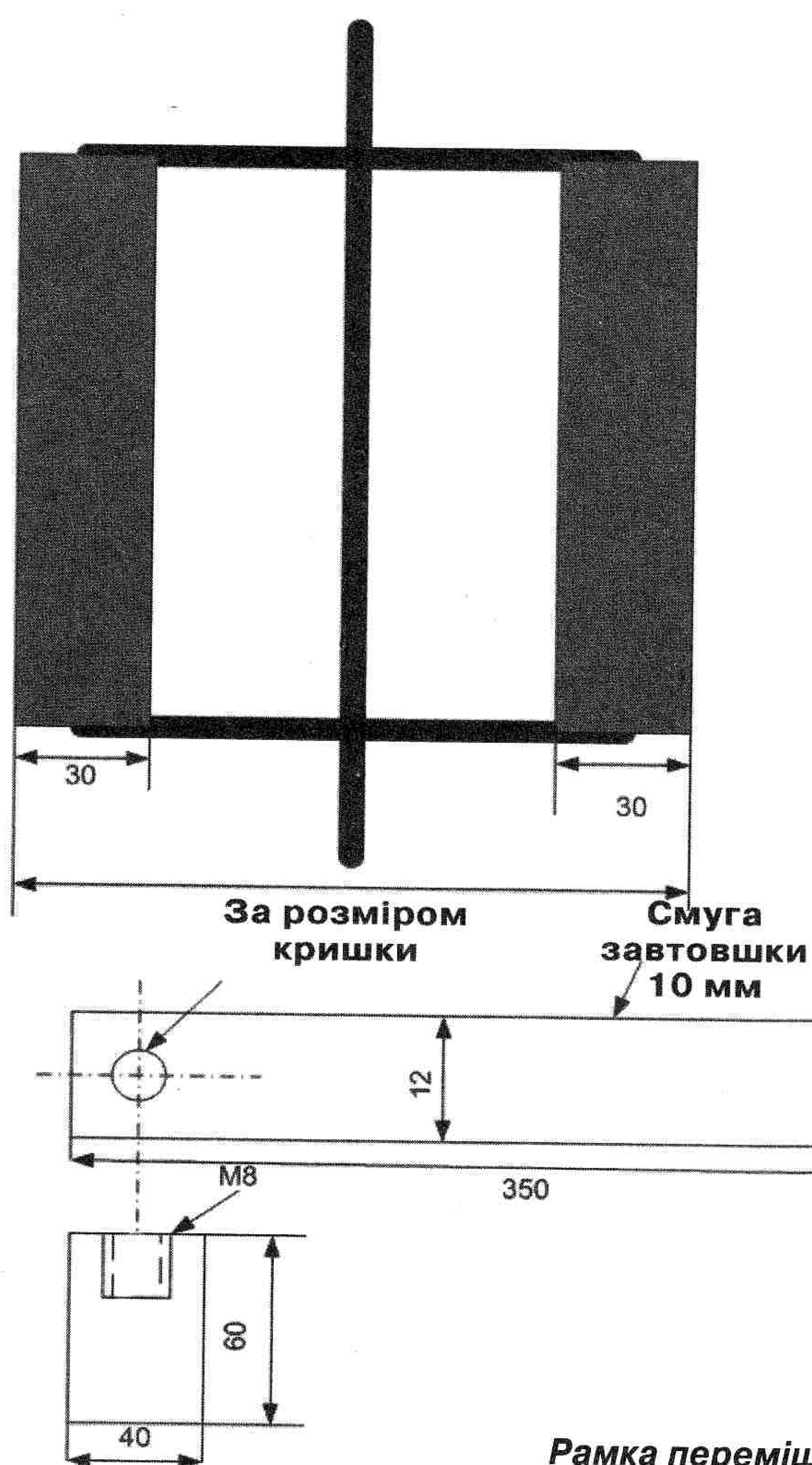

8 x 8

8

Ø 10

Квадратний отвір 8 x 8

Рамка перемішувача.

Віктор Глибоченко,
журналіст-пенсіонер

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

...квіти-поштою. Подробиці на сайті www.Kvity.at.ua

...поросят, свиней породи мангал.

Волинська обл.,
тел. (03352) 96-3-35, (097) 640-73-15

...приймаємо замовлення на садивний матеріал озимого часнику. Відправка – осінь 2011 р. Для каталогу – конверт з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...шиншили дорослі і молодняк.

Тел. (050) 98-205-90

...квіти: багаторічники і цибулинні, клематис, ромашки різні і багато ін., жоржини, багаторічники і цибулинні. Конверт – каталог за 2 гривні.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022

...великопорідна птиця брама – чорна куріпчаста, світла пальова, орпінгтон – чорний, кохінхін – чорний і голубий, фавероль, червоні індокачки, яйця, курчата, каченята.

Тел. (050) 108-47-80, (050) 969-30-69

...високі бородаті іриси – 230 сортів, півонії – 40 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

...постійно найкращі новинки сортів суниці великоплідної: Альбіон, Морський пейзаж, Флорін, Дарсеваль, Сірано, Сізоже, Рабунда, Сірафін, Дженто, Фігаро, Маестро, Остара, Дарселект та інші. Малина, ожина, смородина, аґрус, порічка. Опт, роздріб.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615,
тел. (097) 575-77-81

...60 сортів гіацинтів, іриси, лілійники.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...квіти – поштою: тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси, жоржини, лілії, іриси, гладіолуси... Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт. Всі замовники отримують подарунки.

Максим Васильович Левчук,
а/с 272, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...пропоную туї та ялівці.

Валентина,
тел. (099)317-52-56

...кури: оргпінгтон, брама, кохінхін, курчата, яйця.

м. Кіровоград, тел. (095) 009-19-64

...яйця великопорідних племінних курей: орпінг-тонів, фаверолів і казарок. Можлива пересилка.

М.Ф. Туркоман,
вул. Краматорська, 24, м. Костянтинівка,
Донецька обл., 85106,
тел. (066) 942-88-86, 098235-13-87

...поросят елітних м`ясних травоїдних ландрас, мангал, мангалиця пухова угорська.

Олена,
м. Вінниця, тел. (097) 257-52-28

...саджанці суниці садової: Альба, Азія, Роксана, Адрія, Сірія, Альбіон, Санте Адреас, Ірма. Ціна – 5 грн. Саджанці ківі.

Кізіменко,
с. Козачі Лагері, Херсонська обл.,
телефони: (050) 315-9370, (098) 110-75-75,
Італія + 393204847914

...чистопородні мангали, королівські кармали.

П.М. Коломієць,
с. Журавка, тел. (096) 338-45-43, (099) 047-77-37

...високоякісну насіннєву картоплю. Найкращі новинки. Вигідні умови.

В.А. Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв. 39, м. Київ-65, 03065,
тел. (044) 408-26-32, (050) 551-23-82

...розсаду суниці Царська Корона, Каліфорнійське диво, Імператриця, Рожевий фламінго, Альбіон, Флоріна.

Микола Розшибін,
тел. (096) 663-10-55, сайт: klubnika.do.am

...кармали: поросята, підсвинки, порісні свинки.

м. Сквира, Київська обл., тел. (097) 835-55-11

...велику колекцію квітів. Каталог з фото – безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіївка, Арбузинський р-н, Миколаївська обл., 55333

...конструкції саморобних молотарок (безкоштовно).

п/с 4, м. Тараща, Київська обл.., 09500, тел. (097) 140-36-53

...саджанці нових сортів великоплідної суниці до 60 сортів, новинки на осінь 2011 року, горішки чуфи, амарант, тюльпани.

Л.В. Щербина,
вул. Удода, 69, с. Мехедівка, Драбівський р-н, Черкаська обл.,
тел. (096) 354-68-38, (050) 152-61-44

...саджанці перстачу білого (лікує зоб), родовика, синюхи, калгану, родіоли, лимонника, елеутерокока та ін. Колекція декоративних. Конверт – 2 каталоги.

Д.В. Теліженко,
а/с 77, м. Луцьк, 43005

...продам цибулини і дітки вигоночних тюльпанів.

тел. (066) 982-64-54

...нові великоплідні сорти малини: Краса Росії, Патриція, Оранжеве чудо, Жар-птиця, Пінгвін (штамбова), Геракл та інші. Суниця: постійного плодоношення Альбіон, Королева Єлизавета, Каліфорнійське диво, Тюрбан F_1, Елан F_1, Роман F_1; звичайного плодоношення Пенсіонер Челсі, Корона, Клері та багато інших; ожина безколючкова.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316, тел. (099) 654-55-31

...цибулини тюльпанів, гіацинтів, нарцисів, крокусів, хризантему-мультифлора, великоквіткову горщикову. Кольоровий каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Ковельський р-н, Волинська обл.,
тел. (096) 796-69-62

...продам поросят породи мангал різного віку.

Валентина,
Бобровицький р-н, Чернігівська обл., тел. (050) 689-28-97

...розсадник пропонує на осінь 2011 року садивний матеріал плодових, ягідних та декоративних культур: саджанці яблунь, груш, слив, персика, нектарина, абрикоса, черешні, вишні, малини, троянди, аличі, аґрусу; підщепи М9, М99, Д1071, ІС-2-10, ІС 4-6, 54-118, сіянці шипшини. Виростимо саджанці за попереднім замовленням. 25 років вирощуємо саджанці для оптових покупців. Опт від 100 саджанців. Потрібні реалізатори – торгові представники у містах України.

О.В. Живов,
вул. Підгірна, 42, с. Артемівське-2,
Артемівський р-н, Донецька обл., 84510,
тел. (050) 627-54-03, (050) 627-54-05
Zhivovsad@mail.ru

...продам травоїдних поросят пухова мангалиця, порісних свиноматок.

Михайло,
м. Житомир, тел. (067) 878-57-76

..цибулини тюльпанів, гіацинтів, нарцисів, крокусів з Голландії – на вигонку.

Тел. (097) 664-88-33. E-mail:volodia ostrog@mail.ru

...актинідії гібридні (набір 5 жіночих + 2 чоловічі рослини) – 100 грн., жимолость їстівна (4 сорти) – по 20 грн., журавлина садова (4 сорти) – по 10 грн., гумі (20 грн.), ірга (20 грн.), малина чорна (20 грн.), ожина без колючкова (20 грн.), бругмансія (біла, жовта, рожева) – по 25 грн., фуксії махрові (30 сортів) – по 20 грн.

Ярослав Дмитрович Гандзій,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. (097) 224-53-69, (067) 926-19-48

...сорти суниці, які витримали 42-градусну спеку 2010 р. Малина. Смородина. Аґрус. Ожина. Виноград. Конверт – каталог. Кольоровий каталог на сайті www.olna.com.ua з повним описом сортів і догляду за ними.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н, Кіровоградська обл., 27322

...ТМ "Кролятинка" пропонує обладнання для кролеферм.
Тел. (067) 344-70-60, Kroli.bogdan@gmail.com, Kroli.prom.ua

...вроздріб та оптом. Саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення; малини, ожини, смородини, аґрусу. Насіння айстр та городніх культур.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39112,
тел. (096) 771-24-75

...вишлю безкоштовно каталог з розведення кролів (клітки, породи, інструкції).

вул. Мазепи, 4/1, "Медіа-систем",
м. Івано-Франківськ, 76018

...саджанці кращих великоплідних високоврожайних сортів чорної і червоної смородини, аґрусу. Конверт – каталог.

Микола Васильович Капля,
вул. Хоменка, 26, кв. 36, м. Черкаси, 18008
тел. (0472) 63-26-51, тел. (067) 439-12-80

...сортові кімнатні сенполії (фіалки) і епісції. Конверт – кольоровий каталог.

С.А. Рябова,
а/с 9, м. Пирятин, Полтавська обл., 37000

...саджанці актинідії (5 сортів), гумі, жимолость їстівна (3), журавлина (клюква) садова (4), чорниця (голубика) канадська деревовидна (7), лимонник китайський, кизил, брусниця, рододендрони, фундук, малина чорноплідна, гінкго, магнолії, піони, тюльпанне дерево, бругмансія (3), будлея, барбариси, вейгели, гортензії, гібіскуси, морозники, корінь перстача білого (лапчатка), лікує зоб та ін. Конверт – каталог.

Мар`яна Юріївна Штігер,
вул. Лермонтова, 5/2, м. Жидачів, Львівська обл., 81700,
тел. (097) 209-10-40, E-mail:Shtiger@ukr.net

...поросят угорської пухової мангали ці.
Полтавська обл., тел. (066) 301-38-54, (095) 619-62-07

...міцелій грибів. Насіння екзотичних рослин, виноград, суницю, картоплю, каліфорнійський черв`як.

Б.А. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

Неповторна краса квітуючих лілій

Щоб милуватися неповторною красою, яку створюють ці чудові квіти, висаджені як поодиноко на клумбі, так і групами або в ряд, необхідно дотримуватися деяких простих правил, на яких я й хочу загострити увагу лілієводів-початківців.

Гран Кру

- Місцерозташування лілій має бути сонячним і добре провітрюваним, де лілії зможуть швидко просохнути після дощу або роси. В таких випадках не буде (або майже не буде) проблем із захворюванням на ботритіс.
- Відстань між рослинами має становити не менше 25–30 см.
- Необхідно проводити регулярне профілактичне обприскування проти ботритісу, викопування та знищення рослин, хворих вірусною мозаїкою або фузаріозом. Якщо тільки забути про ці заходи, може виникнути спалах хвороб та їх поширення, яке призведе до ослаблення рослин і поступового виродження.

Торонто

- Лілії потрібно ділити й розсаджувати через кожні 3–4 роки, інакше цвітіння буде погіршуватися. Якщо цибулини вчасно не розділяти та не розсаджувати, то це призведе до відмирання основної цибулини, котрій не вистачає місця (площі живлення) для нормального росту, тому що зверху відбувається наростання діток. Якщо цибулина відмирає, на її місці утворюється поживне середовище для розвитку, розмноження і поширення хвороботворних мікроорганізмів.

Ролекс

- Дрібні цибулинки, котрі зберігаються деякий час здоровими, необхідно відсаджувати в нову, незаражену землю.
- Лілії, котрі були ослаблені ботритісом, після пересаджування у свіжу, незаражену землю, видужають й за належного подальшого догляду нормально ростимуть у майбутньому. І навпаки, здорові цибулини, висаджені у заражений спорами фузаріозу ґрунт, обов'язково захворіють і можуть загинути.
- Нові насадження необхідно створювати тільки в новому місці, де лілії раніше не росли. Особливо важливо дотримуватися цієї умови на обмежених за площею ділянках.
- У регіонах з теплим кліматом, де відбувається інтенсивне нагрівання ґрунту, лілії потрібно садити глибше рекомендованих для північних і центральних областей норм та проводити мульчування, завдяки якому знижується температура на поверхні ґрунту.
- Підживлення – важлива частина догляду. Лілії дуже чутливі до живлення, отож, якщо ґрунт бідний, то тільки правильно внесене добриво забезпечить хороший розвиток рослин.
- Якщо за ліліями не доглядати належним чином рік – другий, то вони швидко вироджуються, заростають бур'янами, їхні стебла стають кволими і рослини не зацвітають.

Я.Р. Себало,
вул. Героїв Сталінграду, буд.6, кв.12,
м. Запоріжжя
Фото із власної колекції автора

Виготовляємо натуральний фруктовий сік

Хочу на сторінках журналу "Дім, сад, город" розповісти про роботу міні-цеху з вичавлення соку із яблук, груш, винограду.

Змайстрував міні-цех з підручних матеріалів і встановив на власному подвір`ї. Займає він площу 30 м². Продуктивність цеху досить висока (1 тонна сировини і навіть більше на годину). Гадаю, що такий цех дуже знадобився б фермерським господарствам, які спеціалізуються на садівництві. А мені доводиться чавити сік не лише з власного врожаю, але й родичів і сусідів виручати та навіть допомагати господарям з сусідніх сіл переробляти продукцію садівництва.

Будова міні-цеху показана на схемі і фотографіях. А сам процес вичавлення соку складається з таких операцій: окремі шари подрібненої маси перекладаються серветками із грубої синтетичної тканини і дренажними решітками, по яких легко стікає сік.

Товщина пакета залежить від виду сировини та її стиглості. Наприклад, під час пресування яблук товщина пакета становить 60–80 мм. В одне завантаження складають 4–5 пакетів. Кількість подрібненої маси в пакетах одного завантаження – приблизно 80–100 кг, час пресування 5–10 хв. Даний прес має поворотну платформу з двома піддонами. Тиск у гідросистемі – 80 атм.

На площадку 3 (див. схему) завантажуємо яблука, що надходять у барабан 2 мийної машини 1, який приводиться в рух мотор-редуктором 6 за допомогою пасової передачі 5 на шків 4.

З першим обертом барабана мийної машини вода подається на ситка 7 для миття яблук, які потрапляють за допомогою транспортера 8 у бункер-накопичувач (12), під яким встановлена яблукорізка.

Подрібнена маса поворотом платформи на 180° подається для чавлення, а другий піддон – під яблукорізку для подальшого його заповнення.

Вичавлений сік з піддонів 13 пропускається через кран 11 в ємкість 15 для фільтрування. З ємкості 15 насосом сік перекачується в сокомірний бак 17.

Зливання соку з бака 17 здійснюється краном 18. Для визначення кількості соку на баку встановлена мірна лінійка 19. Вихід соку становить 50–60% від маси сировини.

Уся пускова і захисна апаратура керування міні-цехом розміщена в щитках 21 і 22. Усі металеві частини, які безпосередньо

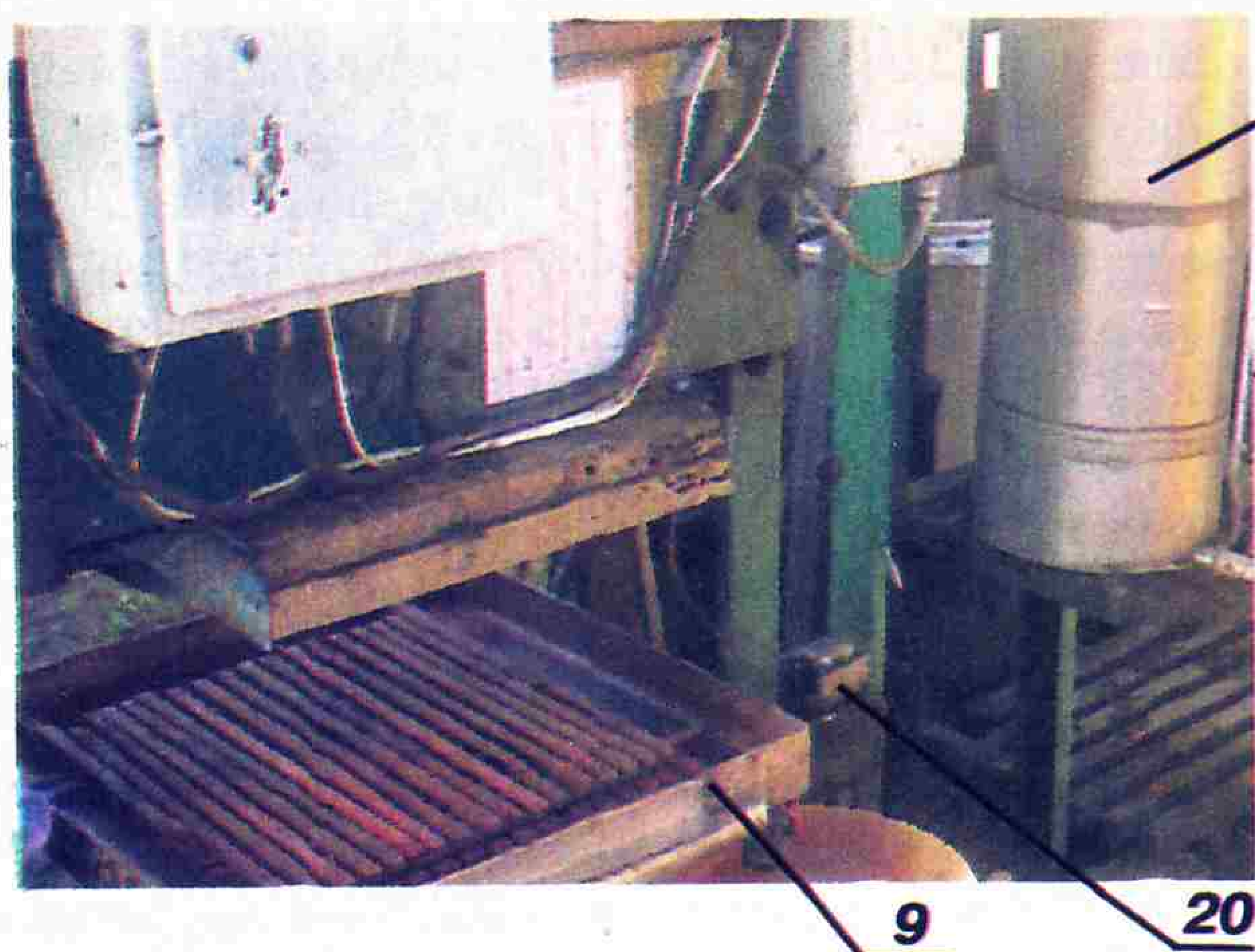

Рис. 1

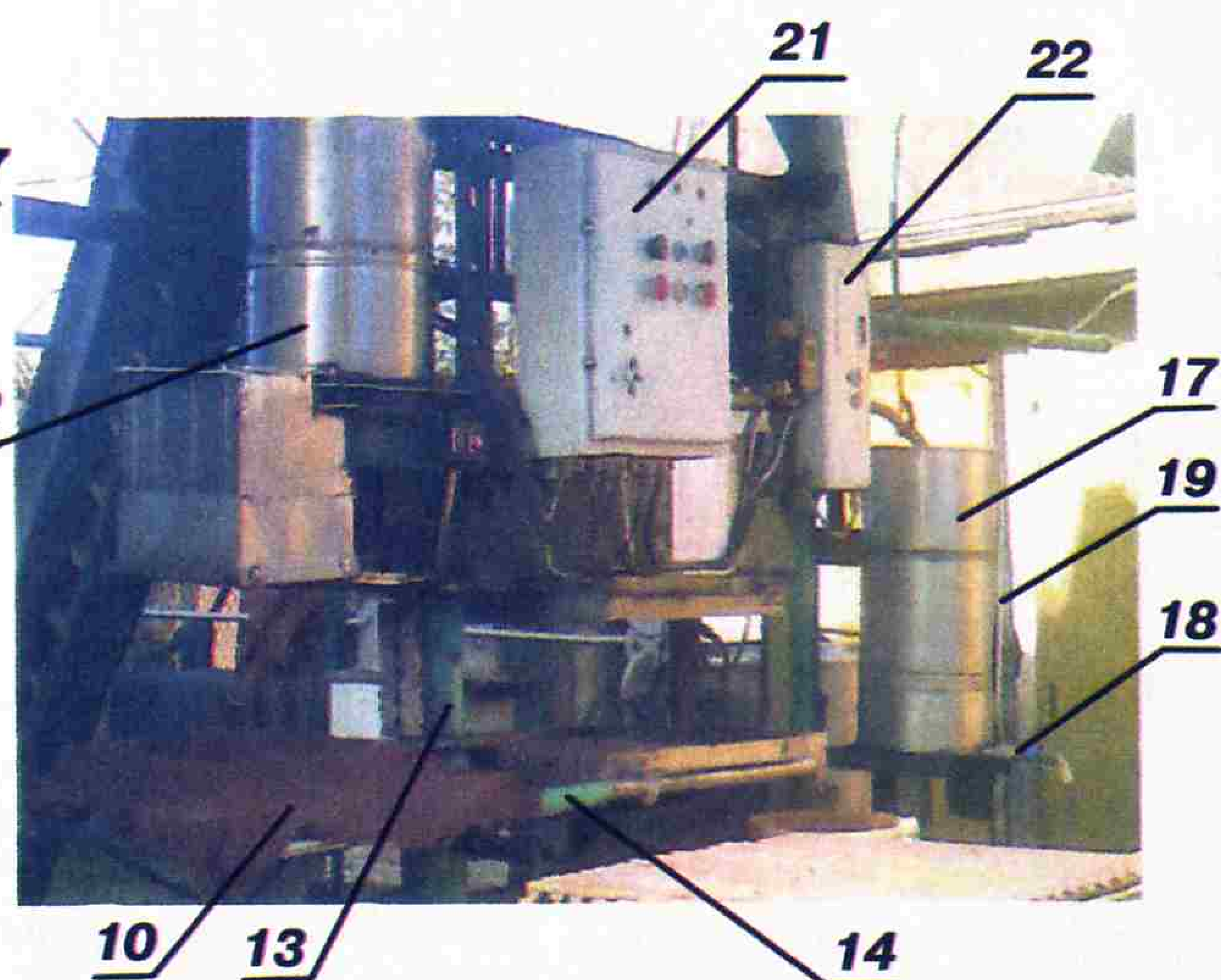

Рис. 2

Схема міні-цеху для вичавлення соку з яблук та груш

1. *Мийна машина.*
2. *Барабан мийної машини.*
3. *Площадка для завантаження мийної машини.*
4. *Шків приводу барабана.*
5. *Пасова передача.*
6. *Двигун-редуктор.*
7. *Душове ситко для миття яблук.*
8. *Транспортер подачі.*
9. *Піддон 800х800х100 мм.*
10. *Формувальна рамка.*
11. *Змивний кульковий кран 32 мм (2 шт.).*
12. *Дробарка (d – 400 мм)*
13. *Поворотна конструкція для піддонів.*
14. *Стійка конструкцій.*
15. *Ємкість для проціджування соку.*
16. *Насос для перекачування соку в мірний бак.*
17. *Мірний бак на 80 л.*
18. *Зливний кран (25 мм).*
19. *Мірна лійка.*
20. *Гідравлічна станція для мінерального масла (3 кВт).*

пов`язані з соком, виготовлені з нержавіючої сталі.

Роботу цеху забезпечують три працівники: зять Юрій, онуки Ілля – студент, Юрій – учень середньої школи. За дотриманням технологічного процесу стежить моя дружина Тамара Антонівна – технолог за фахом. А я відповідаю за справність і чітку роботу всіх агрегатів та за дотримання техніки безпеки.

Щоб переконатися в ефективності такого міні-цеху, необхідно на власні очі побачити його роботу.

Тому, хто зацікавиться подібним устаткуванням, можемо допомогти у його виготовленні.

Т.І. Курпіль,
вул. О. Кобилянської, 1,
м. Радехів, Львівська обл., 80200,
тел. (03255) 211-79

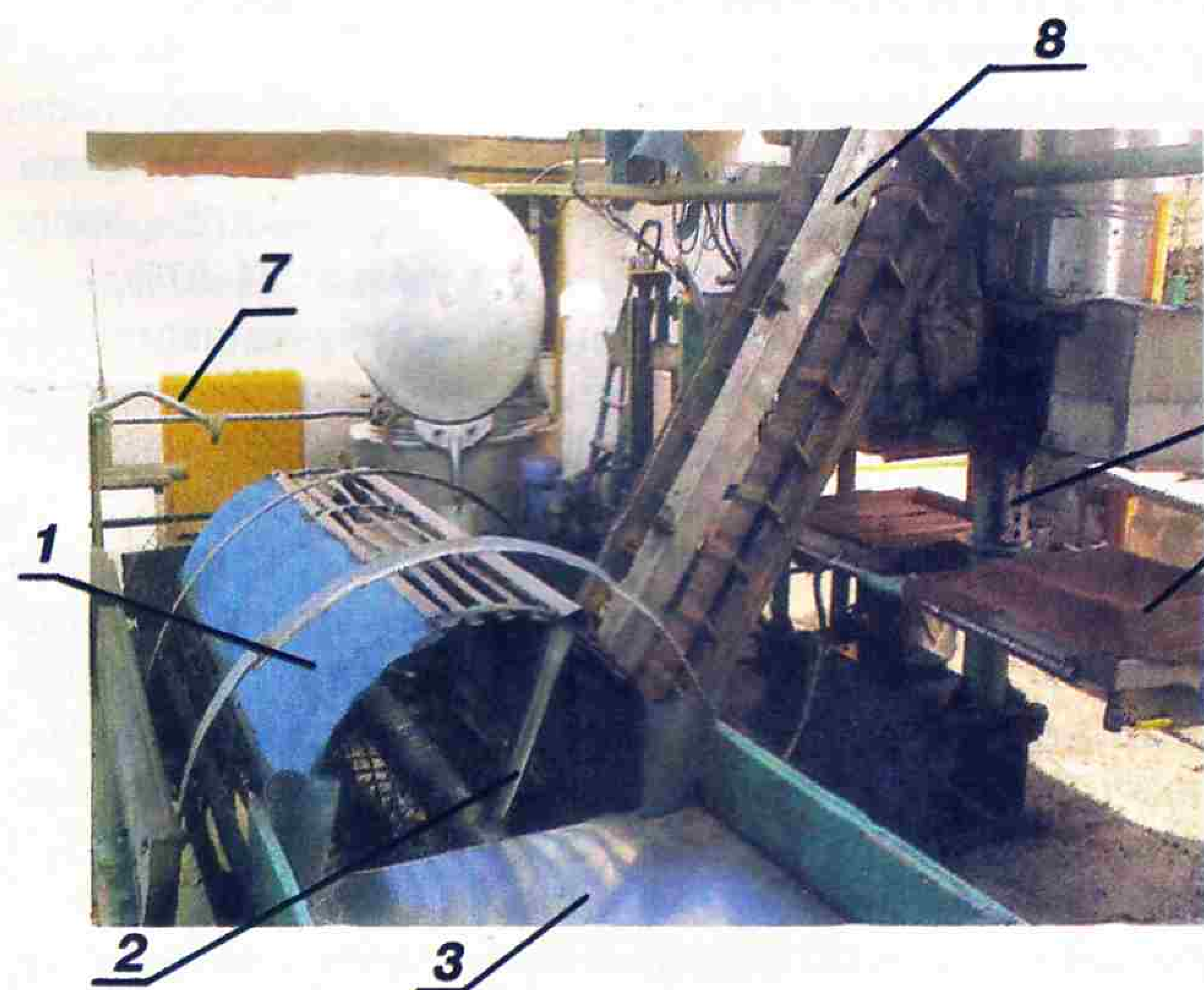

Рис. 3

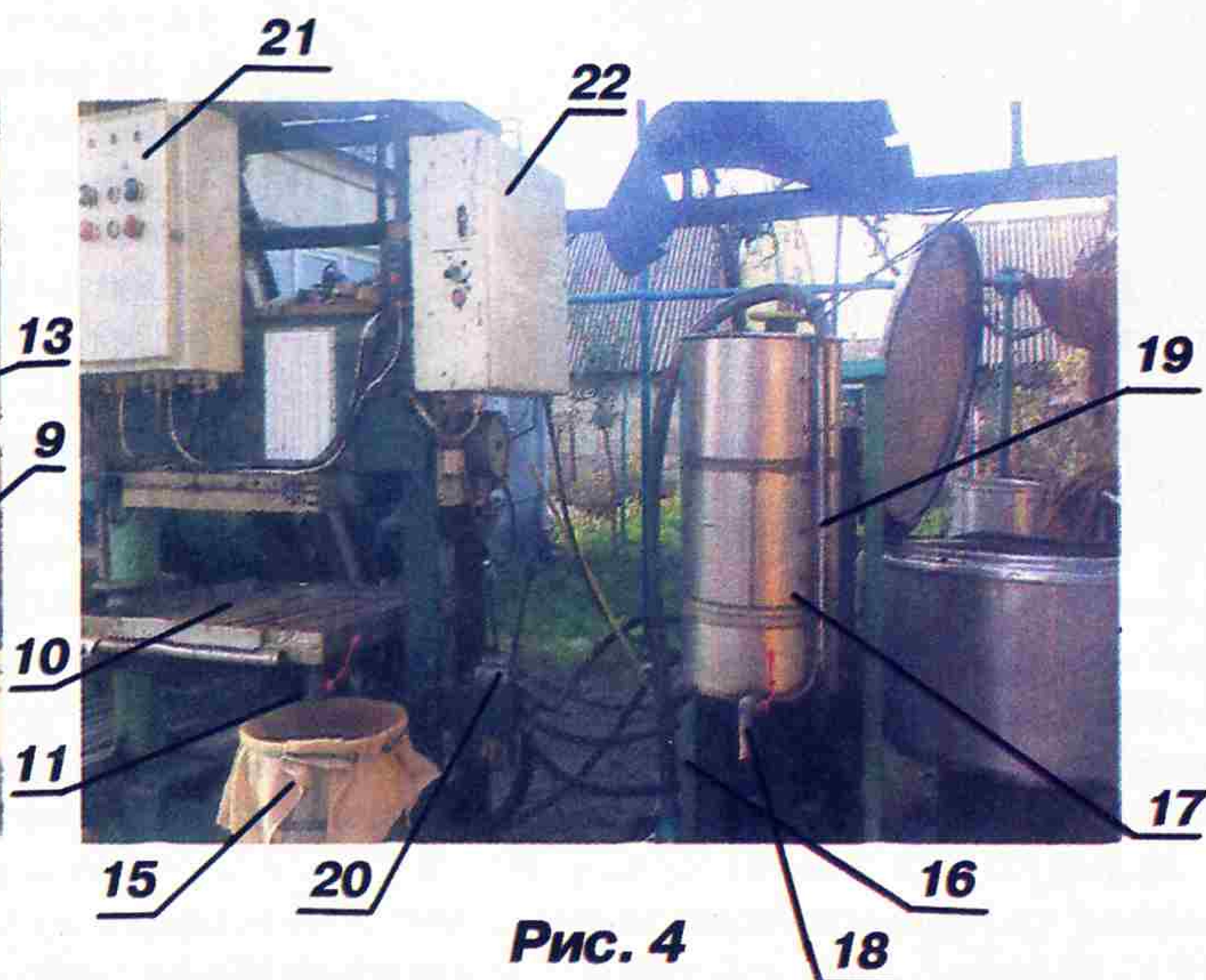

Рис. 4

Яблуня: літні сорти

Квінті

Сорт канадської селекції. Виведений за схрещування сортів Кримсон та Мелба.

Досить поширений в аматорських садах. Перспективний для Полісся, Лісостепу, центрального та західного Степу, Передкарпаття, Криму.

Дерево середньоросле, з широкоокруглою, досить рідкою кроною. Скелетні гілки товсті, сильні, розміщені під кутом 60–90°. Пробуджуваність бруньок середня, пагоноутворювальна здатність низька. Плодоносить переважно на кільчатках, списиках і плодових прутиках.

Зимостійкість висока, сприйнятливість до парші середня, стійкість проти борошнистої роси висока.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте рано, досить рясно. Життєздатність пилку середня (37–52%). Зав'язування плодів від вільного запилення помірне (6–11%). Кращі запилювачі: Віста Белла, Джуліред, Папіровка, Старк Ерлієст.

У плодоношення вступає на четвертий–п'ятий рік після садіння. Схильний до періодичного плодоношення. Урожай плодів молодих семи-, восьмирічних дерев становить 15–25, 10–13-річних – 38–60 кг.

Плоди середніх розмірів (100–130 г), округло-конічні, зеленувато-жовті, з рожевувато-червоним розмитим рум'янцем майже по всій поверхні, дрібними сірими підшкірними цяточками та сизим нальотом. Шкірочка тонка, ніжна, еластична, гладенька, блискуча. М'якуш світло-кремовий, середньої щільності, дрібнозернистий, соковитий, відмінного кисло-солодкого смаку (4,5–4,6 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна й споживча стиглість у степовій зоні настає в першій, лісостеповій – у другій, на Поліссі – в третій декадах липня. Плоди достигають неодночасно, зберігаються 2–3 тижні. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виготовлення соків.

Примітки: сорт потребує інтенсивного захисту від парші. Бажане дворазове збирання плодів.

Папіровка

Прибалтійський сорт народної селекції.

Поширений на Поліссі та в Лісостепу. Основний сорт ранньолітнього строку достигання як у промислових насадженнях, так і в аматорських садах.

Дерево середньоросле. В молодому віці росте інтенсивно й утворює овальну крону. У плодоносних дерев крона широкоовальна або округла, не густа. Скелетні гілки середньої міцності відходять від стовбура під кутом 40–60°. Пробуджуваність бруньок середня, пагоноутворювальна здатність середня. Плодоносить переважно на кільчатках.

Зимостійкість та морозостійкість високі. Стійкість проти парші та борошнистої роси середня.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середні строки. Життєздатність пилку середня (22–55%). Сорт самобезплідний. Кращі запилювачі: Квінті, Антонівка звичайна, Жорж Кав, Конфетне, Джеймс Грів, Уелсі, Мекінтош, що забезпечують зав'язування плодів у межах 24–37%.

Скороплідний. У плодоношення вступає на третій–четвертий рік після садіння. З віком інтенсивно нарощує врожайність і плодоносить рясно; 10–12-річні дерева формують по 50–75 кг плодів. З роками перевантажується урожаєм, плодоношення стає періодичним.

Плоди середніх розмірів (110–140 г) і середньої одномірності, сплющено-округло-конічні, зеленувато-жовті, з густим восковим нальотом і численними великими підшкірними цяточками. Шкірочка тонка, гладенька, суха. М'якуш білий, пухкий, ніжний, великозернистий, соковитий, доброго кисло-солодкого смаку (4,0–4,2 бала). При перестиганні плодів стає сухуватим, розсипчастим, буруватого відтінку, посереднього смаку.

Достигання та лежкість. Знімальна й споживча стиглість настають у другій–третій декадах липня. Плоди достигають неодночасно. Зберігаються 2–3 тижні. Транспортабельність невисока.

Використання: у свіжому вигляді, на виробництво сухих порошків, компотів.

Примітка: сорт позитивно реагує на інтенсивний захист від парші, систематичне обрізування з укорочуванням і проріджуванням гілок, омолоджування плодух. Збирати плоди бажано в кілька прийомів.

Підготовлено за матеріалами наукового видання "Яблуня в Україні", Т.Є. Кондратенко, К. 2001.

Груша: літні сорти

Бере літня

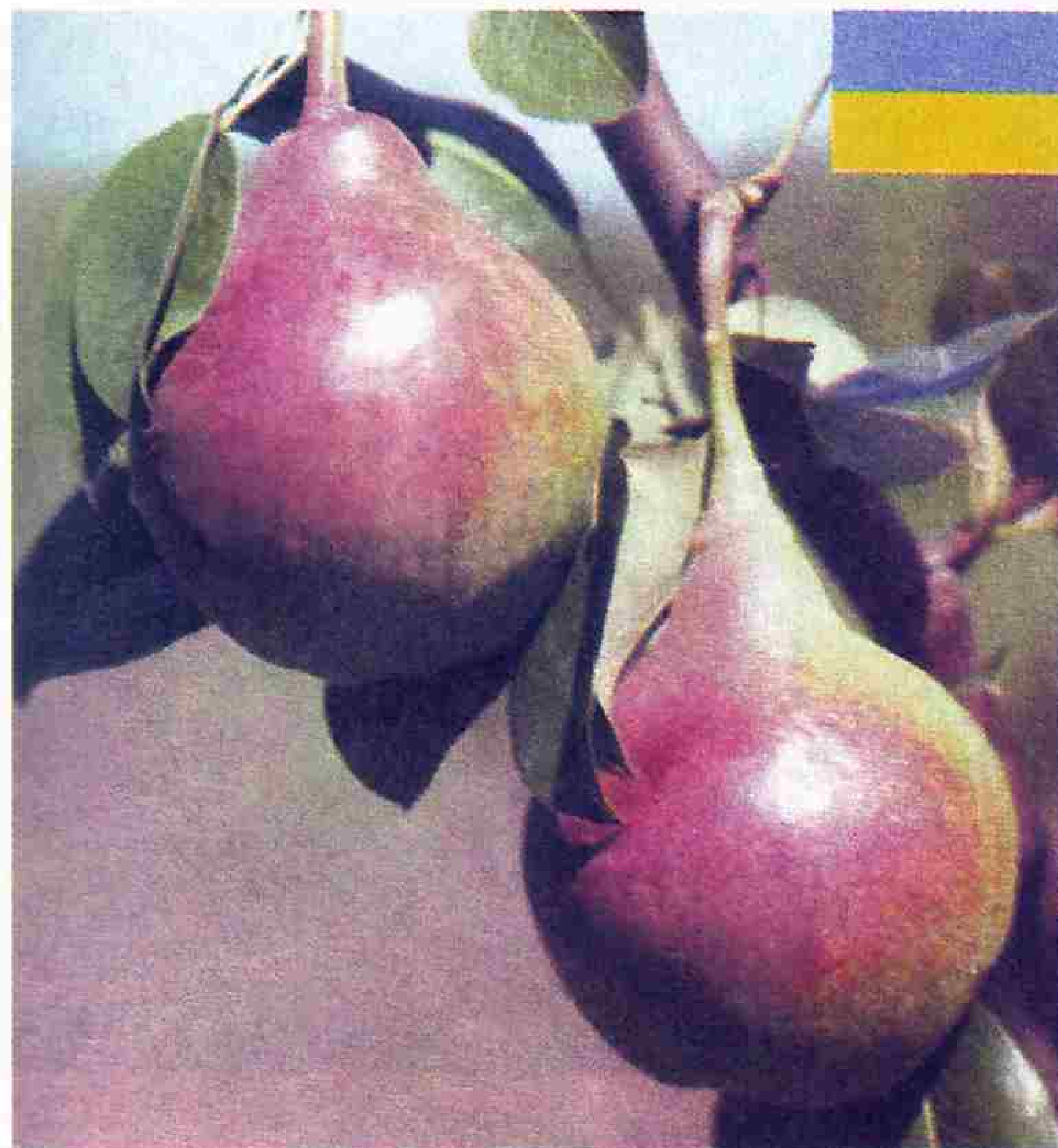

Вважається, що цей сорт походить з насіння Бере Діль, але ми схильні піддати сумніву цю думку і, виходячи з морфологічних ознак, припускаємо, що це випадковий сіянець Улюбленої Клаппа. Розмножений, вивчений і описаний О. Є. Берендеєм на Краснокутській дослідній станції садівництва.

Дерево сильноросле, з широкопірамідальною кроною. Листки великі, блискучі. Квітки великі (як в Улюбленої Клаппа), часто бувають багатопелюсткові. В розсаднику саджанці розвиваються добре, однорічки виходять сильнорослі, дворічки чудово кронуються.

Сорт високозимостійкий, паршею не уражується. Даних щодо сумісності з айвою ми не маємо, але, виходячи з походження сорту, можна передбачити, що він несумісний.

У плодоношення вступає на 4–5-й рік після садіння в сад. Урожай 15-річних дерев на насіннєвій підщепі – до 80 кг з дерева.

Плоди від середнього розміру до великих, масою 230–280 г, подовженогрушоподібної форми. Плодоніжка біля основи оточена кільцеподібним напливом (сортова особливість). Шкірочка тонка, у період знімальної стиглості зелено-жовта, з сірими цятками, при повній стиглості – світло-жовта. Частина плодів на сонячному боці має рожевий рум'янець. М'якоть біла, ніжна, тануча, соковита, напівмасляниста, солодка, приємно кислувата. Дегустаційна оцінка – 4,4–4,6 бала.

Достигають плоди у першій половині серпня, на 8–10 днів раніше,ніж в Улюбленої Клаппа. Знімати їх потрібно за 8–10 днів до настання біологічної стиглості.

Переваги: зимостійкість; стійкість до парші; високі смакові якості ранньостиглих плодів.

Недоліки: короткий термін зберігання.

Сорт має обмежене поширення, може бути рекомендований для аматорського садівництва у північно-східних регіонах України через високу зимостійкість.

Маргарита Марілья

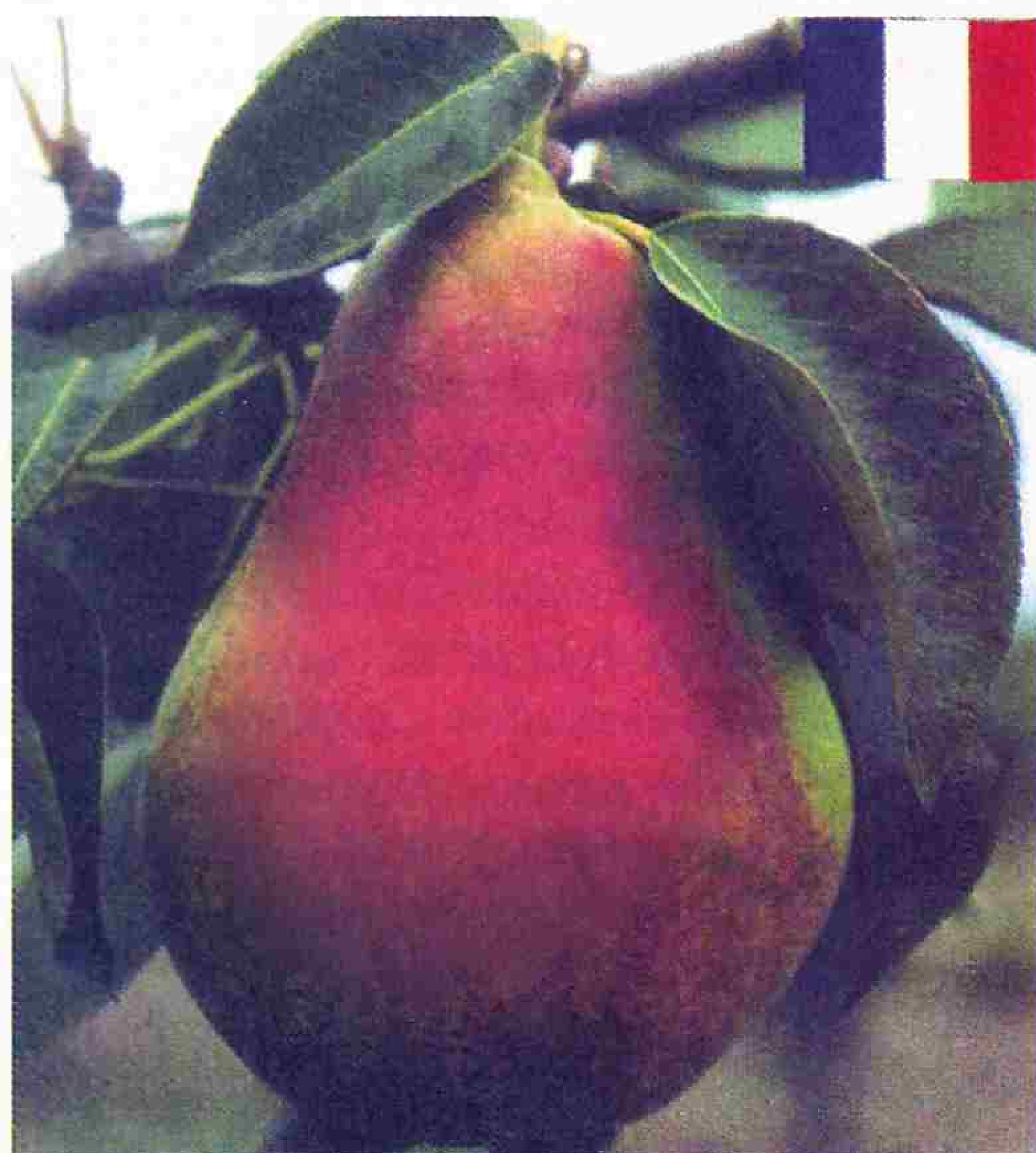

Старий французький сорт, літнього строку достигання, виведений у 1874 р. Автор – Марілья.

Дерево слаборосле, утворює пірамідальну малорозгалужену крону. Гілки відходять від стовбура під гострим кутом, тому в період формування необхідно проводити їх деформацію або відгинання, або вкорочувати на зовнішню гілочку чи бруньку. Пробуджуваність бруньок низька і на пагонах продовження, як правило, проростає тільки верхня з них. Вкорочування довгих пагонів дозволяє стимулювати бічне гілкування, підвищує загущеність крони.

Сорт порівняно маловибагливий до ґрунтових умов, але краще плодоносить і дає плоди кращої якості на родючих і достатньо зволожених ґрунтах. Зимостійкість в умовах Київщини середня: в окремі роки можуть підмерзати штамб і основи скелетних гілок. Порівняно стійкий до парші.

На насіннєвій підщепі у плодоношення вступає на 3–4-й рік після садіння, відзначається регулярною врожайністю. Урожай з 12–14-річного дерева досягає 40–45 кг.

Кращі запилювачі: Парижанка, Марія, Якимівська, Роксолана, Кримська медова, Десертна, Улюблена Жоанон.

Плоди дуже великі, масою 350–460, окремі – до 600 г, широкогрушоподібної форми, горбкуваті, в межах одного дерева часто варіюють за формою й масою, зав'язуються поодиноко. Плодоніжка коротка і товста, розміщена під прямим кутом до плоду, а в місці її прикріплення до нього є великий м'ясистий горбик (сортова особливість). Шкірочка гладенька, ніжна, солом'яно- або золотисто-жовта, в бурих цятках і плямах, нерідко з яскравим рум'янцем на сонячному боці. М'якоть жовтувата, ніжна, тануча, дуже соковита і солодка, з мускатним присмаком. Дегустаційна оцінка – 4,8–4,9 бала. Знімальна стиглість плодів настає в третій декаді серпня.

Переваги: слаборослість; скороплідність; великий розмір та високі смакові якості плодів.

Недоліки: вибагливість до ґрунтово-кліматичних умов і агротехніки для нормального плодоношення; відносно слабка зимостійкість.

Сорт не має промислового значення, але широко розповсюджений і користується популярністю в аматорському садівництві. Може становити цінність для фермерських і приватних господарств. Використовується в селекції на слаборослість, скороплідність, розмір, привабливість і смакові якості плодів.

Підготовлено за матеріалами науково-популярного видання "Груша в Україні", М.В. Матвієнко, Р.Д. Бабіна, П.В. Кондратенко, К., 2006.

Вітаємо ювіляра!

Тримаючи в руках свіжий номер журналу, читачі перш за все звертають увагу на зміст матеріалів, його художнє оформлення, знаходять потрібні й цікаві теми.

Можливо, пізніше подумки відзначають добру роботу редакторів, з якими не знайомі особисто, проте про якість їхньої творчості свідчать підготовлені статті.

Та ще в кожній редакції є працівники, завдяки яким журнал побачив світ і саме таким прийшов до читача.

В редакції журналу "Дім, сад, город" таким справжнім господарем є заступник головного редактора, редактор відділу "Ходімте в сад" Борис Кирилович Донгаш, який нещодавно відзначив своє 60-річчя.

Справжній господар, агроном і журналіст

Повертаючись подумки на початок 90-х, коли Борис Кирилович почав працювати в редакції завідувачем відділом, не сумніваєшся, що сама доля привела його на ниву аграрної журналістики. Як, власне, обирають професію? Інколи це юнацька романтична мрія або необхідність, а чи батьківський приклад. Борис Кирилович не мріяв і не знав про таку професію у школі. Народився і виріс у працьовитій селянській родині на Вінниччині. Мама й тато трудилися в колгоспі. Борис з дитинства звик неухильно виконувати свої обов'язки в сім'ї. Часом наголошують, що дитина змалку пасла худобу. А, власне, чим повинен був займатися сільський хлопчик влітку? Гуляти на вулиці? Борисова сувора, працелюбна мама без зайвих педагогічних сентиментів переконувала дитину, що основне в житті – добросовісний труд і почуття обов'язку. Вона й підказала

сину, що добре було б отримати професію агронома, яка в селі вважалася найдостойнішою для освіченого чоловіка. Тож після закінчення 9-го класу Борис вступив до Донецького радгоспу-технікуму. Вперше хлопчина поїхав з дому. Причому дуже далеко від свого рідного села Дорошівка, в інший регіон, до незнайомих людей... Тільки той, хто йшов з рідної домівки в 15 років, може зрозуміти і розпач, і смуток, і нестримний потяг додому, але й підсвідоме розуміння – не можна повертатися, слід йти вперед, вибудовувати власну долю, власне життя.

Втім, все в житті Бориса Кириловича складалося, як і в багатьох інших його однолітків: відслужив у армії, закінчив Українську сільськогосподарську академію. Ще під час навчання одружився зі своєю однокурсницею Оленою Лисанюк – красивою, активною, веселою дівчиною. Молода сім'я разом працювала на дослідній станції на Вінниччині. Народилися дочка Наталя, потім син Віктор. Через кілька років Донгаші переїхали на Київщину, влаштувалися на роботу у радгосп "Калинівський". А ще через певний час Борис Кирилович прийшов на роботу у "Дім, сад, город", і саме це стало його справжнім покликанням та принесло визнання.

Колись давно в університеті на факультеті журналістики мені запам'ятався вислів: "Добре пише той, хто добре думає". Бориса Кириловича це стосується повною мірою. А ще варто додати: хто правильно думає. Скажіть, будь ласка, хто правильніше напише про обприскування саду навесні: романтичний журналіст чи вчений агроном? А якщо заввідділу має ще й власний сад та город, то його матеріали в журналі перевірені знаннями, власним досвідом на всі сто

відсотків! Те, що чоботар ходить без чобіт, Бориса Кириловича не стосується – його ділянка у зразковому стані. Картоплю він висаджує рано навесні за власною технологією і тому його сім'я смакує молоденькі бульби вже на початку червня, а завдяки ретельному і якісному догляду невеличка ділянка забезпечує родину овочами на всю зиму.

Влітку він пригощає співробітників фруктами і ягодами зі свого розкішного саду. А яка у нього суниця, малина, абрикоси! Шановні читачі, ви мали нагоду в цьому переконатися, бо неодноразово бачили на фото в нашому журналі.

Нерідко початківці вважають, що успіх залежить від гарних сортів. Справді, цей фактор багато важить, але все ж найкращий сорт можна втратити, якщо не забезпечити належний догляд. Іншими словами – якщо систематично й ретельно не працювати на ділянці. Борис Кирилович звик вставати на світанку і ще до того, як їхати до редакції, встигає добре попрацювати у своєму саду. Він має багато фруктових дерев, а з недавнього часу з'явилося нове захоплення – виноград і пасіка. Близько 10 нових сортів винограду закладено за всіма правилами виноградарства, отож можна бути певними – незабаром поласуємо сонячними ягодами і духмяним медом.

Вже кілька років Борис Кирилович Донгаш – заступник головного редактора журналу. Це дуже складна, нелегка і непомітна для пересічного читача робота. Тож завдяки наполегливості, чіткості й обов'язковості Б.К.Донгаша читачі отримують вчасно якісний, цікавий журнал. У творчому колективі трапляється різне, але всі знають: якщо Борис Кирилович сказав до певної дати здати матеріал, то іншого просто бути не може – тільки так, як він велів.

Ювіляр з дружиною і онуками

За суворістю і дисциплінованістю – постійний пошук нових тем, авторів, цікавих людей, з якими слід познайомити читачів. Йому болить душа за те, що не все і не завжди виходить так, як того хотілося б, що комп`ютер витісняє друковану літературу, що не завжди вистачає коштів на об'ємніший і яскравіший журнал. Адже за більш як 20 років існування нашого видавництва уряд жодної копійки не дав на видання аграрних журналів. І як довго Україна, маючи землю та працьовитих селян на ній, буде завозити продукти з інших країн?

Обов'язковість, порядність, чесність і справедливість – такі основні риси Б.К. Донгаша, і він ніколи ними не поступався. Протягом 10 років очолював профспілку нашого видавництва, на перший погляд це непомітна робота заради всього колективу і заради кожної людини. Погодьтеся, що нерідко бувають протиріччя: і людина права, й колектив. А в підсумку – конфлікт. Порада Бориса Кириловича така: слід чинити справедливо стосовно кожного. Справедливість – саме за цю рису поважають його і в міській профспілці працівників Міністерства агропромислової політики, членом президії якої він був багато років. З його думкою рахуються і зараз, запрошуючи взяти участь у різних заходах.

Кажуть, що всі сім'ї щасливі однаково. Але, щоб мати те щастя, скільки ж потрібно терпіння й душевного тепла прикласти! Борис Кирилович і Олена Григорівна дивовижно доповнюють один одного. Це саме той випадок, коли, поглянувши на них, можна щиро сказати: яка красива пара! Разом виховали чудових дітей, дали їм освіту, одружили й діждалися онуків. Владислав, Катруся та маленька Надійка тішать своїми успіхами дідуся і бабусю, полюбляють гостювати у них, цікавляться дідусевим садом, пригощаються смачними бабусиними стравами. Олена Григорівна вміє й любить добре готувати, бути справжньою господинею у своєму домі, порадницею і помічницею для своїх дітей, підтримкою чоловікові.

Ми вирішили познайомити вас, шановні читачі, з одним із працівників вашого улюбленого журналу у зв'язку з ювілеєм. Це той випадок, коли ювілей – приємна нагода розповісти про достойну, успішну, скромну людину, яка не любить надмірної уваги і похвали. Відомо, що лише щаслива людина робить такими оточуючих. А Борис Кирилович Донгаш – приклад і зразок для співробітників, друзів, рідних та знайомих.

Віра Циба

Вівчарям-початківцям

Вівці, безперечно, одні з найдавніших домашніх тварин. Усім відомі слова з Біблії про доброго пастиря і вівцю, яка заблукала, а також про терплячих овець. Стада кіз і овець колись супроводжували, та й тепер ще супроводжують кочівників у їхніх повних небезпек мандрах від пасовища до пасовища. До цього часу в Європі існує своєрідне кочове тваринництво. Відгінне утримання овець практикується в Іспанії, Франції, в Альпах, на півдні Німеччини. До того ж пастухи Південної Німеччини взимку відгонять свої стада в долини Рейну, Неккара та Дунаю, де тепліший клімат, а також до Боденського озера. У цих місцях навіть взимку можливий випас худоби.

Влітку худобу пасуть на гірських луках, навіть на крутих схилах, і така практика сприяє збереженню природного ландшафту, не дозволяючи лукам заростати чагарниками. За рік тварини долають кілька сотень кілометрів, поступово переходячи від одного пасовища до іншого. Стадо супроводжує пастух, він же часто і власник овець, а також сторожові собаки й переносник поклажі – осел. Саме за такого утримання розвинулася порода мериносових овець, які особливо добре витримують тривалі переходи.

Вже понад 40 років у Європі дедалі більше людей розводять овець у вільний від основної роботи час, а кількість професійних вівчарів зменшується. У багатьох регіонах почали тримати менше великої рогатої худоби, й це призвело до перемінного використання луків для випасання овець. З іншого боку, просто любов до таких приємних і корисних тварин, як вівці, сприяла поширенню утримання їх у невеликих загорожах.

Спочатку у початківців не вистачає потрібного досвіду та знань, і це іноді призводить до розчарувань. Допомогу слід шукати в літературних джерелах, у перевірених на практиці порадах, якими, сподіваємося, стануть публікації у нашому журналі про досвід вівчарства в Німеччині.

Що треба знати вівчарю-початківцю

Раніше вівчарству віддавалися професійні пастухи: вони тримали великі стада. Нині розведення і догляд за вівцями не завжди є основним заняттям людей заради заробітку: це стало таким собі своєрідним захопленням для тих, хто ніколи не вчився професії тваринника й пастуха.

Бажання завести овець зумовлене не тільки любов'ю до тварин, але також і наявністю власної земельної ділянки, яку потрібно завжди тримати в порядку. Крім того, ідеалісти вважають, що можуть самі забезпечити себе бараниною, вовною і молоком, недооцінюючи, на жаль, витрати праці та інші проблеми, які виникають під час утримання невеликої кількості овець.

Передумови загінного утримання овець

Перш ніж заводити овець, потрібно все добре продумати, щоб справа не закінчилася крахом: розводити овець не так уже й просто та легко, як це іноді декому здається.

Вигнавши овець на пасовище, потрібно щодня стежити, чи все там у порядку, чи належно пасуться вівці, чи здорові вони. Якщо це так, то для вівчаря немає кращої нагороди.

Скільки часу потрібно для догляду за вівцями

Якщо в господарстві небагато овець, важко достеменно визначити час, необхідний для догляду за ними. Можна виходити з того, що за утримання десяти маток з потомством потрібно щодня виділяти їм не менше години. Під час заготівлі сіна, окоту або іншої напруженої роботи, звичайно, цим не обійтися. Важливо одне: вівці потребують постійної уваги, отже, чим інтенсивніше їхнє використання, тим більше часу для цього необхідно. Найскладніше утримувати молочних овець. Тут не обій-тися однією годиною на день. Вівчар-початківець повинен подумати й про те, куди він подіне своїх овець під час відпустки і взагалі, чи може він будувати плани на тривалу відпустку, якщо у нього є стадо овець?

На час відсутності слід обов'язково знайти надійну людину, яка зможе замінити господаря. Залишаючи овець без нагляду навіть на кілька днів, ви чините безвідповідально й навіть необачно.

Яка площа потрібна для випасання

Вівчар-аматор часто неправильно розраховує, скільки тварин він може тримати на своїх луках. Основне правило свідчить: на десять маток з потомством потрібен один гектар сільськогосподарських угідь, долучаючи до цього площу для заготівлі кормів на зиму. Але цей розрахунок робиться залежно від родючості ґрунту і внесення до нього добрив, клімату, техніки випасання, тому його можна вважати тільки приблизним.

Потрібно обов'язково добре продумати проблему обгороджування пасовища, щоб вівці не стали перешкодою для сусідів. Слід мати на увазі й те, що вологі, заболочені луки непридатні для випасання овець.

Кошара

Серйозною проблемою є також наявність приміщення для утримання в ньому овець у зимовий час. Чи є у вас відповідне приміщення? Чи можна його побудувати?

Які спеціальні знання потрібні майбутньому вівчарю

Тримати собак і кішок, звичайно, набагато простіше, ніж маленьке стадо овець. Тому новачкові до цієї справи потрібно теоретично й практично підготуватися, перш ніж заводити овець. А для такої підготовки в Німеччині існують організовані земельними об'єднаннями спеціальні курси, збори й наради вівчарів. Вони допоможуть уникнути в майбутньому багатьох розчарувань. Важливим джерелом інформації є різноманітні й корисні повідомлення, крім того, спеціальні книги та брошури.

Якщо ж надумали розводити й утримувати овець, то обов`язково порадьтеся із сусідами, котрі вже мають досвід утримання цих тварин у своїх господарствах. Якщо ж не маєте про овець ніякого уявлення, ніколи не купуйте їх.

Початок розведення овець – підготовка й планування

Вівчарі-початківці, як, утім, і просто любителі в інших галузях, часто переоцінюють свої сили та здібності. Во-

ни розгублюються перед проблемами й вимушені витрачати гроші на навчання. Тому починати потрібно з придбання менше десяти овець і, тільки набувши певного досвіду, можна обзаводитися великим стадом.

Планувати створення невеликої вівцеферми можна за наявності таких умов:

Докладна інформація

- Консультації в об'єднаннях і в досвідчених вівчарів.
- Вступ до земельного об'єднання вівчарів. Це добровільний крок, але його можна рекомендувати.
- Читання спеціальної літератури (книг, журналів).
- Відвідини зборів та курсів.

Попереднє обговорення купівлі тварин

- Скільки тварин можна придбати для початку з урахуванням площі пасовища?
- Купувати повновікових тварин, переярків (однолітків) або різновікових особин?
- Яка порода підійде найкраще?
- У кого купувати тварин?

Підготовка господарства

- Стаціонарна огорожа чи електроогорожа?
- Підготовка й устаткування кошари.
- Планування забезпечення кормами на зиму.

Купівля необхідних знарядь та механізмів

- Чи потрібні будуть машини для заготівлі сіна (трактор, причіп, сіноворушилка) або вигідніше сіно купувати?
- Чи можна позичати машини й знаряддя у сусідів або кооперуватися з ними під час різних робіт?
- Купувати нові або використовувані машини?
- Які знаряддя потрібні від самого початку під час догляду за невеликою кількістю овець?

Для розведення овець не вимагається особливого дозволу, якщо ви вже утримуєте тварин, тобто маєте іншу худобу. Проте слід зареєструвати нове поголів'я у відповідній ветеринарній службі. (Такі вимоги в Німеччині.) Згідно з правовими нормами у тваринництві, кожне зареєстроване тваринницьке господарство повинне вести реєстраційний журнал, який дасть змогу в разі необхідності встановити джерела зараження за можливого спалаху якого-небудь захворювання.

Далі виникає питання: у яку пору року найкраще починати розведення овець? Тут немає однозначного рецепту, й за наявності відповідних умов можна зробити це в будь-яку пору року. Наприклад, наприкінці осені, коли тварин можна придбати дешевше, та й вибір набагато більший. Відтак під час зимового утримання на тваринному дворі вівці швидше звикають до інших тварин, ніж на початку пасовищного сезону. Та й вартість тварин навесні зростає.

Машини та знаряддя для загінного утримання овець

- Трактор.
- Моторна косарка.
- Причіпний візок до трактора.
- Причіпний візок для перевезення худоби.
- Горизонтально-дискова сіноворушилка.
- Валкова сіноворушилка.
- Вішала для сіна (досушування).
- Вила, граблі, коси.
- Візки.
- Ремамент для догляду за худобою.
- Огорожа для загороди.
- Електрифікована огорожа для пасовища.
- Вузлова електрична мережа.
- Прилад для електроживлення пасовищної огорожі.
- Батареї.
- Зарядний прилад, контролер огорожі.
- Ловильний гак.
- Ножі + ножиці для обрізування ратиць.
- Щипці для купірування.
- Олівець для лікування тварин.
- Щипці для лікування тварин вищипами на вухах.
- Збруйний інвентар.
- Напувалки.
- Ворушильний агрегат (для сіна).
- Ємкість для комбікормів.
- Ваги для кормів.
- Ветеринарна аптечка.

Купуючи овець, на що звернути увагу

Купуєте овець у колег, на аукціоні, на ринку або замовляєте й оформляєте угоду – завжди будьте уважні, оскільки купівля тварин ґрунтується на довірі, це відомо віддавна. У багатьох випадках недосвідчені покупці справедливо або несправедливо почуваються обдуреними.

У наш час всі технічні засоби мають гарантійні сертифікати, але під час купівлі тварин ми не отримуємо ніякої гарантії. Тому ніколи не слід початківцю-вівчарю купувати тварин без допомоги досвідченого фахівця. І, взагалі, купувати треба удвох, тому що четверо очей побачать більше, ніж двоє. Проте іноді й за таких умов виникають неприємні несподіванки, про що свідчать ось такі приклади.

Перший випадок. Вівчар купує десять овець. Через десять днів з'ясовується, що у тварин поступово з'являються ознаки корости. Хто несе відповідальність?

Другий випадок. Вівчар купує двадцять, за словами продавця, суягних вівцематок. Окотилася з них тільки половина. Хто відшкодує збитки?

Третій випадок. Вівчар прикупив п'ять овець і через десять днів усе стадо виявилося ураженим ратичною гниллю. Чи повинен продавець відшкодовувати збитки?

Правові норми під час купівлі-продажу худоби наведено у Німецькому цивільному кодексі. У племінних овець тільки короста вважається основною вадою проданої тварини з гарантійним терміном 14 днів, протягом якого (але не пізніше, ніж через два дні після закінчення терміну) покупець повинен повідомити продавця про наявність захворювання. Після цього можливе розірвання угоди й відшкодування збитків.

За вади, що впадають в очі, наприклад, кістяка, продавець не несе відповідальності.

За навмисного замовчування про деякі вади тварин, наприклад, про агресивність або сліпоту покупець має право вимагати розірвання угоди. Правда, в цьому випадку дуже важко довести, що обман був умисний.

Наслідок судового позову з питань гарантії неможли-

во передбачити, особливо, якщо під час купівлі тварин не було складено письмової угоди.

Правове положення у трьох приведених вище випадках (так це робиться у Німеччині)

Перший випадок. Після виявлення корости на десятий день покупець повинен відразу ж повідомити про це продавця, бажано при свідках або рекомендованим листом. У цьому разі можливе розірвання угоди, тобто повернення тварин і відшкодування сплачених за них грошей та деяких збитків, наприклад, витрат на розміщення і годування овець.

Другий випадок. Якщо продавець запевняв покупця про наявність якоїсь ознаки у тварини (суягності) і це його твердження можна довести, то її відсутність дає підстави для звинувачення продавця і відшкодування ним збитку. Але, якщо під час судового розгляду з'ясується, що розмова про суягність овець відбувалася без свідків, то претензії на відшкодування збитків не мають певності на успіх. За наявності письмового підтвердження суягності покупцеві легко домогтися відшкодування збитку.

Третій випадок. Тут мова йде про очевидні вади тварин. Покупцеві потрібно було перш за все упевнитися у стані здоров`я тварини і лише після цього купувати овець і пускати їх до стада. Він не може вимагати відшкодування збитку. Щоб уникнути неприємних несподіванок, рекомендується під час купівлі тварин укладати письмову угоду про купівлю-продаж.

Ризик під час розведення овець

Розведення овець пов'язане з деяким ризиком, оскільки вівці іноді гинуть від травм або хвороб, або самі можуть стати причиною різних неприємностей і збитку.

Проте вівчар може певною мірою сам зменшити цей ризик, поставивши надійні огорожі на пасовищі й забезпечити постійне належне годування тварин. Якщо вівці голодні, вони можуть зламати огорожу.

Що може завдати збитку вівцям

- Хвороби або отруєння із смертельним наслідком.
- Крадіжки з пасовища.
- Бродячі собаки.
- Травми від стійлового устаткування і неякісно зроблених огорож на пасовищі.

Яких збитків можуть завдати самі вівці

- Втеча овець із загорожі.
- Потрава сільськогосподарських культур.
- Дорожньо-транспортні події, пов'язані із завданям шкоди людям та майну.

Відповідальність за збиток, заподіяний худобою, встановлена у Німецькому цивільному праві, згідно з яким власник тварин майже у всіх випадках зобов'язаний відшкодовувати доведені в суді збитки, завдані його тваринами.

Якщо через тварин людина загинула, дістала тілесні ушкодження або порушення здоров'я, власник повинен відшкодувати збиток потерпілому. Але він не зобов'язаний це робити, якщо шкода завдана твариною, залученою до професійної діяльності господаря, і від неї залежить працездатність або матеріальне забезпечення останнього.

Якщо збиток було завдано за уважного дотримання власником тварини всіх встановлених правил утримання, він також не відшкодовується.

Звідси випливає, що вівчар-аматор у будь-якому випадку повинен укласти угоду про гарантійне страхування, яка, звичайно, не дає йому права недбало ставитися до своїх обов'язків.

Гарантійне страхування пасовища

Цей вид страхування відшкодовує збиток від можливої втечі овець із загорожі. Якщо за таких умов справа обмежується потравою сільськогосподарських культур, збиток очевидний. Але, якщо тварини спричинили дорожньо-транспортну пригоду із збитком для майна і людей, така страховка іноді рятує власника тварин від фінансового краху (розорення). Не забудьте внести до страхової угоди і барана-плідника.

Страхування від крадіжок

Крадіжки овець із загорожі – нерідке явище. Страховка відшкодовує збитки в тому випадку, якщо власник надасть докази крадіжки; проте не так легко буває довести, скільки овець було вкрадено. Така страховка коштує дорого, а страхова премія становить лише 10–20% вартості застрахованої худоби.

Страхування життя тварин

Життя цінних породистих овець або баранів-плідників можна застрахувати на термін від одного до двох років. Страхова премія за кожну тварину становить 4–10% її вартості.

Страхування на транспорті

Збиток, завданий під час перевезення овець, відшкодовується страхуванням на транспорті. Угоду про таке страхування укладають перш за все для перевезення тварин на великі відстані. Страхові премії невеликі й становлять близько 1% від вартості тварин.

Професійний союз сільськогосподарських робітників

За нещасних випадків на виробництві професійний союз сільськогосподарських робітників виплачує відшкодування потерпілим членам союзу.

За належних прийнятних умов вступ до союзу вигідний навіть власникам невеликих вівцеферм, оскільки потребує невеликих витрат і забезпечує страховий захист.

Страхування від вогню та інших стихійних лих

У більшості земель Німеччини існує закон про страхування будівель від вогню та інших стихійних лих, проте до нього не внесено пункт про тварин і сільськогосподарський інвентар. Тому, щоб уникнути ризиків, власникам худоби рекомендується укласти особливу угоду про страхування від вогню.

Поради німецьких вівчарів записала
Галина Коваленко

«ПАТОЛОГІЧНІ» ЯЙЦЯ

Крім природних (правильних) яєць за своєю формою, величною та якістю, кури можуть нести й неприродні (неправильні) "патологічні" яйця. Причини такого явища частіше всього виникають за неправильного утримання та годівлі птиці.

Утримання птиці без вигулу, особливо на початку весни, коли птиця не має можливості бувати на сонці, а також за недостатньої кількості кальцію і вітаміну D в кормі зумовлює кладку безшкаралупних м`яких яєць – "виливок".

Надмірна годівля та ожиріння курей-несучок – одна з причин отримання безшкаралупних яєць. Від ожиріння м`язи яйцепроводу послаблюють свою діяльність і, формуючись, яйце швидко проходить через нього так, що вапняна шкаралупа не встигає утворюватися і яйце виходить лише у м`якій оболонці.

Поява безшкаралупних яєць (до 40%) частіше пов`язана не із нестачею кальцію, а з неможливістю організму несучки переводити кальцій із крові у шкаралупу в місці її утворення. Причинами є, перш за все, захворювання яйцепроводу, а також наявність у кормі отрут. Зауважимо, що наявність у кормі елементу літію (3 г на 100 кг) повністю паралізує процес утворення кальцію для утворення шкаралупи, внаслідок чого кури "ллють" яйця без шкаралупи.

Знесені яйця із тонкою шкаралупою або й зовсім без неї – не рідкісне явище. Шкаралупа яйця складається з 9% неорганічних сполук, 3,3 білка, 11,1% води. З-поміж неорганічних сполук у ній найбільше вуглекислого кальцію (98,43%).

Встановлено, що для утворення одного яйця курка-несучка витрачає за добу 2,2 г кальцію. Крім цього, 1 г кальцію вона витрачає на інші фізіологічні процеси щодня. Якщо врахувати, що кальцій засвоюється організмом курки тільки на 50%, то за добу вона повинна отримувати з кормом 4 г кальцію.

Доведено, що 70% кальцію надходить до шкаралупи із корму й тільки 30% – із кісткового депо птиці. Зміна товщини шкаралупи і рівня кальцію у кормі – взаємопов`язані. Дієво згодовувати птиці збагачені кальцієм корми у вечірні години, оскільки тільки тоді кальцій використовується для утворення шкаралупи.

Джерелом збагачення раціону птиці кальцієм є кормовий вапняк, кормовий черепашник, крейда, кісткове борошно. Потребу у вітаміні D в раціоні поповнюють за рахунок риб`ячого жиру або препарату вітаміну D.

Щоб запобігти ожирінню несучок, їм необхідно згодовувати овес, висівки, кормові буряки, трав`яне борошно.

Занепокоєння з-поміж птиці – одне із негативних явищ для її здоров`я. Пригнічення птиці виникає в умовах дії на неї зовнішнього середовища (шум, різке освітлення). Птиця збуджується, насторожується, у неї зникає апетит, з`являється пронос.

Стреси погіршують якість шкаралупи. Якщо вони виникають у вранішні години, то призводять до передчасного знесення яйця із несформованою шкаралупою. Основну кількість яєць з м`якою шкаралупою (80%) кури відкладають із 7 до 21 години.

Якщо взяти курку та опустити її спочатку в холодну воду по шию, а тоді у теплу, то після обсихання вона нестиме яйця без шкаралупи.

Чинники годівлі, які впливають на якість шкаралупи

Чинники, які поліпшують якість шкаралупи:

- Збільшення рівня кальцію до 3,7–4,0 г на голову за добу.
- Збагачення кормосуміші мікроелементами Vn, Zn, Co.
- Добавка до раціону препарату вітаміну D.
- Добавка до раціону вітаміну С, особливо у жарку пору року.
- Добавка до корму високоякісного трав`яного борошна.
- Поліпшення амінокислотного складу корму.

Чинники, які погіршують якість шкаралупи:

- Різкі перепади кількості кальцію у кормі (понад 4,6 г на гол.).
- Недоброякісне джерело кальцію (із вмістом нижче 30% кальцію).
- У раціоні більше норми фосфору (понад 0,8%).
- Більше норми магнію у раціоні (понад 1,3%).
- У раціоні більше норми жиру, збільшене енергопротеїнове співвідношення.
- Згодовування антибіотиків (сульфаніламідних препаратів).
- Наявність у кормі отрут.
- Пізнє переведення молодняка на раціон дорослих курей.

О.І. Лашко

Улюблені страви моєї родини

Я часто користуюся рецептами, надрукованими в журналі, і дякую всім господиням. Все виходить вдало, а моя сім'я задоволена смачними стравами. Хочу поділитися і своїми простими, але випробуваними роками рецептами.

З найкращими побажаннями

Людмила Гуляницька,
с. Тишки, Полтавська обл.

Літній селянський холодний борщ

Щоб приготувати літній борщ, треба мати: 400 г буряків, 400 г картоплі, 2 круто зварених яйця, 2–3 свіжих огірки, 200 г сухофруктів, чайну ложечку цукру, 2 зелених цибулини, петрушку, кріп, сіль, столову ложку оцту та 100 г сметани.

Червоний буряк спекти у духовці, дрібненько порізати, полити оцтом. Картоплю, відварену неочищеною, охолодити, почистити і нарізати кубиками. Сухі фрукти (яблука, сливи, вишні) зварити в окремій каструлі і зцідити у відвар картоплі. Кісточки з фруктів вийняти. Усі овочі – буряк, огірки, картоплю і фрукти залити відваром, додати подрібнені круто зварені яйця, зелень і заправити сіллю з цукром. У кожну тарілку перед подаванням до столу покласти сметану.

Деруни з начинкою

Треба мати на одну порцію: 2–3 картоплини, 1 яйце та одну середнього розміру цибулину, 1 столову ложку з верхом борошна. Сіль, перець кладемо за смаком. З цього вийде 7–8 дерунів. Кожна господиня сама вираховує, яка кількість дерунів їй потрібна.

Картоплю та цибулю тремо на тертушці або пропускаємо через м'ясорубку з дрібними отворами. Хто любить деруни густі, можна трохи зцідити картопляного соку. Додаємо борошно, збите яйце, солимо, перчимо та ретельно вимішуємо. Це основа для дерунів.

Смажити їх треба на сковороді у киплячій олії, з обох боків, до утворення рум'яної шкоринки. Тим, хто любить деруни з начинкою, пропоную рецепти начинок.

М'ясна начинка: 200 г будь-якого фаршу заправляємо спеціями за смаком, додаємо трохи води або молока, вимішуємо, щоб легко набирався чайною ложечкою.

Сирна начинка: 200 г солодковершкового сиру, можна додати яйце, сіль та спеції за смаком. Все ретельно вимішати. Начинка має бути рідкуватою, тобто легко набиратися чайною ложечкою.

Виклавши деруни столовою ложкою на гарячу сковороду, зверху на кожний картопляний млинець чайною ложечкою кладемо начинку. Коли трохи пропечуться, перевертаємо їх.

До дерунів бажано подати або шкварки із сала, або густу сметану. Це вже хто як любить.

Карасі у сметані

Треба мати: 1 кг карасів або морожених бичків, очищених і ретельно промитих, 0,5 склянки олії, 2 цибулини, 3 яйця, 2 склянки сметани, сухарі панірувальні або борошно, зелень петрушки, кріп, сіль за смаком.

Рибу чистимо, патраємо, солимо й підсушуємо. А тим часом смажимо цибулю на олії до золотистого кольору, але не пересмажуємо. Яйця збиваємо і виливаємо до обсмаженої цибулі. Перекладаємо у глибоку тарілку. В цій суміші обкачуємо рибку, а потім паніруємо у сухарях або у борошні. Смажимо рибу на тій сковороді, де смажилася цибуля. Підсмажену рибу викладаємо на деко або велику сковороду в один шар, заливаємо сметаною, доводимо до кипіння, але не кип'ятимо. Витримуємо карасів у сметані хвилин 20–30, не менше.

Перед подаванням до столу посипаємо подрібненою зеленню. До столу можна подавати на сковороді.

Салат "Ніжинський"

Треба мати: неповну літрову банку нарізаних кружальцями огірків, кільця ріпчастої цибулі (2–3 кільця), 2 зубчики часнику, 2–3 горошини перцю, 1,5 чайної ложечки солі, 1,5 чайної ложки цукру, 2 столових ложки оцту (розрахунок на одну літрову банку, а кожна господиня вираховує потрібну їй кількість консервації).

У банку накладаємо огірки, нарізані кружальцями.

Це мають бути молоді, середнього розміру огірочки, й салат буде смачним. Додаємо кільця цибулі та всі спеції. Заливаємо гарячою водою і стерилізуємо, прикривши кришками, 15–20 хв. Кришки закатати, банки накрити простирадлом, щоб охололи поступово. У банки можна додати по 2–3 маленьких помідори (сливки або черрі). Салат буде ще смачнішим.

Кабачки з морквою

Треба мати: 4–5 кг кабачків, 1 кг моркви, 3 цибулини, склянку води, склянку олії, склянку цукру, 3 столових ложки солі, 1,5–2 чарочки (приблизно 75–100 г) оцту, перець, сіль, лавровий лист.

Моркву натерти, решту овочів нарізати за своїми вподобаннями. Перемішати з олією, цукром, влити воду. Варити в каструлі на помірному вогні 35 хв. Додати перець, лавровий лист, сіль і покуштувати.

За десять хвилин до готовності влити оцет. Дати прокипіти. Гарячий салат розкласти у стерильні банки і закатати.

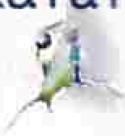

Варення із зелених горіхів

Треба мати: великі непошкоджені плоди зелених горіхів.

На кожному горісі зробити надріз і вкласти одне суцвіття пряної гвоздики. Горіхи викласти в емальований посуд і залити холодною водою на десять діб. Воду міняти бажано на менше 1–2 разів на добу. На 10-й день горіхи проварити 15 хв., злити окріп і залити холодною водою. Через добу воду злити, горіхи мають трохи обсохнути, а тим часом варимо цукровий сироп із розрахунку 0,5 кг цукру на 1 кг горіхів. Варимо сироп у 0,5 л води. До сиропу додаємо по 0,1 г ваніліну і по 2 шматочки кориці на кожний кілограм горіхів. У цей сироп перекладаємо горіхи і витримуємо добу. Через добу горіхи виймаємо із сиропу і кип`ятимо окремо без горіхів до тих пір, поки сироп загусне. Сироп має повністю охолонути, а потім його треба проварити ще 2 рази. Сироп стане схожим на желе. У цей сироп викласти підготовлені горіхи, що зберігаються у холодильнику або погребі, і проварити 10 хв. Варення готове. Його треба розкласти в стерилізовані банки і закатати.

Яблучне варення з червоним буряком

Треба мати: 1 кг очищених від серцевини яблук та нарізаних скибочками, 1 кг очищеного червоного буряка, 1 кг цукру.

Буряки тремо на тертушці з великими вічками або пропускаємо через соковижималку. Додаємо склянку води і варимо на малому вогні 10 хв, потім додаємо яблука та цукор. Варимо 10 хв. і відставляємо, накривши кришкою на добу. Так робимо 3 рази. В кінці додаємо лимонну кислоту, даємо прокипіти і розкладаємо у простерилізовані банки. Закатуємо.

Смачні й дешеві пиріжечки з м'ясом

Для начинки треба мати: 500 г курячих шлуночків або сердечок, а ще краще – 250 г шлуночків і 250 г сердечок, 1–2 цибулини, олію для смаження.

Для тіста треба мати: 3 склянки пшеничного борошна, 1 столову ложку без верха цукру, 3 столових ложки олії, 20 г сухих або свіжих дріжджів, 1 склянку води, 0,5 чайної ложечки солі.

М'ясо ретельно миємо, відварюємо у підсоленій воді зі спеціями до готовності. Пропускаємо через м'ясорубку. Заправляємо смаженою цибулею. Додаємо пару столових ложок відвареного рису або гречки, та за смаком кладемо перець, сіль, вимішуємо. Начинка готова.

З продуктів для тіста замішуємо тісто і ставимо у тепле місце, щоб підійшло. Потім обминаємо, місимо і з готового тіста формуємо кульки однакового розміру. Кульки розкачуємо , на середину викладаємо ложку начинки, зліплюємо краї, як у вареника, викладаємо на змащене жиром деко швом донизу, надавши пиріжечку довгастої форми. Коли пиріжки піднімуться, ставимо деко у гарячу духовку (200–220°С) і випікаємо 12–17 хвилин. Готовність перевіряємо дерев'яною зубочисткою або просто розламуємо один пиріжечок і визначаємо готовність.

Шоколадно-сирний торт

Треба мати: 1 столову ложку вершкового масла, 0,5 столової ложки борошна, щоб змастити і обсипати форму.

Для бісквіта треба мати: 4 яйця, 150 г цукру, 100 г борошна, 1 чайну ложечку соди або розпушувача, 100 г молочного шоколаду, 1 столову ложку какао, 2 столових ложки коньяку або горілки.

Для просочення: 200 г абрикосового джему.

Для крему: 280 г солодковершкового сиру, 200 г густої сметани, 4 столових ложки цукрової пудри, змішаної з дрібкою кориці (на кінчику ножа), 150 г вершкового шоколаду.

Білки відокремлюємо від жовтків, шоколад розтоплюємо на водяній бані. Жовтки збиваємо з половиною цукру. Поступово, по одній ложці вводимо шоколад, продовжуючи збивати. Потім вливаємо коньяк. Борошно змішуємо з какао та розпушувачем і поступово вливаємо у жовтково-шоколадну масу.

Білки збиваємо у круту піну, поступово додаючи цукор, що залишився, і збиваємо, поки не загусне.

Дві столових ложки білків додаємо до шоколадного тіста. Потім поступово додаємо решту білків. Обережно помішуємо, щоб не погасити піну.

Форму змащуємо вершковим маслом, посипаємо борошном. Виливаємо тісто у форму й випікаємо 30–35 хвилин за температури 180°С. Через 35 хв. духовку вимикаємо, відкриваємо дверцята, але бісквіт має охолонути у духовці.

Охолоджений до кімнатної температури бісквіт розрізаємо на два коржі. Кожний корж змащуємо абрикосовим джемом.

Для крему солодковершковий сир змішуємо з розтопленим шоколадом. (Не забудьте залишити шматочок шоколаду для прикрашання готового торта). Сметану збиваємо з цукровою пудрою, додавши корицю. У сметану поступово підмішуємо сирно-шоколадну масу. Крем ділимо на дві нерівних частини. Меншу наносимо на нижній корж, а більшу на верхній корж і боки торта. Шоколад, що залишився, тремо на тертушку і прикрашаємо зверху торт. Ставимо його у холодильник не менш як на 5–7 годин, а краще на добу, щоб просякнув.

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде Б.Дегтярьов, юрист

Документи для оформлення пенсії дружини військовослужбовця

Чи буде мені, як дружині військовослужбовця, зараховано до загального стажу роботи період проживання разом з чоловіком-військовослужбовцем у місцевості, де не було можливості працевлаштуватися за спеціальністю? Якщо так, то які документи для підтвердження цього мені потрібні і кому їх подати?

О.Г. Джам
с. Римачі, Любомльський р-н, Волинська обл.

Періоди трудової діяльності та інші періоди, що враховувалися до стажу роботи для призначення пенсії до набрання чинності Законом України "Про загальнообов`язкове державне пенсійне страхування", тобто до 01.01.2004 року, зараховуватимуться до страхового стажу в порядку і на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Нагадаємо, що відповідно до статті 56 Закону України "Про пенсійне забезпечення" до стажу роботи зараховувалася робота, виконувана на підставі трудового договору на підприємствах, в установах, організаціях і кооперативах, незалежно від використовуваних форм власності та господарювання, а також на підставі членства в колгоспах та інших кооперативах, незалежно від характеру й тривалості роботи і тривалості перерв.

До стажу роботи зараховувався також згідно п."з" статті 56 цього Закону період проживання дружин осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів та військовослужбовців надстрокової служби з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їхнього працевлаштування за спеціальністю, але не більше 10 років.

Основним документом, який підтверджує стаж роботи, є трудова книжка. Крім трудової книжки, подаються також копії військового квитка, диплома (денна форма навчання), свідоцтв про народження дітей (за наявності таких). Копії названих документів засвідчуються адміністрацією підприємства, установи, організації за місцем останньої роботи або Пенсійним фондом. Якщо підтвердженням відповідного періоду роботи є довідка підприємства, установи, організації, то подається оригінал цієї довідки.

Крім зазначених вище документів, подаються інші, перелік яких визначено Порядком підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.93 р. №637. Зокрема, період проживання дружин осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів та військовослужбовців надстрокової служби з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їхнього працевлаштування за спеціальністю, підтверджується довідками (додаток 4 до Порядку підтвердження стажу), виданими командирами (начальниками) військових частин, військово-навчальних (навчальних) закладів, підприємств, установ й організацій у порядку, що визначається Міноборони. Відтак для дружин військовослужбовців, звільнених з дійсної військової служби до 1 січня 1990 року, період проживання з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їхнього працевлаштування за спеціальністю, підтверджується довідками, які видаються військовими комісаріатами.

У номері:

Щедра грядка

Допоможи собі сам

Ходімте в сад

Вітаємо ювіляра

Домашня ферма

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№7 (271), липень, 2011 р.
Головний редактор
М. І. Халимоненко
Головний художник
Т. П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **О.В.Кисленко**
Комерційний директор **Г.А.Донець**
Реклама **Н.В.Васильєва**
тел.: (044) 223-38-17,
тел.: (044) 222-93-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т. І. Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 24.06.2011 р.
Загальний тираж 141 548 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП-680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ "ПК "Онікс-Принт",
м. Київ, вул. Львівська, 22а.
Тел.: (044) 390-00-03
Замовлення №

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

Передплачуйте наші видання

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

"Дім, сад, город" (укр.). Передплатний індекс 74142
"Дом, сад, огород" (рос.). Передплатний індекс 22429

Журнал "Пасіка" — індекс 74429
Журнал "Будьмо здорові" — індекс 74063
Журнал "Квіти України" — індекс 74275
Журнал "Виноград. Вино" — індекс 40305
Журнал "Туризм сільський зелений" — індекс 40307
Журнал "Чумацький шлях" — індекс 22436
"Календар садівника і городника" — індекс 30203

Передплачуйте видання для дітей!

Журнал"Яблунька" — індекс 40306
Журнал-розфарбовка "Чарівна казка"– індекс 01220

Передплачуйте комплекти журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — індекс 22430
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — індекс 22431
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — індекс 22432
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — індекс 22433
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — індекс 22434
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — індекс 21869
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — індекс 90245
«Пасіка» + «Яблунька» – індекс 98882
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — індекс 98881
«Дім, сад, город» + «Геосфера» — індекс 21844
«Дом, сад, огород» + «Геосфера» — індекс 21845
«Чумацький шлях» + «Геосфера» — індекс 21846
«Квіти України» + «Геосфера» — індекс 01217
«Пасіка» + «Геосфера» — індекс 01219
«Будьмо здорові» + «Геосфера» — індекс 23910
«Яблунька» + «Геосфера» — індекс 23911
«Туризм сільський зелений» + «Геосфера» — індекс 08070

Усі наші видання можна передплатити з будь-якого наступного місяця в усіх відділеннях зв'язку України. Річна передплата на 2012 рік – здійснюється до 1 грудня 2011 року!

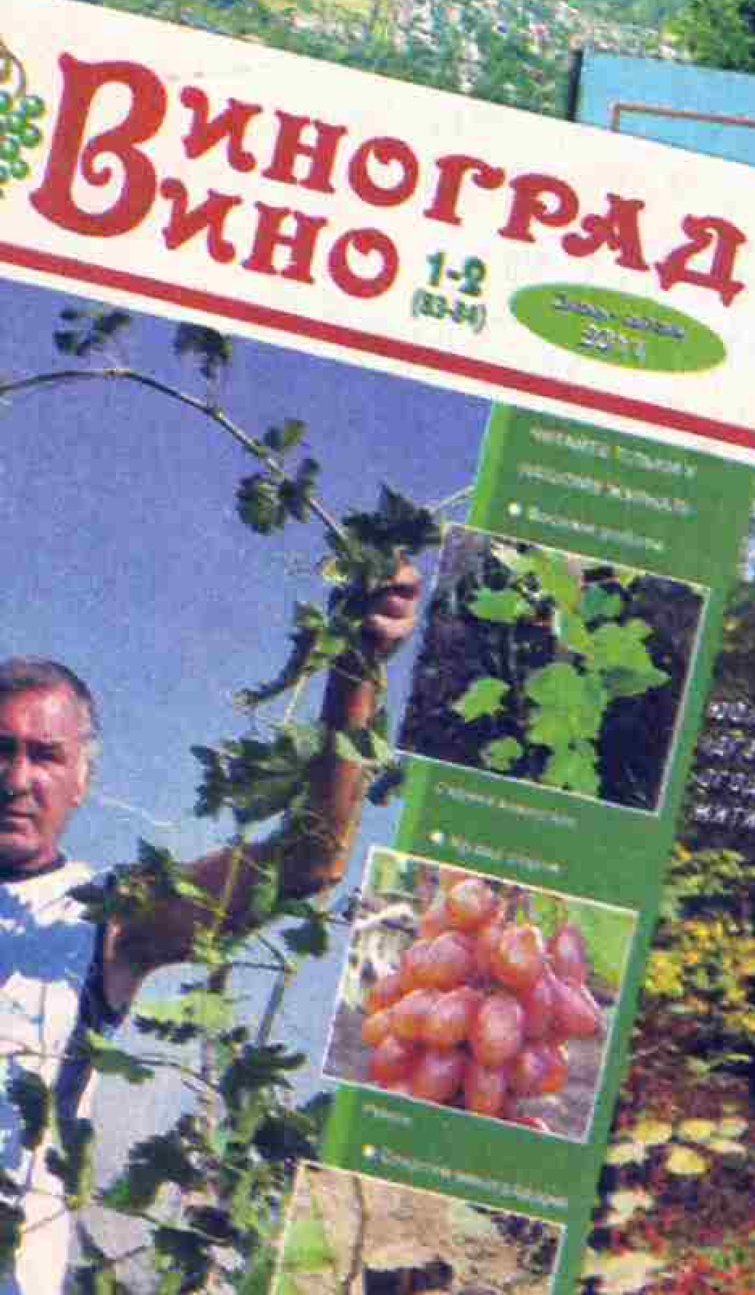

Індекс 74142 ISSN 1814–4357 Дім, сад, город. №7 (271). 2011. 1–48 с. Ціна договірна.